

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-то ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

IV РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 63

София, вторникъ, 24 мартъ

1931 г.

66. заседание

Понедѣлникъ, 23 мартъ 1931 година.

(Открито отъ председателя Н. Найденовъ въ 16 ч. 30 м.)

Председателъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Андреевъ Никола, Апостоловъ Драгомиръ, Аретовъ Никола, Баевъ Христо, Баралиевъ Христо, Бечевъ Милко, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бояджиевъ Стефанъ, Витановъ Добри, Владовъ Никола, х. Галибовъ Хюсеинъ, Георгиевъ Стойчо, Георгиевъ Страшимиръ, Горневъ Христо, Грънчаровъ Димитъръ, Губидѣльниковъ Георги, Дамяновъ Георги Марковъ, Данковъ Георги, Даскаловъ Добри, Димитровъ Владимиръ, Димитровъ Никола, Димитровъ Стефанъ, Дочевъ Момчо, Драгановъ Василь, Дрънски Димитъръ, Евтимовъ Борисъ, Енчевъ Георги, Ерменковъ Трифонъ, Ецовъ Борисъ, Желѣзовъ д-ръ Димо, Златевъ Станю, Игнатовъ Василь, Икономовъ Димитъръ, Илиевъ Георги, Илиевъ Христо, Казанаклиевъ Георги, Калайджиевъ Христо, Кацковъ Левъ, Кирпиковъ Иванъ, Кожаклиевъ Колю, Колевъ Боню, Колевъ Еню, Кулишевъ Георги, Куневъ Кузманъ, Куртевъ Иванъ, Кънчевъ Кънчо, Кърловъ Стоянъ, Лулчевъ Коста, Маджаровъ Михаилъ, Манасиевъ Добри Даневъ, Мановъ Христо, Маноловъ Калоянъ, Мариновъ Христо, Мечкарски Тончо, Милевъ Максимъ, Миновъ Петъръ, Митевъ Василь, Митевъ Добри, Митовъ Генко, Молловъ Янаки, Момчиловъ Миланъ, Мущановъ Никола, Некезовъ Тодоръ Димовъ, Николаевъ Йовчо, Николовъ д-ръ Борисъ, Омарчевски Стоянъ, Панайотовъ Георги Петровъ, Панайотовъ Петъръ, Пенчевъ Георги, Пешевъ Димитъръ, Първановъ Първанъ, Пъчевъ Георги, Пѣйчевъ Стефанъ, Рашковъ Христо, Салиевъ Мехмедъ Алиевъ, Симеоновъ Георги, Славовъ Кирилъ, Стамболиевъ Никола, Стояновъ Петъръ, Табаковъ Цено, Тонковъ Тодоръ, Тончевъ Желю, Харизановъ Иванъ, Хрелопановъ Иванъ, Христовъ Иванъ, Христовъ Кирко Цвѣтковъ, Цанковъ Атанасъ, п. Цвѣтковъ Кръстю, Ченгелиевъ Антонъ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Шиваровъ Маринъ, Янгѣзовъ Теню, Яневъ Димитъръ и п. Янчевъ Иванъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Георги Пъчевъ — 4 дни;

На г. Георги Пенчевъ — 1 день;

На г. Таско Стоилковъ — 6 дни;

На г. Кузманъ Куневъ — 5 дни;

На г. Иванъ Ангеловъ — 5 дни;

На г. Ставри Андреевъ — 1 день;

На г. Рашко Маджаровъ — 4 дни;

На г. Недѣлчо Топаловъ — 6 дни;

На г. Иванъ Казанджиевъ — 1 день;

На г. Теодоси Кънчевъ — 3 дни;

На г. Йорданъ Ганчевъ — 1 день;

На г. Димитъръ Гайдаджиевъ — 2 дена;

На г. Славейко Василевъ — 1 день;

На г. Никола Владовъ — 1 день;

На г. д-ръ Владимиръ Бурилковъ — 1 день;

На г. Еминъ Агушевъ — 1 день и

На г. Добри Даскаловъ — 7 дни.

Следва да се разреши отпускъ отъ Събранието на следнитъ народни представители, понеже сж се ползували съ 20-дневенъ отпускъ, а именно:

На г. Желю Тончевъ — 2 дена и

На г. Димитъръ Икономовъ — 8 дни.

Които сж съгласни да имъ се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че е постъпило отъ Министерството на финанситъ предложение за окончателно уреждане на рекламацията на Елизавета Милеско, предвидена въ чл. 3 отъ ромъно-българската спогодба, сключена въ Хага на 20 януарий 1930 г. (Вж. прил. Т. I, № 104)

Това предложение ще бѣде раздадено на г. г. народнитъ представители и поставено на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ разглеждане на първа точка отъ дневния редъ — **одобрение предложението за отдаване на концесия на Главната дирекция на желѣзницитъ и пристанищата дървесната букова маса отъ 10-годишнитъ етати на Берковската градска общинска гора за добиване на траверси, нуждни на б. д. желѣзници.**

Моля г. секретаря да го прочете.

Замѣстникъ-секретаръ К. Ноевъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 99)

Председателъ: Моля, които одобряватъ предложението за отдаване на концесия на Главната дирекция на желѣзницитъ и пристанищата дървесната букова маса отъ 10-годишнитъ етати на Берковската градска общинска гора за добиване на траверси, нуждни за б. д. желѣзници, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 57)

Пристъпваме къмъ разглеждане на втора точка отъ дневния редъ — **първо четене законопроекта за разрешаване на Варненската градска община да сключи заемъ.**

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Замѣстникъ-секретаръ К. Ноевъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 98)

Председателъ: Моля, които приематъ на първо четене законопроекта за разрешаване на Варненската градска община да сключи заемъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Моля законопроектътъ да се приеме по спешностъ и на второ четене.

Председателъ: Които приематъ законопроектътъ да се приеме по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Замѣстникъ-секретаръ К. Ноевъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за разрешаване на Варненската градска община да сключи заемъ.“

Председателът: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретарь К. Ноевъ (д. сг): (Чете чл. 1 — вж. прил. Т. I, № 98)

Председателът: Които приематъ чл. 1, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретарь К. Ноевъ (д. сг): (Чете чл. 2 — вж. прил. Т. I, № 98)

Председателът: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретарь К. Ноевъ (д. сг): (Чете чл. 3 — вж. прил. Т. I, № 98)

Председателът: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-секретарь К. Ноевъ (д. сг): (Чете чл. 4 — вж. прил. Т. I, № 98)

Председателът: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за допълнение закона за водоснабдяване безводния Дели-Орманъ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Замѣстникъ-секретарь К. Ноевъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ приложенията къмъ него — вж. прил. Т. I, № 102)

Председателът: Които приематъ на първо четене законопроекта за допълнение закона за водоснабдяване безводния Дели-Орманъ, моля, да вдигнатъ ржка.

С. Савовъ (д. сг): Предлагамъ да му се даде спешностъ.

Р. Василевъ (д. сг): Да отиде въ комисията, за да видимъ защо е пропуснато да се вмѣсти въ законопроекта и Арапларската община.

Министъръ-председател А. Ляпчевъ: Въ комисията ще се справи това. Да отиде въ комисията.

Председателът: Законопроектътъ ще се изпрати въ комисията.

Пристъпваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — одобрение предложението за разрешаване на Боянската селска община да отдаде на концесия електроснабдяването на селото.

Моля г. секретаря да прочете предложението.

Замѣстникъ-секретарь К. Ноевъ (д. сг): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 100)

Председателът: Които одобряватъ предложението за разрешаване на Боянската селска община да отдаде на концесия електроснабдяването на селото, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ разглеждане точка пета отъ дневния редъ — второ четене на бюджетопроекта за разходитъ по Министерството на войната за 1931/1932 финансова година.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): Г. г. народни представители! И бюджетопроектътъ на Министерството на войната, както и другитъ бюджетопроекти, е представенъ тази година съ намаление. Той възлиза на сумата 1.108.120.000 л. Въ сравнение съ миналата година, когато бюджетътъ бѣше 1.174.908.000 л., той е намаленъ за предстоящото бюджетно упражнение съ 66.788.000 л. Това намаление засѣга най-вече § 1, който се отнася до заплатитъ на военнослужа-

щитъ; намалението тамъ е около 24 милиона лева; следъ това иде § 3 — намаленъ въ размѣръ на 3 милиона лева, § 4 — въ размѣръ на 6½ милиона лева — това сѣ по-голямъ пера — и § 47 — въ размѣръ на 2 милиона лева.

Значи, намаленията сѣ направени по § 1, относно заплатитъ, а по другитъ параграфи — относно вещественъ разходи, главно храна и други нѣкои нѣща, които днесъ сѣ несправнено по-евтини отъ миналата година.

Както виждате, г. г. народни представители, поради общото положение, въ което се намира страната ни, и поради общото бюджетно затруднение, и Министерството на войната е дало своята данъ. Азъ се надѣвамъ, че народното представителство, както винаги досега, и този пътъ ще прояви това внимание, което военниятъ бюджетъ заслужава и което винаги му е било засвидетелствувано, и сѣмъ убеденъ, че разискванията, които ще станатъ по този бюджетъ, ще правятъ честъ на Парламента и сега, както въ миналото — т. е. че ние нѣма по този бюджетъ освенъ да изкажемъ нашето одобрение, като, гласувайки го, отдадемъ по този начинъ данъ на почитъ и адмирация, засвидетелствувайки нашата обичъ, каквато винаги е дълженъ да има всѣки българинъ и най-вече народното представителство, къмъ нашата малка, но доблестна, въ настоящето, а и още повече въ бъдещето, армия. (Чете)

„БЮДЖЕТЪ“)

за разходитъ по Министерството на войната за 1931/32 финансова година“.

Председателът: Които приематъ прочетеното заглавие на бюджетопроекта за разходитъ по Министерството на войната, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава I.

Разходи за личния съставъ“.

Председателът: Които приематъ заглавието на глава I, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Г. Ангеловъ (д. сг): Преди гласуването на тоя параграфъ искамъ думата.

Председателът: Ще Ви я дамъ.

Има думата народниятъ представител г. Тома Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Взехъ думата по бюджетопроекта на Министерството на войната не за да критикувамъ самия бюджетопроектъ или да изкажа нѣкакво неодобрение, а да изтъкна опасността, която виси надъ България вследствие несправдата, извършена върху нея съ мирния договоръ. Азъ намирамъ за умѣстно да изтъкна тази опасностъ, да дамъ цифри, отъ които ще видите, че нашитъ сѣседи се силно въоръжаватъ. Тия цифри ще илюстриратъ цѣлата картина, отъ която ще ви стане ясно, че ние ще трѣбва да се загрижимъ за нашата сигурностъ, за да не биде единъ денъ да изпаднемъ въ голѣма опасностъ и да не можемъ да защитимъ нашата територия. Азъ не желая да се простирамъ много по този бюджетопроектъ, но искамъ да изтъкна сѣщественото, което интересува почитаемото Народно събрание и нашето общество.

Въ последно време, г. г. народни представители, обществото се възмущава отъ обстоятелството, че България е изложена на въздушни нападения и нѣма срѣдства да се защити отъ тѣхъ. Въ печата, особено въ в. „Утро“, се появиха редъ статии, въ които се изтъкваше, че столица София може да бѣде нападната въ всѣко време, а други вземаха инициатива за образуване на едно дружество за създаване на въздушна флота. Тая инициатива на нашето гражданство се дължи на обстоятелството, че има една опасностъ за нашето отечество, която го подтиква да направи нѣщо въ тази насока.

Азъ ще ви цитирамъ нѣколко цифри отъ военнитъ бюджети на нашитъ сѣседи, за да видите, че действително ние сме застрашени отъ тѣхното силно въоръжение, въоръжение, което надраства много нашитъ сили.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 98.

*) За текста на бюджетопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 82.

Напр., Гърция въ мирно време има офицери 5.809, под-офицери — 10.834, ефрейтори и редници — 61.646, а всичко 78.289. Въ време на война Гърция може да мобилизира: първа категория — оперативна войска — 547.000 души и втора категория — резервна войска — 218.000 души, или всичко 765.000 души обучени войници. Въздухоплателни войски: полкове три, отдѣления 6, ескадрили 12, аероплани — 240, хидроплани — 60. Общият бюджет на Гърция е: приходъ — 8.829.331.575 драхми, или 16.334.263.358 л., и разходъ — 8.878.331.545 драхми, или 16.424.913.358 л. Бюджетът на Министерството на войната възлиза на сума 1.524.959.667 драхми, или 2.821.175.383 л., или 16% отъ цѣлия бюджет на Гърция.

Турция. Ефективъ въ мирно време: въ армията — 105.000 души, въ авиацията — 2.000, въ флотата — 5.000 души, въ жандармерията — 25.000 души, или всичко 137.000 души. Въроятенъ численъ съставъ за военно време: оперативни войски — 936.000 и резервни войски — 624.000. Въ време на война Турция може да мобилизира всичко 1.560.000 обучени войници. Въздушни сили: 3 авиационни групи съ 14 авиационни ескадрили и 2 хидроплателни ескадрили. Общият държавен бюджет на Турция възлиза на 14.332.500.000 л.; военният бюджет възлиза на сума 5.380.115.000 л., или общо Турция харчи за своя воененъ бюджетъ 37-55% отъ цѣлия си държавенъ бюджетъ.

Ромъния. Въ мирно време ромънската армия брои офицери и приравнени къмъ тѣхъ — 14.766 души; чиновници — 3.938 души; подофицери и приравнени къмъ тѣхъ — 13.086 души и войници — 164.770 души. Всичко 196.550 души. Въздушни войски, офицери, подофицери и приравнени — 310 души. Общо, заедно съ военно-учебнитъ заведения, пограничнитъ войски и жандармерийския корпусъ, ромънската армия брои: 15.802 офицери и приравнени, 4.059 чиновници, 20.963 подофицери и приравнени и 206.412 войници и др. Цѣлият ефективъ на ромънската армия възлиза на 247.236 души. Въ военно време Ромъния разполага съ оперативна войска 1.000.000 души, резервна — 1½ милиона души, или всичко 2½ милиона души. Има една въздухоплателна дивизия. Общият ромънски бюджетъ възлиза на 35-3 милиарда леи, а военният бюджетъ възлиза на 10-7 милиарда леи. Значи, военният бюджетъ съставлява около 35% отъ цѣлия бюджет на Ромъния.

Югославия. Ефрейтори и редници: въ армията — 101.342; въ жандармерията — 13.510 души; въ пограничната стража — 5.325 души и въ флота — 5.099 души. Всичко армията брой 119.811 души, жандармерията — 18.043 души, пограничната стража — 5.546 души и флота — 6.685, или по чинъ имаме: офицери — 8.538, подофицери — 16.293, ефрейтори и редници — 125.276, или всичко офицери, подофицери, ефрейтори и редници, ефективъ въ мирно време — 150.085 души. Численият съставъ на армията въ военно време е: оперативна войска: — 1.070.000 и резервна — 530.000 души, всичко — 1.600.000 души. Толкова обучена войска Югославия може да свика въ военно време. Въздушни сили. Нѣма да ви споменавамъ поддѣленията — тия подробности не ви интересуватъ, но досега се знае, че Югославия има всичко 500 военни аероплана и 3 хидроплателни отдѣления съ около 60 хидроплателна. Освенъ това има нови поръчки и се смѣта, че Югославия е увеличила своята въздушна флота на 756 бойни аероплателна. Това за Балканския полуостровъ и за малка България представлява една голѣма опасностъ.

Бюджетът на Югославия за 1930/1931 г. възлиза на 8.534.561.553 динара или 21.000.000.000 л. крѣгло. Отъ този бюджетъ за армията си Югославия харчи 2.522.888.033 динара или 6.052.000.000 л. А България харчи близо 1 милиардъ и 100 милиона лева за своята войска, която е наемна. Значи, Югославия харчи за своята армия колкото цѣлия бюджет на България. Като вземемъ предъ видъ, че отъ този 1.100.000.000 л. България харчи за заплати на наемнитъ войници и подофицери, съвсемъ незначителна частъ остава за въоръжение, за гарантиране сигурността и за отбрана на нашата държава.

Дадохъ ви тия цифри, г. г. народни представители, за да видите, че България е оградена съ силно въоръжени държави, които продължават да се въоръжаватъ безпрепятствено. България, обаче, споредъ договора за миръ, нѣма право да се въоръжава, и при това е задължена да поддържа наемна войска, на която плаща. На насъ е забранена наборната система, споредъ която военната служба е задължителна. Това обстоятелство поставя България въ много неизгодно положение и застрашава нейната сигурностъ.

Азъ намирамъ, че е време вече българското общество, българската държава, българското Народно събрание да вдигнатъ аларма, да повдигнатъ въпросъ по това неестествено състояние на нѣщата. Това ще бѣде въ интереса

преди всичко на мира на Балканския полуостровъ. Въ договоритъ за миръ има постановления за обезоръжаване на всички държави, но ние не виждаме да се осъществява това обезоръжаване. Днесъ се спори между Германия и Франция по въпроса за обезоръжаването на дветъ страни, какъ да се започне то. Германскиятъ министъръ на войната Грьоне заяви напоследъкъ въ Райхстага, че Германия не може да бѣде обезоръжена, че обезоръжението трѣбва да стане и за дветъ страни. Ако е въоръжена Франция, Германия не може да остане обезоръжена. Трѣбва да има еднаквостъ въ въоръженията. Това е по-голѣма гаранция за мира въ Европа, отколкото ако едни държави бѣдатъ въоръжени, а други напълно обезоръжени.

Азъ, изпълнявайки своя дългъ на народенъ представителъ и гражданинъ, заявявамъ, че опасността, която съществува за България, съществува не само за нейната сигурностъ, не само за нейната територия, но съществува и за мира на Балканския полуостровъ, отъ който пѣкъ зависи мирътъ на цѣла Европа.

Българското общество се вълнува. Азъ ви казахъ и порано, че известни срѣди у насъ вече повдигатъ сериозно въпросъ, между нашето гражданство, между нашето общество да се потърсятъ срѣдства за създаване на българска авиация, която да има за задача да гарантира сигурността на България, най-малко сигурността на столицата, която отстои само на нѣколко километра отъ границата и за часъ и половина може да бѣде нападната отъ една голѣма ескадрила и унищожена въ нѣколко часа. Днесъ срѣдствата за война, особено по въздуха, сѣ много страшни. Тѣ сѣ известни на всички ви. Днесъ компетентни хора говорятъ за разни химически срѣдства въ бѣдещата война, които отъ денъ на денъ се развиватъ все повече и повече. До какви размѣри сѣ стигнали тия срѣдства, не ни е известно. Въ всѣки случай България, особено София, ще трѣбва да се погрижи за своята сигурностъ. Азъ отъ тази трибуна изказвамъ опасността, че поради несправедливостта, която се извърши спрямо България, да не може да се въоръжава, когато се въоръжаватъ нейнитъ сѣсед, застрашена е не само сигурността на България, не само нейниятъ миръ, но и мирътъ на Балканитъ, отъ който миръ пѣкъ зависи и мирътъ на Европа. Днесъ, когато въ разни международни конференции се говори за разоръжаване, когато се говори въ международни срещи да се запази мирътъ въ Европа и изобщо въ свѣта, когато се говори за Паневропа нека се знае, че ако България бѣде оставена въ това положение, въ което се намира днесъ, мирътъ на Балканитъ ще бѣде нарушенъ, а отъ това ще пострада цѣла Европа и нейното спокойствие.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Герасимъ Ангеловъ.

Г. Ангеловъ (д. ср.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Ако бѣхъ взелъ думата пръвъ, щѣхъ да направя предложение да се приеме военниятъ бюджетъ безъ разисквания така, както е представенъ, единодушно отъ всички, понеже начело на Военното министерство не стои политическо лице отъ една или друга партия, за да бѣде то атакувано отъ една или друга страна.

Военниятъ бюджетъ е представенъ тази година съ едно намаление отъ 64.000.000 л., въ сравнение съ бюджета отъ миналата година. Нашата армия, макаръ и малка, много добре изпълнява задълженията си, благодарение на нейното съзнание, и е винаги готова да запази реда и мира въ страната. Тамъ войницитъ и тѣхнитъ началници се подготвяватъ да изпълнятъ единъ денъ, когато стане нужда, своето задължение — да запазятъ нашето отечество. Нашата армия нѣма само това назначение — да пази реда и мира въ страната. Вънъ отъ своитъ задачи като армия, тя има за целъ да повдига духа и патриотизма на българскитъ граждани въ села и градове. Знаете, че въ всички градове и села, когато има тържество по случай народни, царски и други празници, освенъ общественици и други граждани, начело е армията, която идва, за да повдига духа на гражданата и селянина, да почувствуватъ тѣ, че живѣятъ въ една страна съ миръ и редъ.

Г. г. народни представители! Както въ бюджетитъ на другитъ министерства, така и въ военния бюджетъ заплатитъ сѣ доста много намалени. Така, напр., по-низшитъ военнослужащи сѣ съ 1.900 л. месечна заплата, макаръ да вършатъ денонощна служба, когато сѣ въ караулъ, а по-нѣкога, поради малкия брой на войницитъ въ частъта, отиватъ и два пѣти подъ редъ въ караулъ. И въпрѣки почитаемото Министерство на войната да се е стремило да повиши заплатитъ на тия служащи, то не е могло да ги повиши, поради лошото финансово положение на страната.

Г. г. народни представители! За служителитъ по много министерства се създадохъ лѣтовница, кждето презъ лѣт-

ния сезонъ тѣ отиватъ на почивка. За служащите по Министерството на войната лѣтовище не е създадено. Въ комисията се повдигна този въпросъ и азъ останахъ доволенъ отъ министра на финансите г. Молдовъ, който заяви, че всички такива фондове за лѣтовища ще бѣдатъ слѣти и тогава ще се създаде лѣтовище и за военнослужащи, предимно за действащи подофицери.

Г. г. народни представители! Понеже приетитѣ досега бюджетопроекти на другитѣ министерства минаха така, както сѣ приети отъ комисията, безъ увеличения или намаления, азъ смѣтамъ, че да се разиска по военния бюджетъ нѣма смисълъ, и затова предлагамъ да се приеме бюджетопроектътъ тѣй, както е изработенъ отъ комисията. Пожелавамъ да се намѣри възможностъ поне въ бюджета за идущата година да се увеличатъ заплатитѣ както на малкитѣ, така и на голѣмитѣ военнослужащи, а така сѣщо и кредититѣ за веществени разходи, които сѣщо сѣ доста малки. Ако отидете на западната ни граница, ще видите какъ сѣ облѣчени нашитѣ войници и какъ сѣ облѣчени отсреща сръбскитѣ войници. Лошото облѣкло на нашитѣ войници се дължи на това, че кредититѣ за веществени разходи, както казахъ, сѣ много малки и Министерството на войната нѣма възможностъ да стори нищо.

Предлагамъ военниятъ бюджетъ да се приеме единодушно така, както е изработенъ отъ комисията, за честъ на нашата малка, но славна армия.

Председателъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Който приематъ § 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава II.

Премии на офицери, подофицери и доброволци“.

Председателъ: Който приематъ заглавието на глава II, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава III.

Храна и фуражъ“.

Председателъ: Който приематъ заглавието на глава III, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие кредита по този параграфъ съ следнитѣ измѣнения.

На осмия редъ, следъ думитѣ „зеленчукови градини“ добави думитѣ „кантари“, а следъ думата „машини“ — думата „и“, като думитѣ „и кантари“ се заличаватъ.

На края на текста на тоя параграфъ, преди забележката, следъ думитѣ „сушилни и други“ се добавятъ думитѣ „и лабораторни разходи по изследване хранителни припаси“.

Председателъ: Който приематъ § 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 84.000.000 л. на 82.500.000 л.; разликата е употребена отъ министерството по други параграфи.

Председателъ: Който приематъ § 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава IV.

Облѣкло, постелни предмети, снаряжение вонийшко и конско, обозъ и упряжъ“.

Председателъ: Който приематъ заглавието на глава IV, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава V.

Въоръжение и бойни припаси“.

Председателъ: Който приематъ заглавието на глава V, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава VI.

Санитарни разходи“.

Председателъ: Който приематъ заглавието на глава VII, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. прил. Т. I, № 82)

Общи разходи“

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 37 — вж. прил. Т. I, № 82)

Председателът: Които приемат § 37, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 38 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията намали кредита по този параграф от 600.000 л. на 400.000 л.

Председателът: Които приемат § 38, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 39 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията намали кредита по този параграф от 800.000 л. на 600.000 л.

Председателът: Които приемат § 39, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 40 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателът: Които приемат § 40, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 41 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателът: Които приемат § 41, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 42 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателът: Които приемат § 42, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 43 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателът: Които приемат § 43, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 44 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателът: Които приемат § 44, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 45 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателът: Които приемат § 45, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 46 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателът: Които приемат § 46, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 47 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията намали кредита по този параграф от 4.000.000 л. на 2.000.000 л.

Председателът: Които приемат § 47, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик И. Петров (д. сг): (Чете § 48 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграф безъ изменение.

Председателът: Има думата народният представител г. Тодор Кожухаров.

Т. Кожухаров (д. сг): Г. г. народни представители! Въ § 48 между другото е предвидено възнаграждение на чле-

новетъ на художествения комитетъ за постройка паметникъ на незнайния войнъ. Азъ искамъ да задамъ на г. министъ единъ въпросъ въ връзка съ това.

Известно е, г. г. народни представители, че много провинциални градове навремето бѣха взели инициатива и бѣха образувани специални комитети, които, по подобие на селата, да издигнатъ паметници за своитѣ паднали презъ всичкитѣ войни герои. Такива комитети бѣха образувани въ 1923, 1924, 1925 г. въ повечето отъ провинциалнитѣ градове. Инициативата бѣше похвална; тя бѣше поддържана и отъ началницѣ на войсковитѣ части, началницѣ на гарнизонитѣ, и нѣкъде бѣха успѣли да събератъ доста чувствителни суми. По едно време, обаче, както знаете, Министерството на войната поиска всички тия събрани суми въ градоветѣ да бѣдатъ прибрани въ фонда при Военното министерство за постройка паметникъ на незнайния войнъ. Инициативата на градоветѣ се изведе отъ министерството, а то отъ своя страна пое грижата да увѣковѣчи паметта на всички паднали въ войнитѣ, чрезъ постройка на тѣхъ наречения паметникъ на незнайния войнъ. Впоследствие започнаха голѣми спорове въ нашия печатъ, дали въ България трѣбва да се прави паметникъ за незнайния войнъ или не. Говори се, че разни скулптори си предлагали услугитѣ да правятъ този паметникъ безъ конкурсъ, че нѣкои отъ тѣхъ били взели вече възнаграждение, безъ да сѣ свършили никаква работа. Но това сѣ едни постороини въпроси. Най-важното е, че се прибраха паритѣ отъ градскитѣ комитети, турнаха се въ фонда при министерството, а и до днесъ паметникътъ на незнайния войнъ не е построенъ и едвали има конкретна идея за неговата постройка въ бъдеще. Отъ друга страна, провинциалнитѣ градове и гарнизони се лишиха отъ тия суми и досега въ градоветѣ нищо не е направено. Тогазъ, когато въ повечето отъ нашитѣ села сѣ една похвална ревностъ сѣ издигнали или се издигатъ паметници за падналитѣ въ войнитѣ; тогазъ, когато виждаме, че даже съсемъ малки общини сѣ отдѣлили скромни сръдства за тази целъ, вие виждате, г. г. народни представители, че почти нито единъ отъ провинциалнитѣ градове въ България досега не можа да издигне паметникъ за падналитѣ въ войнитѣ. Има градове — напр., Пазарджикъ — където сѣ събрани 150.000 л., другаде 100.000 л., другаде 200.000 л.; тия пари сѣ прибрани, както казахъ, въ фонда при министерството, резултатъ, обаче, се не вижда. Отъ друга страна ние не знаемъ, кога най-сетне, следъ колко години ще се направи нѣщо. Нима ще чакаме нова война да стане, за да увѣковѣчимъ паметта на нашитѣ паднали герои? Вие видѣхте, г. г. народни представители, какъ другитѣ държави сѣ една скромностъ, безъ да разходватъ много сръдства, но същевременно по единъ внушителенъ начинъ манифестираха почитта си къмъ паметта на падналитѣ въ войната герои и днесъ за днесъ нѣма нито една европейска столица, където да нѣма издигнато, така да се каже, едно светилище на всички национални добродетели, предъ което поднасятъ своята почитъ и майки, и жени, и деца, и бащи, и братя, и сестри.

Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че нѣма защо да чакаме години, че нѣма защо да чакаме да се събератъ кой знае колко много сръдства, за да можемъ по единъ достоенъ начинъ да увѣковѣчимъ въ столицата паметта на падналитѣ наши герои въ войнитѣ. За това не се искатъ много пари, за това се иска само една идея, за това се иска само една ополучлива художествена комбинация отъ нѣкой архитектъ. Вие виждате, какъ въ Парижъ е поставена една плоча подъ триумфалната арка; вие виждате въ Лондонъ една проста колона; въ Римъ сѣ поставили също така една плоча подъ паметника на обединението. Ние нѣма защо да се чудимъ много, какво да правимъ, нѣма защо да правимъ нѣщо особено, което ще струва скѣпо въ тия тежки години. Ние имаме тукъ храмъ-паметникъ „Св. Александъръ Невски“, ние имаме около него този величественъ и разкошенъ площадъ, където сѣ събрани най-хубавитѣ и художествени сгради на България, както и най-голѣми институти. Ние не бива да чакаме още 20 години, та следъ туй да увѣковѣчаваме паметта на нашитѣ паднали герои. Също така не бива да остава впечатлението, че въ провинциалнитѣ градове, които навремето сѣ общограждански комитети бѣха успѣли да събератъ значителни сръдства, нѣма да се направи нищо. Азъ моля г. министъ да си вземе бележка и да направи всичко възможно, както да се удовлетвори желанието на градоветѣ въ провинцията, които сѣ дали пари въ фонда, също така да бѣде удовлетворено желанието на всички българи, щото въ София въ най-скоро време да се построи единъ паметникъ за увѣковѣчване паметта на нашитѣ паднали герои (Нѣкои отъ сговориститѣ ръкоплѣскагъ)

Председателъ: Има думата г. министърът на войната.

Министър генералъ А. Кисовъ: По този въпрос не съмъ напълно въ течение и сега не мога да ви дамъ единъ изчерпателенъ отговоръ. Зная, че при Военното министерство има фондъ за постройка на паметници на загиналите отъ войната и че отъ този фондъ сж давани известни заеми. Вънъ отъ това на единъ нашъ познатъ скулпторъ е възложено да изработи проектъ за паметникъ на незначайния войнъ. Но, за да мога да освѣтля почитаемото Народно събрание съ точни данни, ще помоля това да остане за нѣкое следваще заседание, когато действително ще мога да ви дамъ подробни и точни данни, докжде е стигналъ този въпросъ.

Председателъ: Които приематъ § 48, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 49 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията увеличи кредита отъ 1.000.000 на 3.000.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 49, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 50 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 50, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Разходи за подпомагане пострадалите отъ войните“

Глава X.

Личенъ съставъ“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 51 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията направи следните измѣнения: заплатата на служащите отъ 9.911.388 става на 9.368.340 л.; за повишение презъ годината, вмѣсто 356.612 л. — 1.665.000 л.; добавъчното възнаграждение за семейно положение се зачерква.

Председателъ: Които приематъ § 51, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава XI.

Храна и фуражъ“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава XI, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 52 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 52, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 53 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 53, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава XII.

Общи разноски“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава XII, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 54 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 54, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 55 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 55, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 56 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 56, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 57 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 57, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 58 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 58, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 59 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 59, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 60 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 60, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 61 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 61, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 62 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 62, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 63 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 63, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 64 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 64, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 65 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 65, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 66 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 66, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава XIII.

Веществени разходи“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава XIII, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 67 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията реши да се впишат следъ думата „пристройки“ думитъ „почивна станция за инвалидитъ отъ войнитъ“. Тия нѣколко думи сж вписаха, за да потърсятъ г. министърътъ на финанситъ и г. министърътъ на войната срдства въ размъръ на 1 милионъ лева, за да бждатъ дадени като помощъ за почивната станция на инвалидитъ край морето. Но този въпросъ ще се разгледа, когато се разглежда бюджетътъ на фондоветъ.

Председательтъ: Които приематъ § 67, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 68 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 68, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 69 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията реши да се вмѣкнатъ на десетия редъ следъ думата „сирацитъ“ думитъ „и инвалидитъ“.

Председательтъ: Които приематъ § 69, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 70 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 70, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 71 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 71, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 72 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 72, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете)

„Глава XIV.

Разни разходи“.

Председательтъ: Които приематъ заглавието на глава XIV, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 73 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията реши да увеличи сумата отъ 2.000.000 л. на 2.200.000 л. и най-отдолу се прибавятъ думитъ „купуване и раздаване възпоменателни значки на инвалидитъ отъ войнитъ“.

Председательтъ: Които приематъ § 73, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 74 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 74, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 75 — вж. прил. Т. I, № 82)

Въ текста следъ думитъ „Помощи на нуждающи се“ комисията прибави думата „бедни“.

Председательтъ: Които приематъ § 75, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 76 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 76, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 77 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 77, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 78 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 78, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 79 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 79, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 80 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 80, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете § 81 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председательтъ: Които приематъ § 81, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): (Чете забележитъ — вж. прил. Т. I, № 82)

Въ забележка 9 като сумата 2.800 л. месечно става 3.200 л.

Председательтъ: Които приематъ забележитъ, съ докладваното измѣнение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Петровъ (д. сг): Въ обяснителната таблица за разходитъ за личния съставъ по Министерството на войната за 1931/1932 финансова година комисията направи следнитъ измѣнения:

На стр. 17 годишната заплата на военнитъ аташета става 84.000—124.800 л.; на сжщата страница месечната заплата на 1 библиотекаръ става 4.650 л.; заплата на единъ секретаръ става 2.600 л. месечно.

На стр. 20 заплата на заведующитъ, отъ които, единъ за банковата смѣтка и фондоветъ и единъ за смѣтката добавъчно възнаграждение върху пенсиятъ, става 2.600 л. месечно.

На стр. 21 заплата на 6 картографи става месечно 2.800—3.200 л.; годишната заплата на единъ ретушоръ става 28.200 л.

На стр. 22 заплата на 1 техникъ главенъ магазинеръ става месечно 2.350—3.200 л.; на 1 помощникъ ковчежникъ месечно 2.600 л.

На стр. 23 месечната заплата на 1 началникъ на секцията химикъ става 4.800—5.900 л.

На стр. 24 въ „Автомобилно“ отдѣление се зачерква думата инженеръ, която следва думитъ „Помощникъ началникъ на отдѣлението“.

На стр. 25 заплатитъ на 19 техници и пиротехники ставатъ месечно 2.800—3.200 л.; месечната заплата на 1 ковчежникъ става 3.600 л.

На стр. 27 месечнитъ заплати на 2 старши ординатори ставатъ 4.800—5.900 л.; месечнитъ заплати на 2 заведующи прехраната въ 2/2 гарнизонни медицински лазарети ставатъ 1.950—2.100 л.

На стр. 28 „1 Куриеръ“ става „1 Разносвачъ“; на сжщата страница въ Ортопедическата работилница се зачерква думата „ковачъ“ при 5 главни майстори — общаръ, шлосеръ и т. н.

На стр. 29 годишната заплата на 1 началникъ на лѣчебницата става 103.200—112.800 л.; годишната заплата на 1 ковчежникъ става 43.200 л.

На стр. 35 — „3 Тржбачи подофицири“ става „3 Тржбачи“.

На стр. 36 — месечната заплата на 3 ковчежници става 3.600 л.; на същата страница откъде „Инженерни войски“ се зачерква думата „отчетници“ следъ „3 фелдфебели“.

На стр. 40, 63 джандарми нестроеви-специалисти стават 56, а се предвиждат 7 джандарми нестроеви-специалисти със месечна заплата 2.600 л.; на същата страница месечната заплата на 3 архивари за главното тилово управление, резервният интендантски магазини и реквизицията става 2.450 л.

На стр. 41 въ края на текста за допълнително възнаграждение и пр. думитъ „извънъ добавъчното възнаграждение за семейното имъ положение“ се зачеркватъ. Зачеркватъ се също и „представителни пари на министра на войната 102.000 л. годишно, понеже е погрѣшно отпечатано и тукъ, за втори пътъ.“

Въ объяснителната таблица за разходите по личния съставъ за подпомагане пострадалитъ отъ войнитъ се правятъ следнитъ измѣнения:

На стр. 43 месечната заплата на 1 дѣловодител домашинъ става 2.600 л.; месечната заплата на 1 архиваръ става 2.550 л.; месечната заплата на 46 възпитатели учители става 2.260 л.; месечната заплата на 21 писари става 1.900 л.; месечната заплата на 16 шивачи става 1.900 л.

Председателъ: Които приематъ объяснителната таблица за разходите за личния съставъ по Министерството на войната за 1931/1932 финансова година и объяснителната таблица за разходите по личния съставъ за подпомагане пострадалитъ отъ войнитъ, заедно съ докладванитъ измѣнения, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на войната.

Министъръ генералъ А. Кисовъ: Г. г. народни представители! Въпросътъ, който повдига народниятъ представител г. Тома Константиновъ, заслужава действително да спре нашето внимание. Даннитъ, които той посочи за разходите и бойната готовност на нашитъ съседни, съвпадатъ приблизително съ тия, които имамъ подъ ръка. Азъ ще ви съобща каквъ процентъ представляватъ разходите по военнитъ бюджети въ съседнитъ държави, както и въ нѣкои европейски държави, спрямо общия имъ държавенъ бюджетъ. У насъ за идната година този процентъ е 14; въ Ромъния за миналата година е 24.3; въ Югославия — 29.6; въ Гърция — 19.3; въ Турция — 31; въ Франция 24.1; въ Италия 22.6; въ Швейцария — 23.3; въ Польша — 35.6; въ Испания — 28.55; въ Съветска Русия — 28.56; въ Япония 28.9.

Като си припомнимъ условията на договора за миръ, при които нашата армия бѣ реорганизирана, числеността, която ѝ се наложи — 20.000 души войска, 10.000 жандарми и 3.000 погранична стража; че за въоръжението на тази армия на 1.000 души се полагатъ 1.115 пушки, 3 оръдия и 20 картечници; че всички бойни материали, които ние имаме спасени следъ погрома, трѣбваше въ срокъ отъ 3 месеца да се складираатъ и предадатъ на Съглашението; като имате предъ видъ и разходите, които следъ това сѣ давали за издържане на армията, ще ви стане ясно доколко е подготвена да осигури вътрешния редъ въ страната и да я охранява. Разходите за армията, взети въ проценти спрямо общия бюджетъ, сѣ варирали така: 18% въ 1920 г., 20% въ 1921 г., 12% въ 1923 г., около 17% въ следващитъ петъ години, 16.2% въ 1929 г., 13% и нѣщо въ 1930 г. и 14% по новия бюджетъ.

По § 1 и 2 — параграфитъ за заплати — се ангажиратъ 461.000.000 л., защото ние поддържаме не една наборна армия, а една доброволческа наемна армия, гдето войникътъ е платенъ. По тая причина тази сума е така голѣма. Като се прибави къмъ тази сума отъ 461.000.000 л. още 264.000.000 л. за храна на хората, 82.000.000 л. за храна на конетъ и 54.000.000 за пострадалитъ отъ войнитъ, ще видите, че за въествени разходи на армията, за обдържане и посрѣщане всички нужди въ армията, които сѣ предвидени въ останалитъ 46 параграфи, Военното министерство презъ идущата бюджетна година ще разполага само съ 246.000.000 л. Отъ това всѣкому ще стане ясно, какво ние правимъ за нашата армия. Ние сме подъ нивото на това, което ни разрешава договорътъ за миръ. Ние не сме направили, ние не сме осъществили това, което и по договора за миръ можемъ да имаме. И въ това отношение народно представителство, правителство и азъ лично, като министъръ на войната, поемаме отговорности и ще трѣбва сериозно да се погрижимъ идущата година да потърсимъ изходъ отъ това положение. Защото армията, колкото и скромни да сѣ нейнитъ задачи, опредѣлени отъ до-

говора за миръ — да бди за вътрешния редъ въ страната, да осигури реда и законността — всетаки има и грижата за охраната на нашата страна, има грижата да бжде бранителъ на нашата родна земя. Безъ да имаме нѣкакви нападателни намѣрения, за каквито при сегашния състазъ на армията и при настоящето въоръжение на нашитъ съседни ние не можемъ и да замислимъ, всетаки ние трѣбва да издигнемъ армията до положение, щото тя да бжде годна да изпълни своето назначение като защитникъ на нашата земя.

Азъ благодаря на Народното събрание за благосклонността, съ която то даде своето одобрение за разходите, които има да се направятъ за поддържането на армията. Тази благосклонностъ ще бжде благоприятно преценена и отъ срѣдитъ на родната войска, дето се работи съ истинско съзнание за дългъ, съ истинско съзнание за преданостъ при изпълнение задачитъ, съ които всѣки военнослужащъ се е натѣрилъ.

Нашата армия, колкото и малка да е по съставъ, е изпълнена съ най-здравото и ценното, което нацията може да отлъчи отъ себе си. Ако имаше времена, когато на казармата се гледаше отъ известни срѣди съ пренебрежение, сега вѣрвамъ, че въ българската Камера, дето заседаватъ представители на българския народъ, нѣма да бжде опровергано твърдението ми, че не ще се намѣри българинъ, който въ днешнитъ дни да не скѣпи за името на българската войска. Ние преживѣхме единъ периодъ, когато рискувахме да изгубимъ тази армия, когато я виждахме превърната въ нищо и тогава всички почувствувахме, какво е тя за насъ, за нашата страна, какво ни дава и какви задачи има да разрешава. Армията, която е толкова малка, която крепимъ съ толкова скѣпи грижи и обичъ, която иде къмъ нея отъ всички страни, тази армия разбира тѣзи грижи и заради това работи съ преданостъ и самоотверженостъ, за да се подготви въ всички посоки на военната наука.

Ние, г-да — мога да твърдя това смѣло тукъ предъ васъ — имаме единъ офицерски корпусъ, който може да прави честь на всѣка европейска армия, както по своята чисто специална подготовка, така и по своитъ научни познания. (Ръжкоплѣскания отъ сговориститъ) Ние имаме единъ подофицерски кадъръ, който, благодарение на повишения цензъ — той вече трѣбва да притежава прогимназиално образование — стои на висотата на всички изисквания, които съвременното водене на войната предявява къмъ всѣки единъ подофицеръ. По отношение на нашитъ доброволци, които постѣпватъ въ войската, констатира се, че числото на желаещитъ да постѣпятъ тамъ, отколкото да отбиятъ свои тегоби на друго мѣсто, расте. Но въ това отношение трѣбва да се съжалева, че ние не можемъ да надвишимъ границитъ, които договорътъ за миръ ни опредѣля.

За да бжде нашата армия на висотата на свето положение, ще трѣбва да се погрижимъ и за нейната материална подготовка. Ако грижитъ на правителството и Парламента сѣ насочени да обърнатъ нашата родна земя въ градина, да създадатъ благосъстояние въ нея, същщо така трѣбва да бждатъ насочени къмъ армията, която ще осигури неприкосновеността на тази земя. Защото колкото повече ние повдигаме благосъстоянието на нашитъ крайща, толкова тѣ ще представляватъ похотна примамка за гладнитъ за чужди земи. Ние не можемъ да оставимъ едно стадо безъ кучета — извинявайте за това сравнение. Армията е стражъ, който ще пази нашия имотъ и затова ние трѣбва да имаме грижи за тази армия.

Ще привърша моитъ бележки по въпроситъ, които се повдигнаха отъ нѣкои г. г. народни представители съ благодарностъ за тази благосклонностъ, съ която Народното събрание разреши скромнитъ кредити, които правителството и бюджетарната комисия опредѣлиха да се дадатъ за издържка на войската презъ идната бюджетна година, като се надѣвамъ, че за следващата година ще имаме възможностъ да направимъ нѣщо повече, въ по-широкъ размѣръ, за материалната подготовка на нашата армия (Ръжкоплѣскания отъ сговориститъ)

Председателъ: Минаваме къмъ второто четене на бюджетопроекта за разходите по Министерството на правосъдието за 1931/1932 финансова година.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. ср): Г. г. народни представители! Бюджетопроектътъ за разходите по Министерството на правосъдието тая година се внася съ едно чувствително намаление. Бюджетътъ на същото министерство за миналата година възлиза кръгло на 333 милиона лева, а тая година възлиза на 239 милиона лева. Това намаление засѣга главно бюджетитъ на фондоветъ, които сѣ слѣти

към бюджета на Министерството на правосъдието, но чувствително е засегнало и възнагражденията на персонала и другите разходи по бюджета на самото министерство.

Обяснителната таблица за разходите за личния състав на Министерството на правосъдието, чиито учреждения запазват старата си форма, беше подложена на критика въ бюджетарната комисия, главно поради нѣкои несъответствия и недържане смѣтка за особеното положение на представителите на съдебната власт, уредено съ специалния законъ за сѣдоустройството и съ специалния щатъ за възнаграждението на служителите по съдебното ведомство. Главниятъ мотивъ за унификацията на чиновническите заплати, която се отрази особено зле върху заплатите на магистратите, беше да се отнематъ въ тия оскѣдни времена, които преживѣва държавата, всички добавъчни възнаграждения на чиновниците, но за мотивъ по отношение на съдебното ведомство не може да важи, защото къмъ заплатите на служителите въ това ведомство такива добавъчни възнаграждения почти нѣмаше. Имаше 10% увеличение на заплатите на служителите по съдебното ведомство, което беше възприето като единъ корективъ, защото почти всички чиновници бѣха постигнали увеличение на своите заплати по околните лѣтища.

Макаръ бюджетарната комисия да взема решение да се направятъ известни корекции въ заплатите на същите при съзнанието за голѣмата роль, която правосъдието играе въ живота на държавата, и ръководейки се отъ идеята, да се запази привилегированото положение на служителите по това ведомство, създадено отъ специалния законъ за сѣдоустройството и отъ специалния щатъ за сѣдиите, тия корекции не можаха да се направятъ. Тогава бюджетарната комисия намѣри, че е по-добре да се възприеме единъ корективъ на повишението за всѣки 6 прослужени години на сѣдиите. По бюджета на Министерството на народното просвѣщение се предвижда една сума за повишение разна на 10% отъ кредита за заплати, а по бюджетопоекта на Министерството на войната се предвижда за повишение една сума равна на 8% отъ кредита за заплати, при кредитъ отъ 800 милиона лева близо за заплати по Министерството на народното просвѣщение, даватъ се 73 милиона лева за повишение, което прави 10%. Бюджетарната комисия смѣтна, че ще бѣде справедливо и по отношение на сѣдиите да се приеме едно повишение, което да бѣде нѣко сѣдно между това, което е предвидено въ закона за бюджета на държавата общо за всѣки чиновници, и това, което се предвижда специално за служителите по Министерството на просвѣтатата. Тоя въпросъ, обаче, остава да бѣде решенъ по-после, защото факторите, които разполагатъ съ бюджетните суми, не можаха да намѣрятъ решението му въ тѣзи рамки на бюджета — 128.000.000 л. за личния съставъ — и сега бюджетътъ се внася съ едни много нищожни поправки, поправки повече редакционни.

Предъ видъ на голѣмия напливъ на лица, свършили юридическия факултетъ, комисията увеличи броя на стажантите отъ 155 на 175. Миналата година сѣ били 208. Това увеличение броя на стажантите ще предизвика единъ разходъ въ повече отъ 500—550 хиляди лева.

Комисията също прибави една забележка, споредъ която възлага на министъра на правосъдието да опредѣля броя и заплатите на низшите служители въ мировите сѣдилища, които се занимаватъ съ нотариални дѣла.

Азъ свършвамъ доклада си съ пожеланието да се намѣри необходимата сума отъ около 2½—3 милиона лева, за да може да се даде едно заслужено зачитане на представителите на българското правосъдие чрезъ една по-привилегирована таблица за повишение. (Чете)

„БЮДЖЕТЪ“)

за разходите по Министерството на правосъдието за финансовата 1931/1932 г.*

Председателътъ: Които приематъ заглавието на бюджетопоекта, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. ср): (Чете)

„Глава I.

Централно управление“

Председателътъ: Които приематъ заглавието на глава I, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. ср): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията увеличи кредита на този параграфъ отъ 2.619.980 л. на 2.625.320 л.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Рада Василевъ.

Р. Василевъ (д. ср): Г. г. народни представители! Азъ взехъ думата само за да подкрепя докладчика г. Пупешковъ, че тоя бюджетъ още не е приетъ окончателно отъ бюджетарната комисия. Той биде приетъ отъ бюджетарната комисия така, както се докладва, но остана да се реши въпросътъ за таблицата за повишенията, защото въ никой случай тая категория чиновници — магистратите, сѣдиите, които сѣ единъ отъ най-важните устои на държавата — не могатъ да се оставятъ въ по-неблагоприятно положение, отколкото чиновниците въ другите ведомства. Напр., държавните адвокати, които бѣха приравнени по заплатата съ прокурорите, сега иматъ много по-големи заплати отъ прокурорите. Тѣзи несъобразности трѣбва да се премахнатъ. Но понеже заплатите сѣ приети окончателно отъ бюджетарната комисия, остава да се премахнатъ тия несъобразности, като се корегира таблицата за повишението. Нуждана сума за повишението на заплатите, която бѣ фиксирана отъ една подкомисия, ще се вземе отъ глобалната сума за заплати по бюджета на Министерството на правосъдието. Ако тия корекции не сѣ могли да се направятъ отъ комисията по липса на време, ще трѣбва сега на второ четене да се изкаже пожелание отъ Парламента, за да могатъ тѣ да се направятъ при третото четене на бюджета. Азъ съмъ, обаче, съ надежда, че тия 2½—3 милиона лева, съ които ще се намали глобалната сума на кредита за заплати, ще се взематъ предъ видъ при изработването на таблицата за повишенията, за да не дойдемъ до парадокса: хора, които сѣ били приравнени по служебно положение съ прокурорите, сега да получаватъ по-големи заплати отъ тѣхъ — въобще помощниците на сѣдиите да получаватъ повече.

Азъ смѣтамъ, че г. министърътъ на правосъдието сега ще предложи да се направи тая корекция, или да се върне бюджетътъ въ комисията, за да бѣде корегиранъ преди третото четене. Вѣрно е, че днесъ ние не можемъ да направимъ това повишение на заплатите, докато не се съгласи г. министърътъ на финансите, но бюджетопоектътъ може да се върне отново въ бюджетарната комисия, за да си направятъ въ него корекцията, преди да бѣде гласуванъ той на трето четене. Тая работа обезателно трѣбва да стане. Азъ смѣтамъ, че Парламентътъ трѣбва да изкаже сега това пожелание.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Тогава да се отложи разглеждането на бюджетопоекта.

Председателътъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Г. г. народни представители! Еднакво и мене ме занимава въпросътъ, който повдигна г. Рада Василевъ. Въ бюджетопоекта на Министерството на народното просвѣщение е предвидена една друга таблица за повишенията, съвсемъ различна отъ тая въ закона за бюджета. Въ току що приетия бюджетъ на Министерството на войната виждате, че за всѣки прослужени 6 години се предвижда повишение по една друга таблица. Докато сумите, които се дадохъ за повишение на служителите по Министерството на правосъдието, представляватъ 1.5% отъ общата сума за заплати, по Министерството на просвѣтатата тия суми представляватъ 9¼%, а по Министерството на войната около 8%. Отъ друга страна, въ закона за сѣдоустройството има специаленъ текстъ — чл. 137 — споредъ който сѣдиите сѣ повишаватъ всѣки 5 години прослужени на една и съща длъжностъ. Въ законопоекта за бюджета на държавата, който още не е разглежданъ отъ комисията, има една таблица за повишенията, въ която се предвиждатъ всичко петъ повишения за всѣки 6 прослужени години. Следователно, съ тоя текстъ на законопоекта за бюджета на държавата се измѣнява чл. 137 отъ закона за сѣдоустройството. Отъ направената смѣтка за сумата, която ще се икономиса отъ удържките 10% върху заплатите на служителите по Министерството на правосъдието, които сѣ ергени или женени, но жените имъ сѣ на държавна служба, излиза, че ще се получи една сума по-голема отъ предвидената въ бюджетопоекта, съ която биха могли да се удовлетворятъ сѣдиите, ако се приеме една таблица за по-големо повишение, което процентно ще бѣде по-малко отъ предвиденото за служителите по Министер-

*) За текста на бюджетопоекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 82.

ството на народното просвъщение и за служителитъ по Министерството на войната.

Още повече това се налага да се направи като се има предъ видъ, че и въ Министерството на правосъдието, както въ Министерството на просвъщението, а особено въ Министерството на войната иерархията се определя по образователенъ цензъ и по прослужени години. У насъ, както ви е известно, не може единъ служителъ да вземе веднага една по-горна длъжностъ, докато не премине презъ по-долнитъ служби, като служи известно число години въ всъща една отъ тѣхъ. Повишението въ сѣдебното ведомство става постепенно. Ето защо би трѣбвало съ една друга таблица за повишение на сѣдийскитъ заплати да корегираме намалянитъ заплати на сѣдиитъ. Отъ 1906 г. досега на сѣдиитъ се даваха 10% къмъ първоначалната заплага въ форма на добавъчни, обаче тия добавъчни не бѣха като стотинкитъ, които се даваха по другитъ ведомства, защото върху тѣхъ се правѣха удържки за пенсионния фондъ. Още когато сѣ били гласувани отъ Народното събрание тия добавъчни, считало се е, че тѣ се даватъ на сѣдиитъ за подобрене на основнитъ имъ заплати, обаче сега се счетоха като добавъчни и днесъ сѣдиитъ сѣ лишени отъ тѣхъ.

Ние бихме могли да възприемемъ една друга таблица за повишение на сѣдийскитъ заплати. Ако направимъ една точна смѣтка за сумитъ, които биха се икономисали отъ удържкитъ по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за бюджета, ще видимъ, че ще се получи една сума не 2 милиона лева, а много по-голъма. За повишение на служителитъ по Министерството на правосъдието сѣ предвидени 2.140.000 л., когато по бюджета на Министерството сѣ предвидени 73.000.000 л., а по тоя на Министерството на войната — 40.000.000 л. Очевидно е, че тукъ е станала една грѣшка.

Ние сме готови съ една таблица. Известно е на господарата, които бѣха въ бюджетарната комисиия, че останаха да се направятъ въ бюджетопроекта на Министерството на правосъдието нѣкои корекции, чрезъ едно споразумение между мене и г. министъра на финанситъ, корекции, които засѣгатъ повече промѣняване наименованията на известни служби, или пъкъ отстраняване на нѣкои аномалии, на нѣкои погрѣшни приравнения на известни служби и пр. Напр., има случаи архиваръ да получава по-голъма заплата отъ колкото секретарѣтъ.

Въпросътъ се сведе къмъ туй, отъ кѣде да се намѣрятъ 3 милиона лева, защото и безъ туй вещественитъ разходи на Министерството на правосъдието сѣ съкратени. Господата отъ провинцията знаятъ съ какви веществени разходи разполагаме тамъ. Често пѣти си служимъ съ помощи отъ адвокатскитъ съвети. Азъ говорихъ съ г. министъра на финанситъ, но въпросътъ остана да се разреши било отъ Министерския съветъ, било като се върне бюджетопроектътъ въ комисията. Нѣмамъ нищо противъ да се отложи разглеждането на бюджетопроекта днесъ, за да има възможностъ почитаемото Народно събрание да гласува бюджетопроекта заедно съ една друга таблица за повишенията. Тогава бюджетопроектътъ ще бѣде въ завършена форма.

В. Кознички (нац. л.): Значи, искате да се отложи разглеждането на бюджетопроекта?

Министъръ В. Молловъ: Нѣма защо да се отлага.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Ако народното представителство счита, че може да мине сега бюджетътъ безъ тази таблица, а на трето четене да се приеме, добре. Но понеже г. министърътъ на финанситъ заявява, че не е съгласенъ да се отложи разглеждането на бюджетопроекта, азъ не мога да влизамъ въ конфликтъ съ него. Този е недостатъкътъ на бюджетопроекта на Министерството на правосъдието. Въ тази форма го представямъ на почитаемото Народно събрание за гласуване. Корекциитъ, ако се възприематъ отъ Министерския съветъ, или ако се съгласи съ тѣхъ г. министърътъ на финанситъ, ще бждатъ гласувани при третото четене.

Министъръ В. Молловъ: Сега бюджетопроектътъ може да мине така, както ще се доклава. Нова таблица за повишение не мога да приема по никой начинъ, толкозъ повече, че тя може да стане за смѣтка на съкращаването вещественитъ разходи, които презъ течение на годината не мога да попълвамъ.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: На вещественитъ разходи не мога да посегна, защото сѣ съкратени достатъчно.

Председателъ: Бюджетопроектътъ на Министерството на правосъдието е миналъ презъ бюджетарната комисиия. Прави се сега предложение за нова таблица за повишение.

Азъ моля да приемемъ сега бюджетопроекта, и, ако после се намѣрятъ срѣдства за нѣкои корекции, тѣ ще се гласуватъ при третото четене.

Министъръ В. Молловъ: Така съмъ съгласенъ. Ако се намѣрятъ срѣдства, ще се поправи, но сега бюджетопроектътъ да се гласува тѣй, както е приетъ отъ бюджетарната комисиия.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Борисъ Павловъ.

Б. Павловъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ връзка съ обясненията, които дадоха г. г. министритъ на правосъдието и на финанситъ, ние можемъ да кажемъ, че има между тия двама министри единъ споръ, чието разрешение азъ не знамъ какво ще бѣде. Така или иначе, азъ трѣбва да подчертая, че ние ще дебатираме на второ четене бюджетопроекта на Министерството на правосъдието, безъ всички въпроси да сѣ разяснени.

Г. г. народни представители! Много сѣ въпроситъ, които повдига бюджетопроектътъ на Министерството на правосъдието. По много отъ тия въпроси нашата парламентарна група не веднѣжъ, чрезъ различни оратори, е имала случая да се изкаже и — нѣщо повече — да даде надлежното разрешение на тия въпроси. По тия съображения азъ нѣма да се спирамъ на всички въпроси, които азъ и мои другари сме третирали отъ тая трибуна, а ще засегна само нѣкои въпроси, които сѣ отъ значение за правосъдното дѣло и за неговия правилненъ вървѣжъ.

Основа, както на другитъ бюджетопроекти, така и на тоя бюджетопроектъ, сѣ заплатитъ на чиновницитъ, следователно, на сѣдиитъ. Азъ смѣтамъ, че българското чиновничество има разбирането, че намалянето на заплатитъ се диктува отъ тежкото финансово и стопанско положение, въ което се намира страната. Азъ смѣтамъ, че съзнателното българско чиновничество не крещи противъ намалянето на неговитъ заплати, противъ несправедливоститъ въ това намаляние. Ето защо, дебатирайки бюджетопроекта на Министерството на правосъдието, ние сме длъжни да видимъ има ли несправедливости въ намалянето на сѣдийскитъ заплати, ние сме длъжни да се вслушаме.

Азъ трѣбва отъ самото начало да отбележа, че така, както сѣ предвидени въ бюджетопроекта на Министерството на правосъдието заплатитъ на сѣдиитъ, въ сравнение съ заплатитъ на другитъ чиновници, сѣ несправедливо намалени и предизвикватъ известенъ интересъ въ много срѣди. Въпрѣки че сѣдиитъ сѣ чувствително и несправедливо засегнати въ своята заплата, за честъта на българскитъ сѣдии азъ трѣбва да подчертая, че тѣ мълчатъ, че тѣ не протестиратъ, защото съзнаватъ своя дългъ на магистрати, разбиратъ значението на онова мѣсто, което тѣ иматъ въ нашата държава. Но ако тѣ мълчатъ, това не значи, че ние, съ огледъ на доброто правосъдие, не трѣбва да заговоримъ.

Азъ дължа да привлѣка вашето внимание върху факта, че навремето, когато ставаше увеличението на чиновническитъ заплати, съ огледъ да се нагодятъ къмъ мирновременитъ, сѣдийскитъ заплати бѣха увеличени съ единъ много малкъ процентъ въ сравнение съ оня, съ който бѣха увеличени заплатитъ на другитъ чиновници. Тогава сѣдиитъ на свой редъ, по разни позволени тѣмъ пѣтица, се помѣчиха да поправятъ тая неправда. Но това по една или друга причина не стана. Днесъ, когато чиновническитъ заплати се намаляватъ, ние виждаме, че отъ това намаляние най-много — и то несправедливо, повтарямъ — сѣ засегнати заплатитъ на българскитъ сѣдии. Но не е въпросъ толкова за заплатитъ на сѣдиитъ, колкото е въпросъ за добро правосъдие. Ако вие сте наблюдавали отъ известни години насамъ нашитъ сѣдийски кадри, вие сте видѣли, че по-добритъ, набеязанитъ сѣдии напускатъ сѣдийскитъ скамейки. И това не е отъ вчера, това е отъ много отдавна. Азъ смѣтамъ, че съ предвиденитъ заплати въ представения бюджетопроектъ ще имаме едно ново опразване на сѣдийскитъ скамейки и тоя пътъ вече ще напустнатъ мнозина отъ набеязанитъ сѣдии, което, безспорно, ще се отрази много, както на правосъдното дѣло у насъ, така и на авторитета на самата държава. Като имате предъ видъ, че въ България има юристи много, че има свръхпроизводство на юристи, какъ ще си обясните това, дето сѣдийскитъ скамейки систематически се изправятъ отъ набеязанитъ сѣдии, нѣщо, което вие нѣма да забележите въ другитъ ведомства? Независимо отъ заплатитъ, малки или голѣми — тоя въпросъ сега мене не ме занимава — въ сѣдебното ведомство има предлагане, а не търсене. Питамъ се тогава: кѣде

е обяснението на това бѣгство? И азъ пакъ повтарямъ: въ тази неправда, която и днесъ, както и въ миналото, се върши по отношение заплатитѣ на сѣднитѣ.

Позволете ми да привлѣка вашето внимание върху заплатитѣ, по сегашния бюджетопроектъ, на сѣднитѣ и на други служби въ други ведомства, които се заематъ отъ юристи, за да видите явната неправда, която е извършена съ намаление заплатитѣ на сѣднитѣ. Така напр., председател на апелативенъ сѣдъ по бюджетопроекта ще получава 11.900 л.; подпредседател — 9.860 л.; членъ — 8.840 л. Председател на окръженъ сѣдъ — 7.820 л.; подпредседател — 5.950 л.; членъ — 5.270 л., а мирови сѣдия — 4.420 л.

Срещу тия заплати имаме заплатитѣ на юрисконсултитѣ въ всички министерства—юрисконсулти, които въ повечето случаи се комплектуватъ отъ бивши членове на окръжни сѣдилища — въ размѣръ на 9.350 л. месечно. Държавниятъ юрисконсултъ ще получава 10.200 л. месечна заплата по бюджетопроекта на Министерството на финанситѣ, а неговиятъ помощникъ — 8.500 л. Явна е неправдата, уважаеми г. г. народни представители, която се върши спрямо сѣднитѣ по отношение на тѣхнитѣ заплати въ сравнение съ заплатитѣ на други чиновници. Много естествено е при това положение, че ще имаме онова бѣгство на сѣднитѣ, което застрашава нашето добро правосѣдие.

Не искамъ да привлѣка вашето внимание върху други цифри, които иллюстриратъ тая мисль, защото смѣтамъ, че тия цифри, които ви наведохъ, сѣ достатъчни да ви убедятъ въ правотата на моята мисль.

Но не само сѣдйскиятъ персоналъ, ами и низшиятъ сѣдебенъ персоналъ се намира въ сѣщото положение на неправда, даже, бихъ казалъ, въ по-голѣмъ размѣръ. А нека не забравяме, че низшиятъ сѣдебенъ персоналъ върши една служба въ нашитѣ сѣдилища, която е отъ голѣмо значение; бихъ казалъ, въ много случаи животътъ, честта и имотътъ на сѣдещитѣ се се намира въ рѣцетѣ на низшиятъ сѣдебенъ персоналъ. Намалението на заплатитѣ на тоя персоналъ е наистина страшно. Процентно то е много по-голѣмо отъ намалението на заплатитѣ на сѣднитѣ.

Ще ми позволите да ви дамъ нѣкои цифри, които вървамъ, че г. министърътъ на правосѣдието знае, за намалението на заплатитѣ на сѣднитѣ, които сѣ получаваха досега, въ сравнение съ тѣзи, които ще се получатъ по новия бюджетъ, изчислено въ проценти. Така напр., председателътъ на Софийския окръженъ сѣдъ презъ 1930 г. е получавалъ: 9.900 л. месечна основна заплата; 10% по чл. 137 отъ закона за устройството на сѣдилищата — 926 л. и 10% по бюджета — 1.083 л., или всичко 11.909 л. брутна месечна заплата. Сега по новия бюджетъ той ще получава 10.400 л. месечна заплата, или съ едно намаление отъ 1.509 л. Подпредседателитѣ и сѣднитѣ-следователи сѣ до 12-годишна служба сѣ получавали презъ 1930 г. 8.167 л. брутна месечна заплата, заедно съ 10% по чл. 137 и 10% по бюджета, а по новия бюджетъ ще получаватъ всичко 6.980 л. месечно, или съ едно намаление отъ 1.187 л. Членоветѣ и замѣстницитѣ прокурори получаваша всичко 7.199 л., а сега ще получаватъ 5.620 л., или съ едно намаление отъ 1.579 л. Нотариуситѣ, сѣднитѣ-изпълнители и допълнителнитѣ членове получаваша всичко 4.286 л., а сега ще получаватъ 3.570 л., или съ едно намаление отъ 716 л. Софийски мирови сѣдия, който и да е, досега получаваше 6.472 л., а по новия бюджетъ ще получава 4.420 л., или съ едно намаление отъ 2.052 л. Сѣдебнитѣ кандидати получаваша 2.200 л., а сега ще получаватъ 1.870 л., или съ едно намаление отъ 330 л. Процентно заплатитѣ на сѣднитѣ се намаляватъ съ 11—16%.

Какво е намалението на заплатитѣ на низшиятъ сѣдебенъ персоналъ? Азъ имамъ една таблица за заплатитѣ на чиновницитѣ въ софийскитѣ сѣдилища. Нѣкой си Г. П. Р., секретаръ при апелативенъ сѣдъ, презъ м. декемврий 1930 г. е получавалъ брутна месечна заплата 4.526 л., а сега по новия бюджетъ ще получава 3.450 л., или съ едно намаление отъ 1.076 л. Другъ секретаръ е получавалъ 4.583 л., а по новия бюджетъ ще получава 3.330 л., или съ едно намаление отъ 1.253 л. Трети секретаръ е получавалъ 4.331 л., а по новия бюджетъ ще получава 3.210 л., или съ едно намаление отъ 1.121 л.; или заплатитѣ на секретаритѣ въ апелативнитѣ сѣдилища сѣ намалени съ 28%.

Въ окръжнитѣ сѣдилища секретарътъ при сѣда е получавалъ 3.663 л., а по новия бюджетъ ще получава 2.950 л., или съ едно намаление отъ 713 л. Другъ секретаръ е получавалъ 3.420 л., а сега ще получава 2.800 л., или съ едно намаление отъ 620 л. и т. н., и т. н. Ако направите изчисление, ще видите, че заплатитѣ на секретаритѣ при окръжнитѣ сѣдилища сѣ намалени съ 20%.

Въ мировитѣ сѣдилища секретаръ-счетоводителитѣ сѣщо така иматъ намаление на заплатата си съ 20%. Нѣма да ви посочвамъ цифри, за да не ви отегчавамъ.

Другитѣ сѣдебни служители, сѣдйи-изпълнители, нотариуси и пр., и пр., иматъ намаление на заплата си съ 15%, а заплатитѣ на прислужницитѣ въ разнитѣ сѣдилища сѣ намалени съ 15—21%.

Явно е. г. г. народни представители, че спрямо низшиятъ сѣдебенъ персоналъ е извършена една голѣма несправедливостъ, и въ интереса на службата, която тоя персоналъ върши, желателно е неговата заплата да бѣде увеличена.

Но независимо отъ това, г. г. народни представители, има и много несъобразности въ бюджета въ свръзка съ заплатитѣ, несъобразности, които пъкъ, отъ своя страна, представляватъ друга една несправедливостъ. Така напр. при Софийския окръженъ сѣдъ има архиваръ при нотариуса. Заплатата на тоя архиваръ е 2.530 л., а секретарътъ при сѣда ще получава 2.470 л., т. е. секретарътъ на Софийския окръженъ сѣдъ, както и секретарътъ на всѣки окръженъ сѣдъ, ще получава заплата съ 60 л. по-малка отъ заплатата на архиваря! А нека не се забравя, че службата „секретаръ“ е по-голѣма служба отъ службата „архиваръ при нотариуса“. Архиварътъ при нотариуса никога не може да стане секретаръ на сѣдъ, абсолютно никога. Това е една служба, която се заема отъ хора съ по-малко образование, на които пжтътъ да проспериратъ нагоре и затворенъ.

Но независимо отъ това, г. министърътъ на правосѣдието изпуска изъ предъ видъ едно много важно обстоятелство, а именно, че въ много окръжни сѣдилища службата секретаръ се заема отъ жени съ юридическо образование. Много естествено, тия жени съ юридическо образование не бива да се оставятъ да получаватъ тая заплата, която имъ е опредѣлена по бюджета. Като се има предъ видъ и едно друго обстоятелство, сѣщо отъ значение за доброто правосѣдие, за престижа на правосѣдното дѣло, че отъ работата на тѣзи юристки-секретарки — отъ практиката, която имамъ, мога да кажа, това се установява — всички сѣ доволни въ смисль, че тѣ добре вършатъ своята работа, че тѣ и творятъ въ своята работа, защото, безспорно, секретарътъ на сѣда твори, мене ми се струва, че за да можемъ да привлѣчемъ хората съ висше юридическо образование, главно отъ женскитѣ срѣди, добре ще бѣде, ако министърътъ на правосѣдието увеличи заплатитѣ на секретаритѣ-юристи. Отъ това държавата само ще спечели, а нѣма да загуби.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Трѣбватъ 1.800.000 л. Отъ кѣде да ги вземемъ?

Б. Павловъ (д): Г. министърътъ казва: „Отъ кѣде да вземемъ необходимитѣ срѣдства“. Въ свръзка съ този апо-строфъ ще кажа: ако се касае да се правятъ съкращения, за да се набавятъ срѣдства, имаше кѣде да се направятъ.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Има действително несъответствия. Така, единъ юристъ въ окръжнитѣ смѣтни палати получава повече, отколкото единъ членъ-сѣдия на апелативенъ сѣдъ.

Н. Мушановъ (д): Тъкмо това несъответствие не трѣбваше да се допуска. Това е най-голѣмата грѣшка.

А. Малиновъ (д): Това дразни чиновничеството, за него трѣбваше да се държи смѣтка. Държавата трѣбва да бѣде майка къмъ всѣки. Трѣбваше министритѣ предварително да се споразумѣятъ помежду си.

Б. Павловъ (д): Така напр., въ бюджета е предвиденъ контрольоръ по отчетността при Софийския окръженъ сѣдъ съ заплата 4.420 л., и веднага следва следъ него книговодителъ при него съ заплата 2.660 л.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Тази служба е зачеркната.

Б. Павловъ (д): Тази служба е излишна. Този книговодителъ при контрольора си клати краката; и не само той, но и контрольорътъ нѣма толкова работа, колкото творцитѣ на този бюджетопроектъ сѣ мислили. Така че ако е въпросъ за съкращаване на нѣкои служби, тази служба може да се съкрати.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Тя е съкратена.

Б. Павловъ (д): Тая служба може да се съкрати, като кредитътъ, предвиденъ за нея, се употребѣи за увеличение заплатата на секретаритѣ-юристи.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Ама чуйте — тази служба е съкратена.

Б. Павловъ (д): Толкова по въпроса за заплатата на съдните и на низшия съдебен персоналъ.

Искамъ да спра вашето внимание върху единъ другъ въпросъ, който засѣга постройката на съдебните сгради. Съществува фондъ, нареченъ „Постройка на съдебни сгради“. Целта на този фондъ е строго опредѣлена. Много естествено, сумитъ, който той крие въ себе си, трѣбва да бждатъ изразходвани само за ония цели, за които той е създаденъ. Ние виждаме, обаче, да става тъкмо обратното — суми отъ този фондъ да се употребяватъ за други цели, като целитъ, който той трѣбва да удовлетвори, систематически се стѣсняватъ, намаляватъ и така, както е тръгвало, ние можемъ да дойдемъ до тамъ, че отъ фонда „Съдебни сгради“ да се черпятъ срдства за други нужди, но не и за постройката на такива сгради. Желателно е г. министърътъ на правосъдието, съ огледъ на това, да вземе мърки да се запази този фондъ и сумитъ по него да се употребятъ за опредѣлената целъ — постройка на съдебни сгради.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Нито стотинка отъ този фондъ не е дадена за друга целъ. Цѣлятъ е запазенъ.

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): На нѣколко пѣти го намалявате.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Дадено е право на министра, когато има нужда, да използва суми отъ този

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): Вие сте поставили този фондъ като резервенъ — за посрѣщане на други нужди, което не е законно.

Б. Павловъ (д): Необходимо е г. министърътъ да направи зависещото отъ негова страна, за да може този фондъ да се запази.

Минавамъ на въпроси, които не сж, така да се каже, прѣко свързани съ бюджета. Първиятъ е въпросътъ за бързо и евтино правосъдие. По този въпросъ много е приказвано, та смѣтамъ, че е излишно да доказвамъ нуждата отъ бързо и евтино правосъдие. Обаче азъ трѣбва да привлѣча вашето внимание върху оная надежда, която бившиятъ министъръ на правосъдието, Кулевъ, възлагаше на новия законъ за гражданската процедура, надежда, която, за голямо съжаление, не можа да се оправдае. Смѣташе се, че новиятъ законъ за гражданската процедура ще ускори и поевтини правосъдието. Нито едното, нито другото се сбждна. Правосъдието стана по-бавно, защото новиятъ граждански процесуаленъ законъ предвидѣ една прѣкомърна писменостъ. Но бавността не иде главно отъ тая писменостъ, която е свързана съ размѣната на много книга, се иска повече низши персоналъ, съ какъто нашитъ съдилища не разполагатъ, защото нѣматъ нужнитъ кредити. А днесъ съ новия бюджетпроектъ се отива къмъ намаляние на низшия персоналъ, а не къмъ неговото увеличение. Отъ тукъ и задръстването на много архиви съ много книга, които трѣбва да бждатъ размѣнени между странитъ, а не се размѣнятъ. Независимо отъ това, този процесуаленъ законъ въ много отношения направи процеса скѣпъ. Той го направи скѣпъ тъкмо за онѣзи, които трѣбваше да се ползватъ отъ евтино правосъдие. Многобройността на размѣнитъ книга създава повече работа на помощниците на правосъдието, а тая работа иска повече срдства, защото трѣбва да бжде заплатенъ трудътъ имъ. Желателно е, що се касае до по-дребнитъ дѣла, да се усвои онзи начинъ на процедиране, който нашата парламентарна група навремето препорѣчваше отъ тая трибуна. Въ новата гражданска процедура се съдържа едно постановление, което прави изгнредно много скѣпъ процеса за онѣзи дребни съществувания, които сж отишли да търсятъ защита на своитъ интереси предъ респективнитъ съдилища. Така предвидено е, че не могатъ да бждатъ питани по делегация свидетели, които отстоятъ на по-малко отъ 100 клм. отъ онзи съдъ, въ който ще се разглежда дѣлото. Това, безспорно, прави правосъдието изгнредно много скѣпно и се отива просто до отказъ на даване правосъдие. Всѣки, най-после, следъ като е загубилъ дѣлото въ една инстанция, иска да опита щастieto си въ по-горна, съ вѣрата, че е правъ. И какво се случва? Отъ ихтиманскитъ височини или отъ самоковскитъ чукари идватъ хора тукъ да се съдятъ за парче земя, било отъ единъ, било отъ два или отъ повече декари. За да покажатъ основателността на своята претенция обикновено се силатъ на свидетели. Вследствие на това, че мѣстото, където живѣятъ свидетелитъ, отстои на не повече отъ 100 клм. отъ респективния съдъ, свидетелитъ не могатъ да бждатъ питани по делегация и трѣбва често пѣти да се внасятъ разноски по 5—600 л, за свидетелъ, а нѣкои и по 1.000 л, за

да бждатъ доведени и разпитани въ София. Това не е само въ София, а въ всички окръжни съдилища, въ които постѣпватъ дѣла по апелъ. Навремето се повдигна въпросътъ за отмиѣнето на този членъ отъ гражданската процедура, защото отъ гледна точка на гражданския процесъ това е една аномалия. Отъ гледна точка на евтино правосъдие, това е единъ абсурдъ и ние трѣбва да ликвидираме съ него. Желателно е г. министърътъ на правосъдието въ това отношение да си вземе бележка.

Спирамъ се на единъ другъ въпросъ, който е отъ голямо значение, защото той вече не интересува само нашето родно правосъдие, но е свързанъ и съ нашия търговски кредитъ. Навремето, преди 2—3, ако се не лъжа и 4 години, г. Кулевъ, като министъръ на правосъдието, заявяваше *urbi et orbi*, че въ чекмеджето си или на друго мѣсто ималъ на привършване законопроектъ по несъстоятелността, едно ново универсално производство. Даже въ едно тронно слово, не последното, ако се не лъжа, предпоследното, той бѣше поставенъ на дневенъ редъ. Обещаваше се, че съ единъ такъвъ проектъ Народното събрание щѣло да бжде сезирано въ най-скоро време. Въ едни мотиви, не помня къмъ кой законопроектъ, внесенъ вече отъ настоящия министъръ на правосъдието г. Кънчо Милановъ, се казва, че никой не е мислилъ за такъвъ законопроектъ, че такъвъ законопроектъ никога не е работенъ. Не зная г. Кулевъ кого излъга тогава.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Законопроектътъ е почти готовъ.

Б. Павловъ (д): Извинете, така се казваше, ако се не лъжа, въ мотивитъ къмъ законопроекта за измѣнение закона за адвокатитъ

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Ставало е дума за това по закона за продължаване на мораторния срокъ, и още тогава се казваше, че се работи единъ законопроектъ за несъстоятелността. Никой не е отричалъ, че е работенъ.

Б. Павловъ (д): Законътъ за мораториума, който се внесе отъ г. Кулевъ и който се гласува на трето четене въ Ваше време, съдържае такива мотиви, че се работи нѣкакъвъ проектъ по несъстоятелността. Но това се отрича въ мотивитъ къмъ законопроекта за измѣнение на закона за адвокатитъ, писани отъ единъ Вашъ висшъ чиновникъ. Той, безспорно, не би могълъ да не знае за такъвъ законопроектъ, ако се е готвилъ.

Завършвайки по този въпросъ съ тази бележка, пакъ повтарямъ, не зная г. Кулевъ кого излъга. Азъ апелирамъ къмъ г. министра на правосъдието, чашъ по-скоро да направи нуждното, за да имаме скоро — безспорно, не въ тая Камара, за нея не става дума — единъ законопроектъ за несъстоятелността.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министърътъ е доволенъ, че го оставяте въ другата Камара да внесе законопроекта.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Даже е взето мнението на специалисти по окончателното изработване на законопроекта за несъстоятелността. Ваши колеги адвокати си предложиха услугитъ.

Б. Павловъ (д): Вземамъ си бележка отъ Вашитъ думи. Ще ми бжде драго, ако той бжде готовъ въ скоро време. Главата за несъстоятелността отъ сегашния търговски законъ, нѣма какво да ви убеждавамъ, изживѣ отдавна времето си. Нуждата отъ единъ новъ законъ, нуждата да се тури кръстъ на тази глава, е належаща. Защото така, както е сложена тази частъ отъ търговския законъ, това универсално производство, наречено несъстоятелностъ, не защитава нито длѣжника, нито кредитора, и, което е най-важното, подбива нашия търговски кредитъ. Съ това производство ние сме станали за смѣхъ предъ чужденцитъ. И което е още по-печалното, благодарение на тази процедура и благодарение на това нехайство, че не се внася новъ законъ, ние сме убили голяма частъ отъ оня кредитъ, на който се радватъ нашитъ търговци.

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): И го доубихме напоследъкъ съ закона за мораториума.

Б. Павловъ (д): Идвамъ на единъ законъ, за който ме подбѣща г. Орошаковъ. За да закръгля картината на миналото и за да докажемъ, че нищо ново не сме разбрали, когато се внесе тукъ законопроектътъ за измѣнение на търговския законъ въ оная му частъ, която интересува мораториума, не знамъ сериозно или на шега, единъ депутатъ отъ болшинството предложи, отъ дадения на търгов-

цитъ мораториумъ да се ползуватъ и поржчителитъ. И г. министърътъ, не знамъ защо, съ една лекота, която ми направи впечатление, въпрѣки силнитъ протести на моя другаръ г. Орошаковъ, който единственъ протестира...

Р. Василевъ (д. ср): И азъ говорихъ противъ тази работа.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: И азъ се противопоставихъ. Не казвате истината. И азъ бѣхъ на същото мнение, което г. Орошаковъ поддържаше.

А. Малиновъ (д): Той не говори за министра, а за депутатитъ.

Р. Василевъ (д. ср): Тогава, за голѣмо съжаление, опозицията, па и отъ тукъ се намѣриха хора, които го гласуваха и се прокара.

А. Малиновъ (д): Не ние.

Н. Мушансвъ (д): Кога демократитъ сж казвали лъжовни работи?

Б. Павловъ (д): Гласува се този законъ и се прилага. И знаете ли какво направихте? Убихте и онова, което въ никой случай не биваше да убивате. Това го казвамъ най-високо. И г. министърътъ на финанситъ въ своето изложение трѣбваше да го каже — че съ този законъ сж се принесли грамадни вреди на нашитъ търговци и на нашето народно стопанство. И въпрѣки това, отговорностъ за тия, които най-много вдигнаха гюрюлтия, като че ли нѣма. Разбира се, не говоря за отговорностъ на друго мѣсто, но за отговорностъ, предъ която може да се изправи човѣкъ самъ. Искамъ да кажа, че положението, което съществуваше въ връзка съ тази процедура универсална, изпълнителна, наречена несъстоятелностъ, се влоши още повече съ онова измѣнение, за което азъ сега приказвамъ. Желателно е, ако г. министърътъ на правосъдието не мисли да работи законъ за несъстоятелността, поне да премахне това страшно положение въ закона — поржчителитъ да се ползуватъ отъ мораториумъ.

(Председателското мѣсто заема подпредседателтъ В. Димчевъ)

Г. г. народни представители! Преди да завърша, азъ искамъ да привлѣча вашето просвѣтено внимание върху единъ извънредно важенъ и голѣмъ въпросъ. Това е въпросътъ за недвижимата собственостъ въ новитъ земи. Този въпросъ отъ години у насъ седи неуреденъ. Направенитъ тукъ-таме опити сж въ сжщностъ повече забъркали въпроса, отколкото да му дадатъ едно правилно разрешение. Знамъ, че отъ правителствени срѣди се е повдигалъ предъ този министъръ, предъ оня министъръ въпросътъ за уреждане недвижимата собственостъ въ новитъ земи. По какви съображения, азъ не знамъ, този въпросъ стои още неуреденъ. За менъ въпросътъ е важенъ, защото той не интересува само бюджета на Министерството на правосъдието; той засѣга въ много отношения голѣмитъ интереси на българското племе. И позволяте ми да излѣза малко отъ рамкитъ, въ които се движи единъ ораторъ, когато говори по бюджета на Министерството на правосъдието, за да илюстрирамъ голѣмото значение на този въпросъ.

Преди той бюджетъ току-що се гласува бюджетътъ на Министерството на войната. По него, по една или друга причина, ние не казахме нашата дума. И не затова, защото съмъ повлиянъ отъ той бюджетъ, азъ трѣбва да кажа онова, което предварително бѣхъ решилъ да го кажа, относно голѣмата и належаща нужда отъ уреждането на въпроса за недвижимата собственостъ въ новитъ земи. Ние отъ десетки години сме свидетели на единъ фактъ, а именно, че по гърба на българското племе пѣпли, расте и се развива едно друго племе, друга една държава. Ние въ никой случай не можемъ да забравимъ годинитъ 1833, 1878, 1913 и 1918. Двигателитъ на тоя процесъ, който се забелязва въ голѣми линии презъ тия години, смѣтатъ, че той не е завършилъ своя пѣтъ. Тѣ трениратъ неговия новъ пѣтъ и поставятъ новитъ обекти на тоя, споредъ тѣхъ, незавършенъ процесъ. Звани и незвани, учени и неучени, но всетаки добре платени фалшификатори на истината сж се поставили въ услуга на този процесъ. И нѣкои отъ тѣхъ — отъ поставилитъ се въ услуга на тоя процесъ — отидоха дотамъ, че иматъ смѣлостта да твърдятъ, какво и говорѣтъ край Искѣра не е български, а други, които нѣматъ мѣрка на дързостта си, твърдятъ, че на Балканския полуостровъ българитъ броятъ не повече отъ 600.000 души. Трѣбва да отбележа — защото така отбелязва и историята — че учени отъ този родъ сж били винаги авангарди на завоевателнитъ фаланги на ония, за които споменахъ. Ние всетаки трѣбва да си дадемъ ясна смѣтка за тоя процесъ и да не забравяме, че и други пѣлзятъ по

гърба на българското племе, за да растатъ и да се развиватъ.

Говорейки върху тоя процесъ, трѣбва да привлѣча вашето просвѣтено внимание върху едно мнение на единъ отъ голѣмитъ вдъхновители на тоя процесъ, което азъ имахъ възможностъ да чета презъ 1915/1916 г. Въ една своя книга, като говори за завоюванитъ мѣстности, той казва, че за да може процесътъ да бѣде изкаранъ докрай, въ така завоюванитъ мѣстности трѣбва да се издигнатъ тѣхни културни институти, или, както той се изразяваше, да се отпочне една политика на културни баристри. Азъ смѣтамъ, че една политика на културни баристри ние трѣбва да отпочнемъ по отношение на нашитъ гранични краища. Трѣбва да признаемъ, че по отношение на тия краища ние сме били много нехайни. Дългъ ни се налага, съ огледъ на тоя процесъ, за който азъ само загатвамъ, по отношение на тия краища да усвоимъ една здрава политика на културни баристри. Защото така по-здраво ще привлѣчемъ граничното население къмъ майката земя, а отъ друга страна, съ така създаденитъ културни институти, все таки ще напомниме на съседнитъ наши сънародници за тѣхното недалечно минало.

И питамъ се азъ, може ли следъ толкова години, откакто имаме земи, които наричаме нови земи, да не уредимъ още недвижимата собственостъ въ тѣхъ — основата, главната основа, на която може да се твори? Поради неуреждането на тоя въпросъ, въ тия земи и до денъ днешенъ съществува хаосъ. Никой не знае кое е негово, кое е чуждо, кое утре ще бѣде негово, кое ще му бѣде взето. А въ една страна, въ която съществува хаосъ преди всичко въ недвижимата собственостъ, не може да се работи. И затова ние трѣбва чакъ по-скоро да уредимъ въпроса за недвижимата собственостъ въ тия земи по начинъ такъвъ, че да можемъ тамъ да създадемъ култура, да създадемъ културни институти. Може би г. министърътъ на правосъдието да ми възрази, че въпросътъ не е така лекъ, че въпросътъ е отъ международенъ характеръ. И действително, колчемъ се повдига този въпросъ, този е аргументътъ на ония, които не искатъ да го уредятъ. Азъ, обаче, смѣтамъ — претендирайки добре да познавамъ въпроса — че прѣчки отъ международенъ характеръ нѣма, ами има едно нехайство, каквото нехайство има не само по отношение на тоя въпросъ, но и по отношение на много други въпроси, които засѣгатъ нашитъ покрайнини.

Прочее, азъ се надѣвамъ, че г. министърътъ на правосъдието има нужното съзнание за голѣмия въпросъ, който слагамъ, че той си взема надлежната бележка и въ най-скоро време ще чакамъ да видя, че той се мѣчи поне да сложи въпроса, за да бѣде той въ най-скоро време уреденъ. (Ржкоплѣскания отъ демократитъ)

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представител г. Владимиръ Кусевъ.

В. Кусевъ (мак): Г. г. народни представители! Следъ казаното отъ г. Павлова по заплатитъ на сѣднитъ и следъ отговора на г. министра на правосъдието азъ не смѣтамъ за нужно да говоря по този въпросъ; ще кажа нѣколко думи само за Горноджумайското окрѣжно сѣдилище.

Известно ви е, г. г. народни представители, че Неврокопскиятъ окрѣженъ сѣдъ е закритъ, че за цѣлия Петрички край, състоящъ се отъ 5 околии, остава само едно окрѣжно сѣдилище — Горноджумайското, съ едно отдѣление. Това сѣдилище трѣбва да обслужва цѣли 5 околии. Независимо отъ туй, разстоянията между отдѣлитъ сѣдилища сж извънредно голѣми. Само отъ Горна-Джумая, гдето е сѣдалището на окрѣжния сѣдъ, до Неврокопъ има 112 км. разстояние, а до другия край на окрѣга, до селото Сатовча, има още други 40 км. Тѣй че отъ сѣдалището на сѣда, Горна-Джумая, до Сатовча, сиречъ до края на тоя окрѣгъ, имаме 150 км. и обратно 150 км., това прави едно разстояние отъ 300 км., или цѣлата дължина на България. Такова едно разстояние не може да бѣде обслужвано отъ единъ окрѣженъ сѣдъ.

Азъ не искамъ сега да повдигамъ въпроса за откриването на Неврокопския сѣдъ, защото за това сж необходими кредити, но обръщамъ вниманието на почитаемото народно представителство на обстоятелството, че Горноджумайското окрѣжно сѣдилище е сж единъ председател и двама члена, когато окрѣжни сѣдилища, които иматъ сжщо по едно отдѣление, иматъ по-голѣмъ персоналъ. Така напр., Ломскиятъ окрѣженъ сѣдъ, който е сж едно отдѣление, има единъ председател и 4 члена. И Ловчанскиятъ окрѣженъ сѣдъ, който е пакъ съ едно отдѣление, има единъ председател и четири члена. Може би ще ми се възрази, че числото на сѣднитъ се предвижда споредъ постѣпленията на дѣлата. Да, но само този мотивъ не трѣбва да ни ржководи. Въ случая трѣбва да ни ржководи и мотивътъ, че Горноджумайското окрѣжно сѣди-

лице обслужва 5 околии, където, както казахъ, разстоянията сж извънредно голъми и, следователно, тоя сждъ ще тръбва да отдъля отъ себе си състави, които да отиватъ да разглеждатъ дъла и въ Неврокопъ.

Независимо отъ това, окръжниятъ сждъ има да извършва и друга служба, напр., по закона за горитъ, която служба сега куца. Би тръбвало, вмѣсто двама члена, да се предвидятъ трима члена въ този сждъ, за да може да се образуватъ два състава отъ по двама коронни сждии и единъ адвокатъ или евентуално единъ сѣдебенъ кандидатъ. Естествено, за да се предвиди още единъ членъ-сждия ще е необходимъ кредитъ. Това сж не по-малко отъ 40—50.000 л. годишно. Но ако това не може да стане поради отказа на г. министра на финанситъ да се правятъ каквито и да е увеличения, азъ ще ви моля тогава отъ едно отъ сждилищата, където се предвиждатъ четири члена, да се вземе единиятъ членъ и да се придаде къмъ Горноджумайския окръженъ сждъ. Това ще бжде справедливо. Имайте предъ видъ, г. г. народни представители, че ако остане, както е предвидено по бюджета, ще имате въ Горна-Джумая единъ неподвиженъ окръженъ сждъ съ единъ председателъ и двама члена. И както казахъ, отъ Сатовча и други краища, като Либяхово, Гайтаниново и др. може би ще разкарвате на едно разстояние отъ 300 клм. жени въ положение, или стари хора и др. свидетели и ще тръбва да имъ се плащатъ пътни и дневни въ голъмъ размѣръ. Ето защо азъ мисля, че следъ като се закри Неврокопскиятъ окръженъ сждъ, справедливо е да се предвиди поне за сега единъ членъ повече за Горноджумайския окръженъ сждъ, за да може службата да се изпълнява по-правилно и по-леко за населението.

По въпроса за уреждане недвижимата собственостъ въ новитъ земи, следъ казаното отъ г. Павловъ, нѣма какво да добавя. И азъ моля г. министра на правосѣдието въ скоро време да внесе законопроектъ за уреждане на този въпросъ, защото съществува голъмъ хаосъ въ тѣзи краища. Той тръбва единъ пътъ за винаги да бжде уреденъ, а може да бжде уреденъ само съ законъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Илия Януловъ.

И. Януловъ (с. д.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ продължение на нѣколко години тукъ, презъ тая легислатура, вземамъ думата по бюджета на правосѣдието най-главно за да спра вниманието на Народното събрание, също така и на министерството, върху бавността на нашето правосѣдие. Въ България, вследствие на войната и вследствие на стопанската криза, има натрупване на процеси, особено въ апелативнитъ сждилища и въ Касацiонния сждъ. Всѣки процесъ у насъ се гледа въ продължение на 3—4—5 и повече години. Споредъ статистиката на Франция, всѣко дъло тамъ се свършва срѣдно за шестъ месеца. Споредъ статистиката на Германия — също така. Направете сега сравнение, г-да: свършването на единъ процесъ за шестъ месеца, най-много за една година, съ воденето на гражданскитъ и углавнитъ процеси въ България. Всѣки процесъ у насъ се протача въ продължение на години и по този начинъ се загубва стойността, смисълътъ на решението или присъдата.

Желя да бжда много кратъкъ, затуй нѣма да се спирамъ на цифритъ. Но припомнямъ даннитъ отъ 1929 и 1930 г., съ които сигурно разполага и г. министърътъ на правосѣдието, за бавното движение на процеситъ въ апелативнитъ сждилища и въ Върховния касационенъ сждъ. На Върховния касационенъ сждъ и особено на Софийския апелативенъ сждъ, даже да не се завеждатъ нови процеси, имъ сж необходими две и половина до три години, за да могатъ да свършатъ съ всички натрупани дъла. Сжщата натрупаностъ я виждаме, г. г. народни представители, и въ изпълнителното сждопроизводство. И тамъ има маса дъла, и тамъ имаме хиляди дъла, и тамъ бавността е извънредно голъма. И заради туй само по себе си се налагаше да се взематъ всички необходими мѣрки за ускоряване на правосѣдието. Но въ това отношение ще тръбва да констатирамъ печалния фактъ, че въ продължение на 3—4 години се говори, че ще се взематъ строги мѣрки за ускоряване на правосѣдието, обаче не сж взети тѣзи мѣрки. Сѣмѣше се, че съ една специална заповѣдъ, отправена до сждитъ да работятъ непрекъснато и усилено, да разглеждатъ на день по 30—40 процеса, както и става, ще се разреши задачата. Тя не се разреши, защото все пакъ сме свидетели на маса натрупани процеси, и второ, дотолкова, доколкото тя се разреши, не даде желаниа резултатъ, защото за смѣтка на количеството имаме, безспорно, едно понижение на качеството и много отъ процеситъ отиватъ въ горнитъ инстанции, за да се върнатъ наново въ първоначалнитъ инстанции.

Заради това азъ спирамъ вниманието на г. министра на правосѣдието да направи отъ своя страна наново опитъ да намѣри единъ модусъ за разрешаването на тази мъчна задача. Има нѣщо противно на идеята за правосѣдие въ това отлагане на въпроса — много преди Васъ, г. Милановъ — близо отъ десетъ години и въ невземането на строги, изключителни мѣрки за ликвидирането на този баластъ, съ който сж натрупани сждилищата. Има едно решение — ако се не лъжа, взето съ Ваше участие, или съ участието на Ваши другари — на върховния правенъ съборъ въ България презъ 1927 г., въ което решение се препорѣчватъ маса мѣрки за ликвидирането съ сѣдебния разрешение на този въпросъ временното увеличение на персонала, който щѣше да бжде натоваренъ именно съ ликвидирането на тоя баластъ отъ процеси. Дълго време и Сждийскиятъ, и Адвокатскиятъ съюзи се занимаха съ тоя въпросъ. Тръбва да призная, че и тѣ се умориха, така да се каже, отъ резглеждането на този въпросъ, и той е вече малко изоставенъ. Полемиката на тѣзи съюзи съ министерството по този въпросъ е малко изоставена, защото дойде стопанската криза и г. министърътъ на правосѣдието е притиснатъ да съкращава, а не да увеличава персонала. Азъ влизамъ, безспорно, въ положението на министра на правосѣдието, обаче азъ давамъ куражъ и му казвамъ, че по никой начинъ не тръбва тази стопанска депресия да се отрази въ неговия ресоръ, а тръбва да се ликвидира съ натрупанитъ процеси. Не тръбва тази стопанска депресия да се отрази върху правосѣдието, г. г. народни представители, защото безспорно е, че правосѣдието е гръбнакътъ на едно нормално обществено развитие. Оня, който е противникъ на социалнитъ сътресения, може да бжде дори привърженикъ на социализма, може да бжде привърженикъ на голъми социални реформи, е длъженъ да признае, че гръбнакътъ на едно мирно, нормално развитие на обществото е правосѣдието. И ние можемъ да кажемъ съ гордостъ, че правосѣдието въ България, въ сравнение съ много други балкански страни, стои на една завидна висота. Нашитъ сждии, нашитъ прокурори, а особено пъкъ срѣдниятъ персоналъ въ сждилищата, нѣма да ги видите на театрътъ, нѣма да ги видите добре облѣчени — тѣ сж скромно облѣчени, а нѣкои отъ тѣхъ сж окжсани. Ние имаме сждии въ България, които служатъ 10 години, и на които заплатитъ едва достигатъ до 4.000 л.; ние имаме секретари на сждилища, ние имаме архивари, въ рѣцетъ на които сж повѣрени процеси за милиони, за стотици милиони лева, и на които заплатитъ сж 2.000 л., 1.500 л.

Азъ спирамъ вниманието ви на това обяснение за намаление на заплатитъ, което обикновено се дава отъ г. министра на финанситъ. Изтъква се какви интереси сж повѣрени, да кажемъ, на Българската народна банка, или на директора на желѣзницитъ. Но азъ казвамъ: задава ли си нѣкой въпросъ, какви интереси сж повѣрени много пъти на скромни помощници на правосѣдието, на единъ архиваръ, на единъ секретаръ, който записва свидетелскитъ показания, които ние, адвокатитъ, сме длъжни да провѣряваме — но 90% не вършимъ това — които свидетелски показания се четатъ въ втората инстанция и които сж отъ решаваще значение не само за материални блага, но сж отъ решаваще значение за живота, за здравето, за сждбата, за честта на хората?

Азъ поддържамъ, че персоналътъ — и срѣдниятъ, и сждийскиятъ персоналъ — въ българскитъ сждилища — имамъ куража това да го кажа, и азъ се надѣвамъ, че и отъ Земледѣлския съюзъ, ако взематъ думата следъ менъ, нѣма да се противопоставятъ на моето мнение — тръбва да бжде спосно платенъ. Азъ не правя разлика, не искамъ тѣ да бждатъ поставени въ едно изключително положение; азъ говоря за правосѣдието, азъ казвамъ, че за служителитъ въ правосѣдието тръбва да има единъ минимумъ заплата, тръбва да се признае единъ екзистенциенъ минимумъ, който не може да бжде по-долу отъ 3.000 л. Тръбва също така сждийскиятъ персоналъ да бжде достатъчно добре възнаграденъ, но, рабира се, съобразно съ податнитъ сили на народа.

Вториятъ въпросъ, на който азъ искамъ да се спра при разглеждането на бюджета на правосѣдието, е въпросътъ за stabilitетa на персонала. Г. г. народни представители! Ние имаме, слава Богу, нѣколко добри устои на правосѣдието въ нашата страна. Такъвъ е законътъ за несмѣняемостта на сждитъ, създаденъ въ времето на г. Згуревъ; отъ друга страна — таблицитъ за повишенията. Единъ министъръ на правосѣдието може да бжде спасенъ отъ всичкитъ пожелания и картички на своитъ партизани, като имъ заяви: „Азъ имамъ закона за несмѣняемостта, азъ имамъ и таблицитъ на повишенията“. Неговото положение е най-благоприятно въ тази мъчна и мътна политическа атмосфера.

сфера, която ми напомня думите на Клемансо, казани във френския парламент, когато го попитали: „Защо сте разтревожен?“, той казал: „Защото днес изгоних от кабинета си най-добритъ си приятели депутати, които виждам тук“. — „Защо ги изгонихте?“ — „Защото бяха дошли да ходатайствуват“. Е добре, без да искам да сърдя г. министра на правосъдието и да чопля много болни въпроси. . .

Р. Василевъ (д. сг): Не знам дали френските депутати ще се дадат да ги гонят по такъв начинъ.

Х. Силяновъ (д. сг): Тъ сж май по-други. Единъ Клемансо може да ги гони.

И. Януловъ (с. д): Имаше го въ пресата, това сж думи на Клемансо, казани въ парламента. Това е фактъ.

Но трѣбва да подчертая, г. г. народни представители, че въ Министерството на правосъдието не винаги се спазват всички изисквания на тия закони. Когато е въпросъ за съдийтъ, макаръ че оплаквания има, азъ се придържамъ винаги въ факти, които сж доказани официално. И заради това, когато говоря за грѣшките на министерството спрямо съдийтъ, азъ нѣма да ви цитирамъ вестници, а ще ви цитирамъ съдийския журналъ. Въ съдийския журналъ се говори за съдии, които сж премѣстени, наказани мимо закона, мимо таблицитъ. Такъвъ е случаятъ съ г. М. Димитровъ, бившъ замѣстникъ прокуроръ при Софийския окръженъ съдъ, премѣстенъ на равна длѣжностъ въ Бургасъ съ единъ отъ последнитъ укази. Макаръ полемиката да е съ „Адвокатски прегледъ“ — заради това, защото „Адвокатски прегледъ“ напечатана писмото на г. Димитровъ, ако се не лъжа — при все това „Съдийски вестникъ“ заявява: „При премѣстването на г. Димитровъ въ Бургасъ действително не сж спазени формалнитъ изисквания на закона, защото той нито е дисциплинарно наказанъ, нито указътъ е мотивиранъ, съгласно закона за държавнитъ служители“. Азъ зная обяснението на г. министра за „ози случаи. Това обяснение може да има обществено значение и обществена стойностъ. Но азъ си позволявамъ да помоля г. министра на правосъдието, дори въ подобни случаи, да спазва изискванията на закона, за да не създава прецеденти за премѣствания, размѣствания на съдии несъобразно и съ закона.

Пазете съдийтъ! Тъ държатъ правораздаването. Тъ сж длѣжни да се спратъ на мотивитъ, които сж ги довели до известно решение, безъ да опровергаватъ известни други мотиви. Съдебнитъ решения се основаватъ на разума и съвѣстѣта на тия хора. Да не ви припомнямъ далечното минало, когато ставаха размѣстванията на състави и на съдии. Имаме вече нѣщо солидно създадено въ правосъдието. Нека да го запазимъ.

И. Петровъ (д. сг): Г. Януловъ! Никой не е дошелъ да атактира противъ съдийството, противъ правосъдието.

И. Януловъ (с. д): Законътъ трѣбва да се пази.

И. Петровъ (д. сг): Министърътъ е спазилъ закона.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Азъ съмъ спазилъ точно закона. Въпросътъ е отъ такъвъ характеръ, че не ми е възможно да дамъ обяснения сега предъ Камарата.

И. Януловъ (с. д): Втори единъ случай, който намирамъ въ „Съдийски вестникъ“, е съ единъ отъ най-добритъ мирови съдии, който безспорно правѣше честъ на съдийството въ София и предъ който не само мнозина отъ насъ сж се явявали като адвокати, но и като граждани, като членове на роднински съвети. Той бѣше толкова скромненъ, че никѣде въ пресата не изнесе този случай — той самъ се оттегли. Но, г-да, бойте се отъ това оттегляне на най-добритъ съдии. То не бива да става, защото по този начинъ на съдийската скамейка не оставатъ най-силнитъ умове, най-силнитъ характери. Съ това не правя упрѣкъ на тия, които сж останали — и тѣ сж най-достойни съдии — но нека не прогоняваме най-добритъ между тѣхъ. Касаетъ за случая съ г. Гешевъ, мирови съдия въ София. Въ „Съдийски вестникъ“ е казано: (Чете) „Г. Гешевъ е познатъ като отличенъ съдия, чието напускане за сега на съдебното ведомство е една загуба, за която трѣбва да се съжاليا, още повече, че това става поради известни неправилности въ представленията и повишенията, отъ които той се е почувствувалъ неблагоприятно засегнатъ“. И така малко по-малко се трупатъ случаитъ.

Имаме много неприятния и много тѣжния, бихъ казалъ, случай съ прокурора Никола Георгиевъ, който слу-

чай, по поводъ на питането тукъ, бѣше разгледанъ конкретно и който азъ споменавамъ само въ цѣлата група факти, които цитирамъ, за да характеризирамъ политиката на Министерството на правосъдието, а не да искамъ допълнителни обяснения за тази голѣма злополука. Въ „Съдийски вестникъ“, а сжщо така и въ изявленията на варненскитъ адвокати, следъ обясненията на г. министра, и дветъ колегии съвършено недвусмислено обвиняватъ Министерството на правосъдието, че е действувало неправомѣрно при премѣстването на Георгиева и че това е подействувало върху неговитъ нерви, разстроени отъ усилената дейностъ, разстроени отъ голѣмата мизерия, въ която се е намиралъ, и го е довело до самоубийство. Варненскитъ адвокати, безъ да бждатъ опровергани, изрично пишатъ: „Никола Георгиевъ бѣше единъ отъ най-независимитъ български прокурори, истински пазителъ на законността, природно надаренъ съ ценни качества на съдия-прокуроръ, съ солидна подготовка, съ будна съвѣст и високъ моралъ. Варненскитъ адвокати оцениха високитъ добродетели на човѣка, и ценитъ качества на прокурора Георгиевъ, гордѣха се съ него и съ мъжа се раздѣлиха при премѣстването му, защото загубиха съдията, който свещенодействуваше отъ прокурорската трибуна. Печална българска действителност! Горчива съжба на честенъ и доблестенъ служителъ на закона!“

Г. г. народни представители! Когато нашата адвокатура се обръща къмъ българската общественостъ и ѝ казва: „Горчива е съдбата на честния и доблестенъ съдебенъ служителъ“, азъ пакъ ще кажа: бойте се тогава. Бойте се заради туй, защото има нѣщо опасно. Самоубийството на прокуроръ, който е поставенъ да се бори съ престѣпността, който е поставенъ да регистрира убийствата и самоубийствата, е едно изключение. Надали ще намѣрите вие на 10 хиляди прокурори единъ да се е самоубилъ. Но ако този случай става въ България, трѣбва да се замислимъ. Азъ това го казвамъ не за да държа отговоренъ за самия фактъ г. министра. Азъ съмъ изучавалъ самоубийствата най-подробно, написалъ съмъ цѣла книга по самоубийствата и тѣхнитъ социални причини; азъ зная, че последната капка, която е прелѣла чашата, не може да се смѣта като причина за самоубийство, но тази последна капка трѣбва да ни отвори очитъ. За тази последна капка говори и „Съдийски вестникъ“: (Чете) „Може би това мѣстене е било последната капка, съ която чашата е прелѣла“. „Не, точна бѣше — казва „Съдийски вестникъ“ — информацията на вестникитъ, които съобщиха, че Георгиевъ напоследъкъ, безъ негово желание, безпричинно билъ мѣстенъ четвърти пътъ отъ едно мѣсто на друго. Истина е, че неговото мѣстене отъ София въ Кюстендилъ съ повишение стана съ негово съгласие — нѣщо повече, той бѣше доволенъ отъ това. Мѣстенето му после въ Варна на равна длѣжностъ стана сжщо по негово желание и настояване. Следващото му мѣстене отъ Варна въ Хасково бѣше безъ негово съгласие и знание, и то действително го бѣше огорчило и съкрушило извънредно силно. Истинскитъ причини за това мѣстене не му се съобщиха тогава“. Но кои сж тѣзи истински причини, споредъ вестника на българското съдийство? Въ тази статия е казано следното: (Чете) „Онова пъкъ, което г. министърътъ каза въ Народното събрание, че Георгиевъ билъ влѣзълъ въ функциитъ на околийския началникъ, въ сжщностъ, е една обща фраза, която нищо не говори“.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Нѣма да отида да давамъ отчетъ на съдийтъ, когато премѣстя нѣкого въ интереса на службата; нито пъкъ иматъ право тѣ да ме съдятъ за туй, че ги мѣстя. Азъ съмъ далъ своитъ мотиви, кждето трѣбва.

И. Януловъ (с. д): Въ Парламента разглеждаме този въпросъ, но възможно е на Васъ нѣкакъ да Ви е неприятно.

И. Петровъ (д. сг): Г. Януловъ! Азъ ви казвамъ, че най-голѣма услуга ще направите на паметѣта на този човѣкъ, ако не говорите. Позволете и ние всички да хранимъ уважение къмъ паметѣта на единъ нещастно загиналъ магистратъ. Недейте мисли, че само вашата съвѣст е тѣй стизивчива къмъ това, което постигна този магистратъ и неговото семейство. Следъ ония обяснения, които даде г. министърътъ, азъ мисля, че всѣка уста трѣбваше да замлъкне. Или Вие не сте били тукъ, или четете работи, които сж писани 10 пъти и на които се отговори. Когато министърътъ отговаряше на питането, каза: „Съ съжаление дохождамъ да предамъ това, което негови другари сж казали“. Това не е въ интереса на паметѣта на този човѣкъ, нито ще се облекчи неговото семейство. Когато ви се каза, какво е казалъ председателятъ на Кюстендилския окръж-

женъ съдъ, какъ може на нова смѣтка, по поводъ на този бюджетъ, да се занимавате съ този въпросъ? За Бога, въ цѣль свѣтъ ставатъ промѣни на сѣдни. Вземете който щете френски вестникъ и вие ще видите, че всѣки день ставатъ промѣни.

И. Януловъ (с. д): Г. Петровъ! Вземете думата и говорете.

И. Петровъ (д. сг): Въ френската камара срѣщате ли да се пита, защо е премѣстенъ нѣкой сѣдия? Толкозъ повече, когато има установенъ редъ. И г. министърътъ каза: „Посочете единъ случай, кждето не е спазенъ реда“. Преди малко говорихте за г. Гешевъ. Премѣстванията ставатъ по едни таблици. Министърътъ не е виновенъ. Той е пленникъ на тѣзи таблици, самичкъ не може да взема инициатива. Не е ли така? Цитирате вестници!

И. Януловъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ не цитирамъ вестници, азъ цитирамъ отговора на българското сѣдийство, речта на г. министра по питането за самоуправството на прокурора Георгиевъ и моля това да се отбележи и по нѣкой начинъ да не се казва, че 10 пѣти това се е говорило въ Парламента. Това не е вѣрно. За пръвъ пѣтъ се говори въ Парламента, какво преди три дена излъзна въ „Сѣдийски вестникъ“, отъ името на сѣдийството, отговоръ на речта на г. министра. Той е следниятъ: „Думитъ на г. министра, казани въ Народното събрание, обясненията, които той даде по самоуправството на прокурора Никола Георгиевъ, сж една обща фраза. Неговото твърдение, че той билъ влѣзълъ въ функциитъ на околийския началникъ, въ сѣщностъ, нищо не говори. Ако въ тази фраза се съдържа нѣкакви конкретни провинения по служба, тѣ биха дали основание за дисциплинарно осжждане отъ министра, което той не направи. Георгиевъ имаше всичкитъ основания да допуска, че е премѣстенъ за наказание отъ Варна, защото си е изпълнилъ своя сѣдийски дългъ“. Това ви го казватъ българскитъ сѣдни.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Българскитъ сѣдни сж забравили своитъ права и навлизатъ въ правата на своето началство. Това е самозабравяне на българскитъ сѣдни, които могатъ да пишатъ така въ „Сѣдийски вестникъ“. Азъ съмъ далъ обясненията си предъ Парламента, на когото дължа да дамъ обяснения, а не на моитъ подчинени. За прокуроритъ процедурата за премѣстването е една, а за сѣдитъ е свършено друга. Това е дисциплинарно наказание, азъ на него не държа смѣтка, нито мога да водя дисциплинарна преписка. За сѣдитъ съмъ длъженъ да дамъ обяснение предъ дисциплинарния сѣдъ. Моето решение се изразява въ дисциплинарно наказание — премѣстване въ интереса на службата. Азъ не дължа да давамъ на г. г. сѣдитъ обяснения, защо съмъ премѣстилъ едикого си — азъ ги дадохъ тукъ въ Парламента — нито съмъ задълженъ да влизамъ въ подробности, или да излагамъ честта на нѣкого или на самото правосѣдие. Премѣстването съмъ му наложилъ едно дисциплинарно наказание. Тежко и горко, ако единъ министъръ вземе да дава отчетъ на своитъ сѣдни! Въ туй отношение нѣма да се подчиня.

И. Януловъ (с. д): „Понеже е изпълнилъ своя дългъ, той е билъ наказанъ“. Какъ могатъ сѣдни да твърдятъ това нѣщо, и то сѣдни, които сж подчинени на г. министра? Тѣ открито казватъ: „Георгиевъ имаше всичкитъ основания да допуска, че е премѣстенъ за наказание отъ Варна безъ да бже изслушанъ и те поради това, че спрямо нѣкои провинени органи на полицията е действувалъ по съвѣсть и така, както законитъ му повеляватъ“. Съюзътъ на българскитъ сѣдни заявява, че г. Георгиевъ е премѣстенъ, защото е действувалъ по съвѣсть.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Георгиевъ е забравилъ своя кръгъ на дейность и е миналъ въ другъ. Не може единъ прокуроръ да напуска кръга на своята дейность и да върши друго. Азъ не дължа на господата отъ Съюза на сѣдитъ да давамъ подробни обяснения за това, което съмъ направилъ. Това би било една аномалия, която може да бже поощрявана отъ нѣкъ, Съюзътъ на сѣдитъ да става държава въ държава и да издава присѣди за заповѣдитъ на своето началство. Има дисциплинаренъ сѣдъ. Тамъ ще се справимъ. Но тежко и горко, повтарямъ, на една държава, когато сѣдитъ взематъ да осжждатъ политиката на министра! Тя може да се осжди тукъ, а не отъ тѣхъ. Съ списването на своя вестникъ по такъвъ начинъ сѣдитъ се обръщатъ на една професионална организа-

ция, която защитава само еснафски интереси. Защо не пишатъ тогазъ, че и за повишенията не ги питамъ — дали сж съгласни или не да отидатъ, кждето ги пращамъ.

И. Януловъ (с. д): И тѣй, г. г. народни представители, азъ изпълнявамъ единъ дългъ на народенъ представителъ, като спирамъ вниманието ви на едно начало на нарушения. Вие давате обяснения. Азъ, както виждате, въз основа на факти давамъ друго обяснение.

И. Петровъ (д. сг): (Казва нѣщо)

И. Януловъ (с. д): Г. Петровъ! Не ме прекъсвайте така несериозно — азъ Ви смѣтамъ за по-сериозенъ човѣкъ —

И. Петровъ (д. сг): Никога не съмъ Ви прекъсвалъ.

И. Януловъ (с. д): . . . когато говоря за смъртта на единъ прокуроръ, когато говоря за премѣствания на нѣкои сѣдни, когато цитирамъ органа на българскитъ сѣдни. Вие сте толкова интелигентенъ и сте единъ добъръ юристъ. Моля, оставете ме да се изкажа.

И. Петровъ (д. сг): Никога не съмъ Ви прекъсвалъ. Тази вечеръ Ви прекъснахъ и се извинявамъ, че Ви прекъснахъ — защото говорите по една работа, по която се дадха обяснения и развивате мисълта, че управлението трѣбвало да се води отъ единъ съюзъ, а не отъ Парламента.

И. Януловъ (с. д): Нѣма да Ви отговарямъ по-нататкъ, г. Петровъ, защото това, което прочетохъ, и онова, което казахъ, е действително тежкъ обвинителенъ актъ, е доказателството за съществуването на единъ много болезненъ конфликтъ между министерството и сѣдийството, следъ като съществува вече конфликтъ между министерството и адвокатурата.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Не считамъ, че има конфликтъ между мене и „Сѣдийски вестникъ“. Нѣма да позволя на сѣдитъ да си въобразяватъ, че по този въпросъ могатъ да дойдатъ до конфликтъ съ мене. Азъ давамъ обяснения само тукъ, и тѣ сж длъжни да повѣрватъ. Който не вѣрва, нека отиде да се справя по другъ начинъ. Но не е позволено на единъ сѣдия да отиде до тази крайность — да пише по работи, които не е проучилъ. Нека дойде да види самитъ дневници на Народното събрание. Нѣма да имъ направя тая честъ да се разправямъ съ тѣхъ. Ще направя честъ само на Парламента.

И. Януловъ (с. д): Самиятъ тонъ, съ който ми възразяватъ г. министърътъ и г. Петровъ, показва, че въпросътъ е доста тежкъ и сериозенъ и че се налагаше на насъ да го изнесемъ тукъ. Азъ имъ благодаря за признанието, което тѣ направиха чрезъ тѣзи възразения, че гози въпросъ самъ по себе си е доста тежкъ и сериозенъ. Е добре, тѣзи възразения не ни задоволяватъ, не защото искаме да ви правимъ опозиция по единъ въпросъ изъ обемъ на правосѣдието, което, както ви казахъ въ началото на моята речъ, всички имаме общъ интересъ да закрѣпваме, а защото, намирайки се въ положение на голѣма политическа криза, намирайки се въ навечерието на избори, намирайки се предъ натиска, който се упражнява върху правосѣдието, ние бѣхме длъжни да поелъпредимъ.

Това азъ правя и за да защита г. министра на правосѣдието. Азъ зная отъ известни опити, какво е давлението върху министра на правосѣдието, билъ той Кулевъ, или Джидровъ, или Милановъ, отъ всички други управляващи срѣди въ известни случаи, когато правосѣдието ще трѣбва да направи нѣкоя стѣпка. Следователно, неговото държание е много по-мѣтно, неговата устойчивость трѣбва да бже много по-голѣма, отколкото на всички други министри. Той действително брани свещения огънъ на Темида, както се казва, и въ това отношение менъ ми се налагаше да направя предупреждение, като осжда безрезервно тѣзи факти.

Г. г. народни представители! Ще се спра и на помощницитъ на правосѣдието — адвокатитъ. Въ този моментъ ние се намираме предъ единъ разрывъ между българската адвокататура — въ лицето на Адвокатския съюзъ и на адвокатскитъ съвети, които сж официални учреждения — и Министерството на правосѣдието. Но и тукъ азъ пакъ ще бжда достатъчно мѣдъръ, да не наливамъ масло въ огъня, и ще кажа: г-да, въ сѣщностъ нѣма причина за този конфликтъ. Въ сношния брой на „Адвокатски прегледъ“ се казва: „Съгласни сме да стане намаление на голѣмитъ адвокатски възнаграждения“. Е добре, ако не бѣха тѣзи моменти къмъ законопроекта за измѣнение закона за адвокатитъ, ако тѣ бѣха предварително дадени, напр., на Васъ,

г. Поповъ, (обръща се къмъ А. Поповъ) за да ги прегледате, ако тѣ не бѣха така предизвикателно написани. ако не внасяха този тонъ на раздражение, на първо мѣсто, и, на второ мѣсто, ако съ законопроекта не бѣха засегнати нѣкои членове отъ закона, срещу които никой не е възставалъ, по законопроекта на г. министъръ Милановъ за намаляването на голѣмитѣ адвокатски възнаграждения, поради стопанската криза, не можеше, освенъ да се достигне до едно съгласувано действие между министерството и адвокатурата. Азъ съмъ радостенъ да кажа, че не само въ своитѣ резолюции завчера, но и сега, въ последния брой на „Адвокатски прегледъ“, адвокатурата заявява, че по въпроса за намаляване адвокатскитѣ възнаграждения не прави никаква полемика, съгласна е. Ето защо, заедно съ Васъ, г. Поповъ, и съ други, които отъ дълги години сте въ Адвокатския съюзъ, азъ моля г. министра да намѣри начинъ да се премахне този ненуженъ конфликтъ. Адвокатурата трѣбва да продължава да дава своето съдействие не само въ съдебната зала, а въ всички добри начинания по правосъдието: и при създаването на закони, и при търсенето на методи за организирането на правосъдието, и т. н. Тѣй разбирамъ адвокатурата и така трѣбва да я разбираме. Тѣй сѣщо адвокатурата трѣбва да се подчини на единъ съдебенъ контролъ, както и на единъ парламентаренъ контролъ. Тя трѣбва да преглътне всички горчиви думи, които се казаха, до известна степенъ като критика на самата нея, защото и въ „Адвокатски прегледъ“ сѣ изнесени нѣкои работи за отклонения, за неволяна конкуренция, за неспазване всички начала, вложени въ закона, които работи и прѣчатъ да бжде помощница на правосъдието.

Разглеждайки бюджета на Министерството на правосъдието, ние не можемъ да не се спремъ и на този ресоръ — адвокатурата — за който нѣма никаква цифра въ бюджета, но който, макаръ и безплатно, е помощникъ на правосъдието. Азъ моля г. министра — който бѣше длъженъ, при разглеждането на законопроекта, да изтъкне лошитѣ страни на адвокатурата, да посочи, че има адвокати, които сѣ са подхлъзнали, които сѣ отивали до експлоатация на клиентитѣ си и на подчиненитѣ си — да погледне сега на адвокатурата отъ гледище на жизнената социална задача, която тя изпълнява денонощно, да има предъ видъ сѣщо и положението ѝ въ този моментъ на стопанска криза, когато тя бива лошо платена, не винаги платена, и тогава, когато ще рѣже възнаграждението на адвокатитѣ, нека го рѣже, но да се запази честта и достойнството на адвокатурата, за да може тя да съдействува на правосъдието.

На четвърто мѣсто, ползувамъ се отъ случая, за да спра вниманието на г. министра и на народното представителство върху състава и функциитѣ на кодификационната комисия. Г. г. народни представители! Азъ намирамъ, че кодификационната комисия трѣбва да се разшири, нейнитѣ функции ще трѣбва да се засилятъ. Миналата година въ една моя речъ азъ ви посочихъ три случая, когато законопроекти, минали презъ една и сѣща сесия, сѣ въ противоречие едни съ други. Азъ разбирамъ да минаватъ презъ тази комисия за законитѣ — тѣй да кажемъ на български — всички наши закони, за да има унификация въ законодателството ни и въ сѣщото време да се спазва въ него необходимиятъ стилъ, необходимата яснотъ. И азъ мисля, че г. министърътъ на правосъдието ще намѣри случай, ако бжде министъръ въ бжде, да се занимае и да занимае Парламента съ специаленъ законопроектъ за кодификационната комисия. Въ тая комисия трѣбва да има секции. Както въ стопанската областъ — единъ отъ вестникитѣ писа, че азъ винаги свършвамъ речитѣ си съ моята идея за стопански съветъ, тази идея да залегне въ душата на всички — както въ стопанската областъ трѣбва да има компетентностъ и планъ, така сѣщо и въ законодателностъ съдебната областъ трѣбва да има компетентностъ и планъ. Инакъ, да се приспиваме съ демокрацията, съ парламентаризмъ, дори, ако желаете, съ всички други социални реформирства, безъ да се съгласяваме съ единъ фактъ, който ни бode въ очитѣ — че живѣемъ въ едно ново време на компетентностъ, че живѣемъ при страшна сложностъ на условията, при крайна необходимостъ на специализация и на специалисти — и да си мислимъ, особено както ние, народнитѣ представители, си въобразяваме, че всичко можемъ, че ще достигнемъ до съвършенство на българското законодателство — това е илюзия. Ние трѣбва да побързаме и въ тази областъ съ планъ, съ компетентностъ, съ специализация, което може да стане като се възползуваме отъ това добро начало — кодификационната комисия.

Спирамъ вниманието на г. министра на правосъдието и върху затворническото дѣло. Не мога да не осжда спира-

нето на затворническата статистика, която редовно излизаше до 1912 г., до преди войнитѣ. Тази статистика не е углавната статистика, която се издава въ другъ волюмъ отъ Дирекцията на статистиката. Безспорно, можемъ да се похвалимъ съ добра съдебна статистика, въ смисълъ на статистика за съдебни дѣла, за издаденитѣ решения, за наложенитѣ наказания, както можемъ да се похвалимъ вече съ създаването на статистически отдѣлъ въ Министерството на правосъдието, който ежегодно ни дава най-детайлни сведения за хода на съдебнитѣ дѣла. Но затворническата статистика трѣбва да продължи да излиза.

Въ свързка съ това ще спра вниманието ви и на въпроса за грижитѣ ни за затворницитѣ. Министерството на правосъдието разполага съ единъ твърде голѣмъ фондъ, който, до висша степенъ, се дължи на труда на самитѣ затворници. Може би г. министърътъ ще ни посочи, че се строятъ нѣкои нови затвори, както и при неговиятъ предшественикъ се строеха, но азъ бихъ желалъ да насочи грижитѣ си къмъ подобрене жилищнитѣ условия вътрѣ въ затворитѣ, както и прехраната и облѣклото на затворницитѣ. Нѣма да посочвамъ сега за сега известни факти въ това отношение, за да не влизамъ въ излишни полемики. Въ нѣкои вестници — и лѣви, и дѣсни — се възставаше противъ строенето на затвори. Когато биршиятъ министъръ на правосъдието бѣше отишелъ да отвори единъ затворъ, въ единъ отъ най-лѣвитѣ вестници се писа: „Училища нѣмаме, затвори отваряме“. А въ сѣщото време, въ единъ дѣсенъ вестникъ г. Власаковъ пѣкъ писа статия за нѣкои недостатѣци въ затворитѣ и справедливо настояваше за поправянето на тѣзи недостатѣци. Остава, обаче, една рутина въ душата на мнозина, а именно, че затворникътъ трѣбва да бжде измъчванъ. Зная, че въ доктрината се държи не само на възпитанието на затворника и на социалнитѣ условия въ затвора, а и на репресията. Нѣма да опровергавамъ тази теория, макаръ че репресията играе много малка роля въ изправлението на престѣпника, особено въ изкореняването на престѣпността. Но ние трѣбва да вземемъ всички мѣрки — особено като се има предъ видъ, че презъ затворитѣ минаватъ стотици хора, а много пѣти и министри, и кандидати за министри, даже Стамболийски бѣше казалъ: „Какъвъ е този министъръ, който не е лежалъ въ затвора!“ — за да се подобратъ неперемѣнно условията въ затворитѣ и възпитателната система въ затворитѣ. Можете да я съединявате съ какви да е доктрини, но тази възпитателна система въ затворитѣ не трѣбва да излиза отъ вниманието на министра.

Въ свързка съ нея, ще засегна въпроса за работилницитѣ при затворитѣ. Безспорно е, че най-добро възпитание се постига чрезъ трудъ и чрезъ тѣзи работилници ще трѣбва да продължимъ възпитанието на затворницитѣ. Ние не можемъ, водени само отъ стопанска гледна точка, да минемъ къмъ едно съкращаване на тѣзи работилници, каквито и мнения да се изказватъ.

Най-накрая, г. г. народни представители, длѣжа да подчертая, че българското правосъдие ще трѣбва да се приближи все повече и повече къмъ онѣзи вѣковни традиции, които има западното правосъдие. Затова обръщамъ вниманието на г. министра върху единъ институтъ, който бѣше унищоженъ въ земеделско време — институтъ на съдебнитѣ заседатели. Много странно, даже парадоксално е, че хора на демокрацията унищожиха този институтъ. Не пледирамъ да се възстанови той още сега. По този въпросъ бѣхме въ дълга полемика въ печата съ г. Велчева, главенъ прокуроръ на Касацията. Намирамъ сега случай да подчертая, че този институтъ внася елементъ на обществена съвѣст въ стриктното правосъдие, и че иде време да се възвѣрнемъ къмъ него за голѣмитѣ престѣпления, особено за политическитѣ престѣпления, за престѣпленията по печата, словото, съвѣстѣта.

Ние се намираме въ предвечеристото на законодателнитѣ избори, когато не ще можемъ да правимъ тукъ интерпелации, когато нѣма да имаме голѣмитѣ права на народни представители, да запитваме министритѣ, да протестираме лице срещу лице за всѣко премѣстване на прокуроръ, за всѣко нарушение на изпълнителната властъ, която е подчинена и трѣбва да бжде подчинена на прокурора, а не прокурорътъ да бжде наказванъ и да се довежда до самоубийство, защото изпълнителната властъ не желае да се подчини или не се подчинява на неговата воля. Скоро иде време — ще дойде следъ великденскитѣ дни — когато ние не ще упражняваме най-голѣмия контролъ за спокойствието, за законността въ страната, и то тогава, когато ще се произведатъ законодателни избори. Ето защо Вие, г. министри на правосъдието, вземете предъ видъ всички тѣзи строги критики, които Ви отправяме отъ тази трибуна. И Вие сте много буненъ, следователно нѣма защо да се сърдите, когато спокойно, но строго, изнасяме нашата кри-

тика. Но, г. министре, азъ апелирамъ къмъ Васъ като къмъ юристъ, апелирамъ къмъ Вашата юридическа съвѣсть, апелирамъ къмъ Васъ като главенъ прокуроръ въ тая страна: когато вратитѣ на Парламента ще бждатъ затворени, пазете свободитѣ на българскитѣ граждани. (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ и социалдемократитѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Стоянчевъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Правосъдието заема особено мѣсто въ държавния животъ. Има ли правосъдие, има и правовъ редъ; безъ правосъдие не може да се претендира за правовъ редъ въ една държава. Правосъдието е спирачка на другитѣ власти въ държавата, особено на изпълнителната власть, каквато тя се проявява най-вече у насъ, за да не говоря за другитѣ балкански страни. Защото, като че ли е въ естеството на изпълнителната власть да се мѣчи често пѣти да иземе нѣкои отъ правата, гарантирани на гражданитѣ. Често пѣти тя прави това отъ престараване, често пѣти отъ неразбиране, но фактъ е, че тя често пѣти нахвърля правата на гражданитѣ. И правосъдието се явява като спирачка на това проявление на изпълнителната власть. Безспорно, правосъдието играе твърде голѣма роля и въ частнитѣ отношения на гражданитѣ, но азъ спирамъ вашето внимание по-скоро на ролята, която то играе като спирачка на изпълнителната власть. Ние често сме се оплаквали отъ изпълнителната власть, често сме протестирали противъ нейнитѣ действия и често министърътъ на полицията ни е отправялъ къмъ сѣда: „Тамъ ще се види, кой е виновенъ, кой е невиненъ.“ Никой не може да упрекне нашето правосъдие, че не стои на висотата, на която трѣбва да стои, но фактъ е, че то закѣснѣва, благодарение на претрупаността на дѣлата въ сѣдилищата, да каже своята дума своевременно и гражданството като че ли остава съ впечатлението, че у насъ нѣма възмездие за престѣпнитѣ деяния.

Ако искаме да имаме едно истинско правосъдие, сѣдитѣ трѣбва да бжде независимъ. Само независимото правосъдие можемъ да считаме, че е истинско правосъдие.

За да осигуримъ независимостта на сѣдитѣ, не е достатъчно само да имаме законъ за тѣхната несмѣняемостъ. Има страни, където нѣма дори законъ за несмѣняемостта на сѣдитѣ, но където тѣ действително сѣ несмѣняеми, както е напр. въ Сѣединенитѣ щати. Тамъ нѣма и законъ за несмѣняемостъ на чиновнитѣ, тамъ председателътъ на републиката има право да смѣнява всички чиновници, но тамъ смѣна на чиновници почти не става. А у насъ, въпрѣки че е гарантирана несмѣняемостта на сѣдитѣ, тѣ често пѣти биватъ мѣстени. Въпрѣки съществуващия законъ, влиянието на централната власть върху сѣдебния персоналъ у насъ е грамадно, а това е едно указание, че тази сѣдебна власть не всѣки пѣтъ е независима.

Единъ голѣмъ въпросъ е възнаграждението на сѣдитѣ, да бждатъ тѣ гарантирани материално, за да могатъ да устоятъ на съблазнитѣ отъ материаленъ характеръ. Не искаме да хвърлямъ нито сѣнка отъ съмнение, че нѣкои наши сѣдии сѣ били подкупвани, или че ще се подкупватъ, но единъ день г. министъръ-председателътъ подхвърли мисълта, че ако на чиновника не му се даде достатъчна заплата, за да се изхрани, за да живѣе, той ще намѣри по другъ начинъ да си я набави. И въ обществото се говори твърде много за разнитѣ фондови марки, които се разпродаватъ въ сѣдебнитѣ учреждения, за разнитѣ календари и т. н., съ които се отгачаватъ тия, които търсятъ правосъдие. Значи възнаграждението на сѣдебния персоналъ трѣбва да бжде достатъчно. Съ новия бюджетъ не се прави това; напротивъ, намаляватъ се заплатитѣ. Не съмъ азъ тоя, който би пледиралъ за голѣмо увеличение заплатитѣ на сѣдитѣ, защото положението на страната е такова, че мѣчно би се намѣрилъ нѣкой куражливъ да поиска едно увеличение. Но би трѣбвало заплатитѣ на сѣдебния персоналъ да бждатъ съобразно съ тия на чиновнитѣ въ другитѣ ведомства. Не трѣбва да оставяте сѣдитѣ съ възнаграждения по-низки отъ тия, които иматъ равни на тѣхъ чиновници въ други учреждения. И особено ще се бунтува сѣдиската съвѣсть отъ това, че юристи, бидейки близки до управляващитѣ, успѣватъ да се нареждатъ на разни длѣжности като юрисконсулти въ министерствата, където получаватъ двойно по-голѣми заплати, отколкото тѣхнитѣ колеги въ сѣдилищата. Съ тоя бюджетъ не е разрешенъ достатъчно удачно въпросътъ за възнаграждението на сѣдитѣ. Що се отнася пъкъ до прокуроритѣ, които сѣ истински пазители на законността — защото ако сѣдѣтъ си казва думата *post factum*, то прокуроритѣ сѣ, които предварително се намѣсватъ и могатъ

да предотвратятъ нѣкои престѣпни деяния — ако тѣ биха станали несмѣняеми, то биха могли често пѣти да се намѣсватъ да защищаватъ закона тогава, когато той е нарушенъ. Това не е възможно при днешното положение, когато тѣ сѣ смѣняеми, когато отъ управницитѣ се гледа на тѣхъ като на административни чиновници.

Т. Стойковъ (д. сг): Никой министъръ на полицията, освенъ вашиятъ Димитровъ, не е телеграфиралъ на варненския прокуроръ да дойде — и многоточие, не мога да го кажа, защото е цинизъмъ. Това го научи, пъкъ тогава разправяй, че управницитѣ сѣ подценявали прокуроритѣ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Малко ги разбирашъ ти тия работи.

Т. Стойковъ (д. сг): А, ти ги много разбирашъ! Ако дойде ти да раздавашъ право, по-харно е да се заличи това право. Такива юристи като тебе сѣ за Горубляне, тамъ въ мировото сѣдилище да се явяватъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Безспорно е, че влиянието върху прокуроритѣ у насъ е значително. Може би да го е имало и по-рано, но днесъ то е особено. На много мѣста тѣ не могатъ своевременно да взематъ мѣрки противъ известни престѣпления, които сѣ станали или грозятъ да станатъ. Примѣритѣ за това сѣ доста много. Паркетътъ при Софийския окръженъ сѣдѣ, който се ползува съ едно по-друго име и съ една по-друга свобода, и той даде своитѣ жертви. Азъ смѣтамъ, че народното представителство си спомня, напр. уволнението на прокурора Държански поради това, че, изпълнявайки дѣлга си, е спрѣлъ да замине единъ отъ софийскитѣ помощникъ-кметове, противъ когото имало висящо дѣло предъ Софийския окръженъ сѣдѣ. И вмѣсто тоя прокуроръ да бжде похваленъ за неговото усърдие, или пъкъ, ако е направилъ нѣкаква грѣшка, или е превишилъ властта си, . . .

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Извинявайте! Когато говорите по тоя въпросъ, имайте предъ видъ, че прокурорътъ Георгиевъ вдигна това запрещение. Виждате, колко сте последователни, като казвате, че партизански се е действувало. Прокурорътъ Георгиевъ е тоя, който, когато искаха да спратъ Антова да не замине, издаде заповѣдь да го пуснатъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Тази забележка преди всичко не е противъ моята теза.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Писа се отъ ваша страна, че прокурорътъ Георгиевъ е писалъ обвинителния актъ на окръжния управителъ въ Търново. Това е една неокачествима измислица. Георгиевъ никога не е билъ прокуроръ въ Търново, за да пише обвинителния актъ на търновския окръженъ управителъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Имате фактическа грѣшка. Обвинителниятъ актъ на търновския окръженъ управителъ е писанъ въ София, защото престѣплението е извършено въ София.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Георгиевъ е лицето, което освободи Петъръ Антовъ да замине.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Вмѣсто на г. Държански да му бжде наложено нѣкакво друго наказание за превишаване на властта, напр. мъррене, каквото съществува въ закона за държавнитѣ служители, той веднага биде премѣстенъ въ другъ районъ, въ другъ окръженъ сѣдѣ за наказание и бѣше принуденъ да си даде оставката. Той бѣше единъ добъръ магистратъ. Същото се случи и съ г. Никола Димитровъ. Мотивитѣ за неговото уволнение сѣ малко по-други. . .

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Вие ги знаете най-добре и затова недейте ги говори.

Ц. Стоянчевъ (з. в): . . . но и тоя случай показва, че централната власть често пѣти се е вмѣсвала въ ролята на прокуроритѣ. Ако ще говоря за прокурора Георгиевъ и за неговото самоубийство, азъ не бихъ желалъ да експлоатирамъ тоя случай противъ васъ и да се явявамъ въ защита на сѣдитѣ, но смѣтамъ, че тоя фактъ не бива да се отминава, защото той е достатъчно красноречивъ.

А. Поповъ (д. сг): Значи и Вие ще говорите за Георгиевъ. Много хубава теза за Васъ.

Министър д-ръ К. Милановъ: След като единъ министър си е далъ обяснения предъ Народното събрание, мародерство е да разравяте коститъ на единъ нещастникъ и да ме карате и азъ да отида да се ровя въ неговото минало, за да се оправдавамъ. Престанете! Азъ не мога да събирамъ сведения отъ кога е боледувалъ и . . .

Ц. Стоянчевъ (з. в): Нѣма защо Вие да се ровите въ неговия животъ, нито пъкъ азъ ще се ровя. Мене ме интересува доколко неговото последно мѣстене е станало поради това, че . . .

Министър д-ръ К. Милановъ: 7 пѣти е мѣстенъ въ ваше време въ разстояние на година и половина, но тогава не се е самоубилъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): . . . се е намѣсилъ въ дейността на нѣкои административни органи. Дори, ако паметта ми не ме лъже, Вие казахте, че той е искалъ да влѣзе въ функциитъ на околийския началникъ.

Министър д-ръ К. Милановъ: Такова нѣщо не съмъ казалъ, ами съмъ казалъ, че е искалъ да се намѣсва въ друга областъ, въ другъ районъ, дето не му е работа.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Азъ смѣтамъ, че прокурорътъ трѣбва да се вмѣсва навсѣкжде и че за него нѣма ограничени райони за действие.

Министър д-ръ К. Милановъ: Има, има.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Той се намѣсва, кждето има нарушение на закона.

И. Петровъ (д. сг): Нима Вие мислите, че софийскиятъ прокуроръ може да се вмѣсва въ работитъ и на Пловдивския окръгъ. Така ли мислите Вие? И Вие сте юристъ!

Министър д-ръ К. Милановъ: Прокурорътъ има свой районъ на действие и не може да го прескача.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Безспорно, той има свой административенъ районъ на действие, но той е длъженъ, когато узнае нѣкое престѣпление, кждето и да е, да се намѣси.

Министър д-ръ К. Милановъ: То е съвсемъ друго нѣщо.

Т. Стоилковъ (д. сг): И отдѣлниятъ гражданинъ е длъженъ, ако види нѣкое курдисано престѣпление, да се намѣси и да го предотврати. Това е законъ на човѣщината. (Пререкания между Т. Стоилковъ и нѣкои земледѣлци)

Ц. Стоянчевъ (з. в): Често пѣти прокуроритъ и да искатъ да се намѣсятъ, за да предотвратятъ нѣкои престѣпления на администрацията и полицията, биватъ спъвани. Ето, днешнитъ вестници съобщаватъ, че кметътъ въ с. Черногорово, Татарпазарджишко, не искалъ да отстъпи своето кметско мѣсто на новоизбрания кметъ — обявилъ се за нѣкакъвъ си Мусолини и не признава никаква власт. Мене не ми е известно какви сѫ партийнитъ убеждения на съветниците, които сѫ избирали новия кметъ, но мене ме интересува фактътъ, че когато съветътъ избира ново постоянно присѣствие на общината, което трѣбва да заеме своята служба, бившиятъ кметъ на общината не отстъпва своето кметско мѣсто, не предава книгата, арестува съветниците, и когато тия съветници искатъ намѣсата на прокурора, неговата намѣса не иде. Това показва, че тя е спъната отъ нѣкъде — не че той не е желалъ да я даде. А това нѣщо често пѣти се случва у насъ.

Министър д-ръ К. Милановъ: На менъ, като министър на правосѣдието, не ми е известенъ този случай, за да спъна прокурора. Азъ никога пѣти не ще спъвамъ прокуроритъ въ тѣхната дейностъ; напротивъ, азъ съмъ давалъ подъ съдъ пѣти полицаи, защото не сѫ се подчинявали на прокуроритъ.

Б. Толевъ (д. сг): Г. Стоянчевъ! Въ вестницитъ го нѣмаше това нѣщо. Сигурно е измислено.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Разбира се, въ вашата преса го нѣма. Ще го намѣрите въ опозиционната преса.

Б. Толевъ (д. сг): Азъ чета цѣлата преса и не намѣрихъ такова нѣщо. Говоришъ на умъ!

Ц. Стоянчевъ (з. в): Ако желаете, мога да Ви прочета и самата телеграма.

Б. Толевъ (д. сг): Телеграмата е едно, а истината — друго. Говоришъ топтанджийски и невѣрни работи. Къоръ фишеци!

Ц. Стоянчевъ (з. в): Напоследъкъ общественото мнение у насъ особено много е раздражено отъ известни несправедливости, вършени отъ частни лица, покровителствувани отъ властта. Особено дразни забогатяването на нѣкои държавни служители, които не отъ голѣмитъ заплати — противъ които ние не веднѣжъ сме въставали — сѫ успѣли да натрупатъ значителни богатства. Съ това, че тѣ сѫ имотни, че тѣ водятъ единъ охолень животъ, дразнятъ останалото чиновничество или го съблазняватъ и го каратъ и то да ги догонва и да живѣе на сѣщата нога. По тоя начинъ тѣ го увеличатъ въ единъ пѣти на морално падение. У насъ съществува законъ още отъ времето на г. Джидрова противъ незаконното забогатяване на чиновниците, който още не е приложенъ.

Министър д-ръ К. Милановъ: Той е отъ по-рано, още отъ времето на покойния Стоиловъ, а следъ това е измѣненъ въ времето на Джидрова.

П. Анастасовъ (с. д): И го гласува Камарата на Радославова.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Преди нѣколко месеца само прокуроритъ въ Ромѣния изискаха отъ всички чиновници да деклариратъ своето имотно състояние и да дадатъ обяснение отъ где то иматъ. Разбира се, че ромѣнското чиновничество не може да се сравнява съ нашето. Нашиятъ чиновникъ стои много по-високо отъ ромѣнския. И азъ, който познавамъ ромѣнската администрация, твърдя, че не може да се прави въ никой случай сравнение между ромѣнския и българския чиновникъ. Но тамъ, казвамъ, прокуроритъ поискаха да се приложи тоя законъ. У насъ, въ печата, отъ време на време се повдига този въпросъ, но нито г. министърътъ намѣри за нужно да предупреди прокуроритъ, нито пъкъ самитъ прокурори по своя инициатива нѣкой пѣти пожелаха — при известни очебийни факти за нѣкои чиновници, които, дошли съ закрѣпени гащи на държавната трапеца, си отиватъ почти милионери — по силата на закона, който имъ дава тая властъ, да искатъ да узнаятъ отъ кжде тия приятели сѫ натрупали това богатство.

П. Анастасовъ (с. д): Въ пресата се изнесе, че г. министърътъ на правосѣдието е поканилъ прокуроритъ да пристъпятъ къмъ това.

Министър д-ръ К. Милановъ: Поканилъ съмъ ги да пристѣпятъ къмъ изпълнението на своята длъжностъ. Имайте предъ видъ, че сега въ Русенското и Пловдивското апелативни сѣдилища се водятъ такива дѣла. Въ всѣки случай азъ не мога да кажа: дръжте Ивана или Стояна. Трѣбва да се дадатъ сведения на прокурора. И за това има по единъ специаленъ сѣдия при апелативнитъ сѣдилища, които се занимаватъ съ тия сведения за незаконното забогатяване.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Ако Вие сте обърнали вниманието на прокуроритъ да изпълнятъ тоя свой дългъ, не остава, освенъ да бждете похваленъ за тая работа.

П. Анастасовъ (с. д): Тая декларация на г. министра е достатъчна.

Министър д-ръ К. Милановъ: Азъ не мога да имъ обръщамъ вниманието. Тѣ трѣбва да си изпълняватъ сами длъжността. И ще бжде много печално, ако за всѣка тѣхна длъжностъ, която тѣ трѣбва да изпълняватъ по закона, министърътъ на правосѣдието имъ обръща вниманието.

Д. Дерлипанскъ (з. в): Ами ако не си изпълнятъ длъжността, Вие ще мълчите ли?

Министър д-ръ К. Милановъ: Тогава ще имъ обърна вниманието и, което имъ е обязаностъ, ще го изпълнятъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Трѣбва да желаемъ всички тѣ да изпълнятъ своя дългъ и преди всичко въ Вашъ интересъ е, г. министре, да бжде така, защото напоследъкъ, знаете, особено много се говори по този въпросъ.

Г. г. народни представители! За моментъ ще ви спра вниманието върху законодателството отъ 8 години насамъ по омиротворяването на страната. Не можемъ да се оплачемъ, че не се гласуваха достатъчно много амнистии, но не може също така и да не констатираме, че тия амнистии се оказаха недостатъчни за едната страна, а предостатъчни за другата. Докато освободихме отъ всѣка отговорностъ тѣзи, които бѣха на страната на властѣта, дори и тогава, когато тѣ субективно сѣ мислили, че сѣ действували въ интереса на държавата, другитѣ ги оставихме все още да носятъ отговорноститѣ за деяния, които сѣ извършили при обстоятелства, за които не може да не се държи смѣтка, и затова тия деяния би трѣбвало да бѣдатъ заличени. Условнитѣ амнистии, които се дадоха на 2-3 пѣти и които бѣха недостатъчни за едната страна, а предостатъчни за другата, не дадоха желаниа резултатъ. Голѣмо бѣше раздразнението въ тѣзи срѣди — не говоря за отдѣлни единици — които не можаха да получатъ амнистия и да излѣзатъ отъ затворитѣ, като се заличатъ за винаги тѣхнитѣ престѣпни деяния. Въ парламентарната комисиия по Министерството на правосѣдието, когато се разглежда законопроектътъ за амнистията на бившия министъръ Турлаковъ, се повдигна въпросъ, че не трѣбва да се дава амнистия на отдѣлни лица и на отдѣлни престѣпни деяния, обаче, въ сѣщностъ, амнистиятѣ, които гласувахме отъ 1925 г. насамъ, се отнасятъ до отдѣлни лица, макаръ да не ги визиратъ конкретно, защото докато едни се амнистиратъ за известно престѣпно деяние, на други се оставя да тежи това престѣпно деяние. Имаше внесено предложение отъ нашата парламентарна група, за да се поправятъ грѣшкитѣ, опущенията и несправедливоститѣ въ даденитѣ амнистии, обаче и досега това предложение не е поставено на дневенъ редъ.

Г. Стоилковъ (д. сг): Харно, ама тия, които говорятъ на четири очи съ сръбския кралъ, не могатъ да искатъ властъ отъ царъ Борисъ. Това мина.

Ц. Стояничевъ (з. в): Всички казвате, че опасностъ отъ бунтове и метежи нѣма и време и да се заличатъ всички последици на размирното време, но и досега това предложение не е турено на дневенъ редъ, макаръ че се внася редовно въ продължение на две-три сесии.

Ако си позволявамъ да говоря по закона за защита на държавата, то е защото съ тоя законъ се злоупотрѣбвява и не се прилага правилно. Не че отъ сѣда се прилага неправилно — не това искамъ да кажа — а администрацията и полицията твърде често прибѣгва до тоя законъ, за да сплши известни лица, за да разтури единъ общински съветъ, за да заличи нѣкъде опозиционно настрояние и т. н.

А. Хитриловъ (д. сг): Нѣма такива случаи.

Ц. Стояничевъ (з. в): Напротивъ, има много такива случаи.

А. Хитриловъ (д. сг): Кажете единъ случай, дето да се е действувало съ закона за защита на държавата, за да се сплшатъ общинскитѣ съветници да си дадатъ оставката.

Ц. Стояничевъ (з. в): Ето и работницитѣ-туристи, които сѣ били на Витоша, ги подведоха подъ отговорностъ по закона за защита на държавата. Безспорно, въ сѣда това обвинение ще падне, но нали тѣзи хора ще бѣдатъ държани подъ стража, докато се разгледа дѣлото имъ?

А. Хитриловъ (д. сг): Отъ закона за защита на държавата се плашатъ само гузнитѣ съвѣсти. Мирниятъ гражданинъ не се плаши.

Ц. Стояничевъ (з. в): Честнитѣ и почтени граждани не се плашатъ отъ закона за защита на държавата, но това се отнася за тия, които сѣ отъ тая страна (Сочи дѣсницата), ама я попитай тия, които сѣ отъ тая страна (Сочи лѣвицата), които често пѣти сѣ подпадали подъ ударитѣ на тоя законъ, безъ да бѣдатъ виновни. Защото не забравяйте, че често пѣти въ полицейскитѣ участъци може да ви бѣде скроено престѣпление, каквото никога не сте помислили да извършите.

Г. Нешковъ (д. сг): Въ ваше време бѣше така.

Т. Стоилковъ (д. сг): Той знае системата на Прудкинъ и Патамански, та затова разправя, че могатъ да се създаватъ афери.

Ц. Стояничевъ (з. в): Спомнете си, че ломскиятъ полицейски приставъ бѣше накаралъ единъ нещастенъ старецъ

да признае предъ сѣда, че е убилъ сина си и го е хвърлил въ Дунава. Старецътъ се спаси отъ осѣждане поради явяването на сина му, който се оказа, че е живъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Това въ връзка съ закона за защита на държавата ли е?

И. Петровъ (д. сг): Това се приказва вече по бюджета на правосѣдието миналата година.

Ц. Стояничевъ (з. в): Може да се е приказвало.

Т. Стоилковъ (д. сг): Нека го разкаже и той! Той е човѣкъ съ широка компетенция, съ висока култура — юристъ е!

Ц. Стояничевъ (з. в): Щомъ като смѣтате, че нѣма кой да се бои отъ закона за защита на държавата, защо не го премахнете? Нима смѣтате, че другитѣ наказателни закони не сѣ достатъчни да турятъ всѣки престѣпникъ на мѣсто. Та трѣбваше да се изработи специаленъ законъ съ такива тежки наказателни клаузи? Предвиди се въ него и смъртно наказание, противъ което, азъ си спомнямъ, въстанаха нѣкои отъ г. г. професоритѣ, които сега седятъ на тая маса (Сочи министерската маса), когато се гласуваше законътъ за разбойничитѣ въ наше време. Тѣ казваха тогава, че сѣ приемането на тоя законъ ние ще минемъ за некултурна страна, а въ закона за защита на държавата предвидиха най-строги санкции за политически престѣпления, и не смѣтахте, че това може да урони престижа на българската държава. Значи въ 1921—1922 г. тѣ поддържаха едно, а въ 1925 г. — друго.

Т. Стоилковъ (д. сг): За бюрото за преследване на разбойници, учредено въ ваше време, разправи.

К. Поповъ (з. в): Таско! Иди почивай.

Т. Стоилковъ (д. сг): Ти си кютюкъ, ти не разбирашъ тия работи. Въ главата ти има къкълъ.

Ц. Стояничевъ (з. в): Неотмѣнението и прилагането на закона за защита на държавата все още показва, че централната властъ се бои отъ собствения си народъ. Защото, както и да се разглежда законътъ за защита на държавата, въ края на краищата ще се дойде до заключение, че той е изразъ на недовѣрие на централната властъ, на управляющитѣ спрямо собствения си народъ.

А. Поповъ (д. сг): Конспираторитѣ ли представляватъ народа въ тая държава? Законътъ за защита на държавата е противъ конспираторитѣ, а не противъ българския народъ.

Ц. Стояничевъ (з. в): Но вие обявявате всички свои противници за конспиратори. Ако азъ бихъ ималъ достатъчно време, азъ ще ви говоря за „конспиратори“, които никога не сѣ помислили да бѣдатъ такива, но се обвиняваха, че сѣ конспиратори и се държаха съ месеци въ затворитѣ.

Т. Стоилковъ (д. сг): Защо флянкашъ? На тебе конспирацията нѣма да се открие.

А. Поповъ (д. сг): И днесъ още има конспиративни елементи, отъ които държавата трѣбва да се брани. Защо отождествявате конспираторитѣ съ българския народъ, който нѣма нищо общо съ тѣхъ и съ тѣхнитѣ дѣла? Законътъ за защита на държавата има за целъ да брани държавата отъ тия конспиратори — може би една шепа, но въ всѣки случай хора, които представляватъ една реална опасностъ.

П. Анастасовъ (с. д): Общиятъ наказателенъ законъ не е ли достатъченъ?

А. Поповъ (д. сг): Не е достатъченъ.

П. Анастасовъ (с. д): Хайде холанъ!

Ц. Стояничевъ (з. в): Ако полицията е достатъчно бдителна, то тя може да предотврати злото и безъ тоя законъ.

Т. Стоилковъ (д. сг): Трѣбва да се намѣрятъ и моралнитѣ ятаци на конспираторитѣ. Тия парвенюта (Сочи земледѣлцитѣ) тровятъ душата на цѣлия български народъ. Но конспираторитѣ не желаятъ да бѣдатъ защищавани отъ едно парвеню!

П. Анастасовъ (с. д): Важното е да не се злоупотребява съз закона, а то стана като едно време: „Псува царят“.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Ако вие имате нещастieto следъ нѣколко месеца да дойдете тукъ (Сочи опозицията) и да видите какъ полицията си служи съ този законъ, тогава ще бъдете съгласни съ менъ.

Т. Стоилковъ (д. сг): Той иска да бжде мораленъ ятакъ на конспираторитѣ. Конспираторитѣ го отричатъ и наричатъ такива като него провокатори.

П. Анастасовъ (с. д): Е, Таско! Ти всѣки пжтъ ли можешъ да вземашъ думата?

К. Поповъ (з. в): Той говори безъ да му се дава думата.

Т. Стоилковъ (д. сг): Стига бе, кютюкъ!

К. Поповъ (з. в): Ти си единъ волъ, Таско.

Т. Стоилковъ (д. сг): Това знаешъ да кажешъ, джбова глава. Ще ти кажа после, маскара! Животно такова, некадърно! Добиче, обесило се на банката, като на праздна торба. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Това е една провокация, организирана тукъ отъ трибуната. Единъ неграмотенъ юристъ ни разправя глупости. Мораленъ ятакъ на престъпността!

Ц. Стоянчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Говорѣ се за модернизирание на затворитѣ. Съвършено на-късо ще се опра и азъ на този въпросъ. Напоследъкъ се уредиха модерни затвори. Тѣхната модерностъ азъ самъ не съмъ я виждалъ, защото, когато пожелахъ това, прокуроритѣ не ме пущаха да отида да ги видя. Нѣкой пжтъ, безъ желание, може би ще ги видя, но сега не можахъ. Въ всѣки случай не бива да се хвалимъ съ строежъ на модерни затвори. Колкото повече затвори има въ една страна толкова по-лошо говори това за нея, защото това обстоятелство показва, че моралнитѣ устои на обществото не сж достатъчно здрави. Азъ бихъ билъ щастливъ, ако чуя, че министърътъ на правосъдието затвори нѣкои затвори и ги обяви на продажъ, така както виждаме това да става въ Дания, Финландия и т. н. Къмъ това трѣбва да се стремимъ, безспорно, всички, а не да изковаваме обвинения въ престѣпления ерещу наши политически противници и да пълнимъ затворитѣ съ тѣхъ. Защото у насъ затворитѣ се оказаха недостатъчни да побератъ ония, които правителството смѣташе за виновни, та трѣбваше да напълнимъ и училищата и казармитѣ.

Бихъ желалъ да спомена нѣколко думи и за режима, на който сж подложени затворниците и специално политическитѣ затворници. Има разлика между политически и криминални затворници и затова третирането на единитѣ и на другитѣ би трѣбвало да бжде различно. Политическитѣ затворници би трѣбвало да иматъ повече свобода и да четатъ какво то искатъ. Цензурата, която се упражняваше по-рано надъ четивото на политическитѣ затворници, тежи. Да имъ забраните да четатъ вестникъ, да имъ забраните да четатъ литература, която смѣтатъ полезна за себе си, това е, бихъ казалъ, морално терзание на тия хора, защото тѣ съ друго не могатъ да се занимаватъ освенъ съ четене на литература.

Ако имъ дадемъ възможностъ да работятъ, може би ще се преобразятъ.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Никой нѣма да допустѣ въ затвора комунистическа литература, а всичката друга политическа литература, вестници и пр. се допуца.

Т. Стоилковъ (д. сг): Не държи сега Пруджинъ ключоветѣ; той е затворенъ. Като градоначалникъ той държеше ключоветѣ на разнитѣ участъци и той самъ отваряше безъ дежурния стражаръ. Сега това не може да става.

Д. Дерлипански (з. в): (Възразява)

Т. Стоилковъ (д. сг): Слушай, Дерлипански, ти си идиотъ! Разбирашъ ли какво значи това?

Д. Дерлипански (з. в): Вие не сте ли по-страшни?

Т. Стоилковъ (д. сг): (Сочи Д. Дерлипански) Такава вакменелостъ само идиотъ може да я направи. Това е най-злиятъ типъ на егонистъ въ Югозападна България. Тоя пакостникъ, тоя типъ абсолютно никога селско население не го е родило; той е рождъ на нѣкой злодейски родъ. Той е най-злиятъ типъ въ Югозападна България.

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни)
(Протести отъ Дойчинъ Ивановъ и други земледѣлци)

Т. Стоилковъ (д. сг): Виси тукъ като пандуринъ. Престѣпенъ типъ, ще ти кажа на тебе! Тоя типъ, другиятъ, (Сочи Дойчинъ Ивановъ) е нареченъ за злодействата му въ Югозападна България Бела Кунъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни).

Д. Дерлипански (з. в): Вѣчно си пиянъ. Г. председателю! Да не обижда.

Т. Стоилковъ (д. сг): Трети пжтъ повтарямъ: той е вакменѣлъ типъ злодей!

Д. Дерлипански (з. в): Онзи день, като се наведе да говори съ г. министъръ-председателя, парабелътъ му се виждаше отзадъ. И сега парабелътъ му е въ него.

Т. Стоилковъ (д. сг): Цѣлъ Парижъ е въоръженъ. Азъ съмъ човѣкъ на свободата. На никого не съмъ ограничилъ свободата. Мерзавецъ, престѣпенъ типъ! Азъ ще ти кажа какво си направилъ! Злодейци! Вие организирахте навремето си ядрата, за да вършатъ нескончаеми злодеяния! Вие отровихте душитѣ на хората! Ей тоя типъ!

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни)

Т. Стоилковъ (д. сг): На що си способенъ? Воденичаръ е тоя типъ. Не, това е престѣпникъ. Идиотъ такъвъ, престѣпенъ типъ!

Д. Ивановъ (з. в): Г. председателю! Срамота е!

Т. Стоилковъ (д. сг): Този типъ, Дойчинъ Кондофренски, е нареченъ отъ цѣлото население за злодействата му Бела Кунъ. Престѣпникъ такъвъ!

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни)

Д. Дерлипански (з. в): Ще си вземешъ бележка и ще наредишъ да ми взематъ главата.

Т. Стоилковъ (д. сг): На никого не съмъ вземалъ главата. Ти си вземалъ глави. Престѣпникъ, мръсникъ такъвъ! Азъ не съмъ вземалъ. Азъ съмъ разварялъ вратитѣ на затвора. Азъ съмъ пускалъ хора отъ затворитѣ, маскара!

Д. Дерлипански (з. в): Ти си маскара.

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни)

Д. Ивановъ (з. в): Този човѣкъ е пиянъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни) Стига вече!

Т. Стоилковъ (д. сг): Азъ спиртъ не пия. Никога не съмъ пилъ презъ цѣлия си животъ. Той се е помочалъ. Мочко, такъвъ! Азъ не пия. Ти си престѣпникъ!

Председателствуващъ В. Димчевъ: Г-да! Часътъ е 8. Прави се предложение заседанието да се продължи до-като свършимъ съ този бюджетпроектъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

П. Анастасовъ (с. д): Нѣма кворумъ.

М. Мотевъ (д. сг): Ти пжкъ все кворумъ търсишъ!

П. Анастасовъ (с. д): Какъ така? Бюджета на правосъдието гласувате, бе! Засрамете се!

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни). Моля Ви се!

П. Анастасовъ (с. д): Виждате какво става — ругатни само.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Вашитѣ другари кжде сж?

П. Анастасовъ (с. д): Нашитѣ другари сж тукъ, но вашитѣ ги нѣма.

Т. Стоилковъ (д. сг): Вие сте шантавъ

Председателствуващъ В. Димчевъ: Продължавайте, Стоянчевъ!

Ц. Стоянчевъ (з. в): Искамъ да обърна вниманието на г. министра, че когато се прилагат дисциплинарни наказания надъ затворниците, често пѣти се злоупотѣбва.

Азъ си припомнямъ оплакванията на нѣкои политически затворници въ затворитѣ въ Южна България — че е било позволено на външни лица да влизатъ въ затвора да нанасятъ побой. Това въ никой случай не би трѣбвало да се допуска. Тия строги наказания, карциране и т. н., въ затворитѣ сѣ давали поводъ за оплаквания отъ режима. Азъ смѣтамъ, че всичко това не бива да се позволява. Навсѣкѣде е дадено право на затворника, когато почувствува, че сѣ нахърпени и малкото права, които има въ затвора — защото затворникътъ е безъ права, но той има право на животъ — да се оплаква, да иска да не му се отнематъ тия права.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Оплакванията дохождатъ до менъ и нито едно оплакване не съмъ оставилъ безъ разследване. Азъ имамъ случай да отговоря тукъ на едно питане за нѣкакъ си намѣса въ Хасковския окръженъ затворъ. Нито едно оплакване, което е дошло отъ затворитѣ, не съмъ оставилъ да стои въ папката, а на всѣко едно съмъ давалъ ходъ. Но такива случаи, външни лица да сѣ влизали въ затворитѣ и да налагатъ наказания на затворниците, нито е имало, нито ще се позволятъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Нѣколко думи за кодификационната комисия. У насъ законодателството не че е лошо, но е твърде много разхвърляно и безъ система. Нашето законодателство, почти цѣлото, е копирано отъ чуждото. И всички, които сѣ занимавали съ право у насъ, сѣ констатирани, че нормитѣ въ нашитѣ закони, които сѣ дѣло на българския законодатель, винаги сѣ по-приложими и по-добри. Ние създадохме у насъ институции, копирани отъ чужбина, които не отговарятъ на нашето обществено развитие и които или не се прилагатъ, или сѣ се извратили. А при законодателстването, което правимъ тукъ, вследствие на това, че не сме запознати всѣки пѣтъ съ всички закони у насъ, често пѣти изпадаме въ противоречия. Наредъ отъ единъ законъ отричатъ наредъ отъ другъ законъ и често пѣти става погрѣшно прилагане на нѣкои закони и се явява нужда отъ тълкуване.

Ролата, която има да изиграе кодификационната комисия за унифициране на нашето съдебно законодателство, по отношение на материалнитѣ закони, е грамадна. Обаче въ сегашния си съставъ тя едва ли би могла да свърши тая работа. Заради това е желателно никой законъ да не минава тукъ, преди да бѣде прегледанъ и сравненъ съ съществуващото законодателство. Желателно е съставътъ на кодификационната комисия да бѣде разширенъ и нейната дейностъ засилена.

Това сѣ нѣколкото бележки, които имамъ да направя по бюджетопроекта на Министерството на правосъдието. Конкретно на самитѣ цифри, посочени въ бюджетопроекта, не мога да се спирамъ. Това може да стане, когато дойде гласуването на отдѣлнитѣ параграфи. Виждамъ, че има твърде голѣми несъобразности: едни допуснати поради недоглеждане, други нарочно допуснати, и трети, които не могатъ да се поправятъ, защото министърътъ на финанситѣ не е съгласенъ. Всички несъобразности се изнесоха отъ ораторитѣ, които говориха преди менъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Защо не ги изнесохте въ бюджетарната комисия?

Ц. Стоянчевъ (з. в): Защото вие никой пѣтъ не се вслушвате въ нашитѣ искания и избѣгвате да приемате това, които нѣкой отъ насъ би предложилъ.

Изказвайки тия пожелания, азъ смѣтамъ, че служителитѣ по съдебното ведомство, сѣдии и низши персоналъ, колкото и да сѣ наскърбени отъ това, че сѣ зле зацѣпнати отъ този бюджетопроектъ, тѣ нѣма да престанатъ да изпълняватъ доблестно и съвѣстно своята работа и че въ предстоящитѣ избори, когато полицията ще прибѣгва до крайности, тѣ ще могатъ своевременно да я обуздаватъ и ще могатъ своевременно да пресѣкатъ всѣко домогване да бѣждатъ узурпирани народнитѣ права или да бѣде фалшифициранъ резултатътъ отъ изборитѣ. А при една свободна проява на народната воля и нефалшифициране резултата отъ изборитѣ, азъ съ сигурностъ мога да кажа, че българскиятъ народъ ще посочи за управници на България не васъ, а свършено други (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Г. г. народни представители! Предъ видъ на напредналото време ще направя само нѣколко бележки по въпроситѣ които се повдигнаха.

Както на всички е известно, съдията трѣбва да бѣде независимъ въ всѣко отношение. Той трѣбва да бѣде и служебно, и материално независимъ, за да може да изпълни оная голѣма задача, която му възлага и обществото, и отдѣлнитѣ граждани. Съдебното ведомство е единъ отъ стълбоветѣ, на които сѣ крепи днешното общество. Нѣма да навлизамъ въ тази областъ, защото това е всеизвестно и ще бѣде банално да го говоря. Като послѣствие на това разбиране покойниятъ Абрашевъ, изхождайки отъ мисълта да затвърди материалното положение на съдиятѣ, създаде закона отъ 1912 г., въ който е запазено съотношението между заплатитѣ на съдиятѣ, като е държано смѣтка за съдийската иерархия. По този пунктъ не може да се спори. Но азъ ще моля г. г. ораторитѣ и г. г. народнитѣ представители да не забравятъ, че България преживѣва днесъ голѣма стопанска и икономическа криза и, следователно, всички сме длъжни да понасяме жертви предъ олтаря на отечеството, за да излѣземъ отъ това временно тежко положение. Ето защо азъ смѣтамъ, че и съдиятѣ, които винаги сѣ били хвалени, и то заслужено, въ Парламента, и този пѣтъ ще устоятъ на висотата на положението си и ще запазятъ поне за една година спокойствие, ще унищожатъ оная злъ духъ на съревнование по отношение заплатитѣ въ други ведомства, ще устоятъ на несправедливостта, която се допуска спрямо тѣхъ съ огледъ на заплатитѣ на тѣхнитѣ другари юристи въ други ведомства.

Б. Павловъ (д): Значи, г. министре, вие признавате, че има такава несправедливостъ.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Г. Павловъ! Това е една отъ най-голѣмитѣ болки. Ако има нѣщо да бие въ очи, то е, че юристи въ други ведомства, юристи съ много по-малкъ цензъ и стажъ получаватъ много по-голѣми заплати отъ съдиятѣ. Обаче днесъ нито правителството, нито Камарата сѣ въ състояние съ единъ законъ да урегулиратъ тия несъотношения въ заплатитѣ между отдѣлни рангове юристи. За сега, г. г. народни представители, поне колкото се отнася до низшия персоналъ по съдебното ведомство, известни служби се подравниха съ службитѣ въ другитѣ ведомства. Архиваритѣ и дѣловодителитѣ, които бѣха съ по-низки заплати, сега сѣ подравнени съ съответнитѣ длъжности по другитѣ ведомства. Не е вѣрна смѣтката на г. Павловъ, че намалението на заплатитѣ на съдиятѣ е отъ 11 до 16%. Общото намаление на заплатитѣ по съдебното ведомство, като смѣтнемъ въ основната заплата оная добавъчни, които не бѣха стотинки, но които се даваха по законъ за подравнение на заплатитѣ по това ведомство съ тия на чиновницитѣ по други ведомства, е съ 12-45%. Ако ги смѣтнемъ като добавъчни къмъ основната заплата, тогава намалението спада къмъ 6—7%. По тоя въпросъ на мене е крайно неудобно да говоря, защото тукъ има думата бюджетарната комисия и г. министърътъ на финанситѣ, който носи отговорността за финансовото положение на страната. Азъ не мога да искамъ отъ него кредити, за които той не може да намѣри източници; не мога да поискамъ увеличение на кредити, ако той каже, че нѣма откъде да вземе срѣдства.

Въ всѣки случай, г. г. народни представители, азъ съмъ длъженъ да подчертая, че едно доста чувствително намаление на заплатитѣ на съдиятѣ е станало, но същевременно съмъ длъженъ да констатирамъ, че досега поне не съмъ получилъ нито едно заявление отъ нѣкой съдия, да го уволня въ интереса на службата, за да получи пенсия преди да се е гласувалъ новия бюджетъ. И азъ вѣрвамъ, че Парламентътъ ще намѣри начинъ да изглади поне оная несправедливостъ, които, както ви казахъ, шокиратъ, болятъ. Насъ ще ни занимава повече въпросътъ за таблицата за повишението. Недейте забравя, че за съдебното ведомство има чл. 137, който дава едно повишение за всѣки 5 прослужени години и понеже то сега не ще се прилага, болката е още по-чувствителна. Азъ вѣрвамъ, че ще сѣ намѣри възможностъ и срѣдства — както се дадоха на едно министерство, вѣроятно ще се дадатъ на друго — за да се поправи тази грѣшка чрезъ таблицата. Съ тази таблица, приета въ размѣтъ срѣденъ между приетото за Министерството на просвѣщенiето и за Министерството на войната, съ още единъ малкъ кредитъ, ще можемъ да подобримъ заплатитѣ на съдиятѣ, разбира се, като се държи смѣтка за общото намаление на заплатитѣ на чиновницитѣ въ цѣла България. По този въпросъ искахъ да кажа само толкова.

Г. г. народни представители! Длъженъ съмъ известни грѣшки, допуснати въ бюджета, да ги подчертая, за да не се спираме на тѣхъ. Грѣшки станаха, както ви казахъ, въ подравняването заплатитѣ на низшитѣ служещи по нашето ведомство и по други ведомства, защото не сѣ знаели

каква длъжност изпълнява секретарят, архиварят и книговодителът. Приемат заплатата от 1911 г. за база и я умножават на коефициент 22 или 19, но сж допуснати гръшки и излиза, че архиварят ще получава повече от секретаря. Въ комисията, обаче, тия гръшки се поправиха. Това ще чуете от г. докладчика. Това е поправено и иерархията е запазена напълно при определянето на заплатите.

Г. г. народни представители! Засъгнаха се тук и други въпроси. Аз съм длъжен на един въпрос, който повдигна г. Павлов, а именно въпросът за фондовете при Министерството на правосъдието, непременно да отговоря. Известно ви е, г. г. народни представители, че, за щастие, запазена е автономията на двата фонда при министерството, въпреки всички пресии, които се правиха. Народното представителство е било много щедро — това се отнася и до нашите предшественици — и много намъсто е поискала да се запазят тия фондове, защото тѣ сж пари, събирани от всички съдияци се лица, от населението, за определена цел. Фондът „Съдебни сгради“ не е накърнен съ нищо. Той е подъ управлението на един комитет, съгласно закона за фонд „Съдебни сгради“. Неговите капитали сж запазени, тѣ се олихвяват и сж на разположение на ведомството, за което е предназначен този фонд. Така че нито стотинка не е дадена за уривяване на недостигъ въ нѣкое друго министерство. Фондът си е запазен за Министерството на правосъдието. И, както ще видите, г. г. народни представители, поне през мое време, за да дамъ още по-силни доказателства на народа, че неговите сръдства се оползотворяват споредъ предназначението имъ, се предприеха редица строежи. Освенъ постройката на съдебната палата въ София, за която ще се изразходватъ презъ тази година около 30 милиона лева и за постройката на съдебна палата въ Русе — 11 милиона лева, строятъ се още на 18—20 мѣста мирови съдилища — тамъ, където нѣма удобни помѣщения за мирови съдилища и въ мѣста, които непременно ще останатъ като съдебенъ центъръ. Министерството на правосъдието, заедно съ комитета, е взело грижата: вече нѣколко търгове сж произведени, постройките сж започнати и ще можемъ тази година, особено тия крайща, за които говори г. Павлов, където трѣбва да създадемъ културни институти, да ги снабдимъ съ удобни здания, за да бѣде запазенъ предъ населението престижътъ на съда — защото и формата си има значение. Така че държи се смѣтка за сръдствата на този фондъ, като се гледа това, което е започнато, да се довърши. Всички постройките за мирови съдилища, които се предвижда да се строятъ тази година, ще бѣдатъ построени до края на лѣтото. Разбира се, държи се смѣтка и за това — да може идущата година да построимъ нѣщо. Поради строежа на нѣкои съдебни сгради и бюджетътъ се освобождава отъ 600—700 хиляди лева разходи за наеми, и затова е намаленъ.

Г. г. народни представители! По въпроса за бързото правосъдие въ апелативните съдилища. Вѣрно е, че апелативните съдилища сж затрупани съ дѣла. Вѣрно е сжщо така, че е затрупанъ и Касационниятъ съдъ. Но поради процедурата, която е още нова у насъ, както не единъ пътъ съмъ ималъ случай да говоря тукъ, особено гражданското съдпроизводство, където има нова система, не бива днесъ да измѣняме единъ параграфъ, утре да измѣняме другъ параграфъ, защото можемъ да направимъ отделални гръшки. Известни правила, предвидени въ единъ отдѣлъ на гражданското съдпроизводство, иматъ значение и въ другъ отдѣлъ на сжщото производство. При туй положение азъ съмъ обръщалъ вниманието на председателя на Касационния съдъ, както и на председателитъ на отдѣления да иматъ предъ видъ и да насрочватъ за разглеждане идентичнитъ дѣла, та по този начинъ да ускорятъ дейността на Касационния съдъ, защото тамъ, въ Касационния съдъ, е затрупането. Миналата година се увеличиха отдѣленията и съставитъ въ Касационния съдъ. Но понеже законътъ за гражданското съдпроизводство позволява за да направи изложение въ 8-дневенъ срокъ преди насрочването на дѣлото, председателятъ не може да знае кое дѣло е сложено за разглеждане и кое не. Обаче взети сж всички мѣрки, особено за фискалнитъ дѣла, които сж идентични, да се насрочватъ по повече дѣла, за да се привършатъ затрупанитъ дѣла. Нѣщо повече, тази година Касационниятъ съдъ, съ мое съгласие, ще гледа да прочисти гражданскитъ дѣла. Иначе имаме намѣрение отъ 27-тѣ сждии да направимъ единъ замѣстник-прокуроръ, за да откриемъ още едно углавно отдѣление, но понеже въ Касацията касационнитъ жалби по углавнитъ дѣла дохождатъ почти готови, тамъ могатъ да се насрочватъ повече дѣла, и затуй сме насочили внима-

нието си къмъ гражданскитъ дѣла — тѣ да се прочистятъ, защото въ тѣхъ има затрупане. Вѣрно е, че и при углавненъ процесъ можемъ да дадемъ допълнителна касационна жалба единъ денъ преди разглеждането на дѣлото, но престъпленията тамъ сж въ повечето случаи типични и прокурорътъ, както и съдътъ, могатъ да се подготвятъ и да ги разгледатъ, когато при гражданскитъ процеси е по-мѣчно да се разгледа една допълнителна касационна жалба, и затуй тамъ не можемъ да ускоримъ разглеждането на дѣлата.

Въ апелативнитъ съдилища сме вършили друго нѣщо. Министерството е командировало отъ всички окръжни съдилища по единъ съдия, които да допълватъ съставитъ на апелативнитъ съдилища, за да ускоримъ тѣхната дейност. Известно е на ония г. г. народни представители, които сж отъ провинцията, че старшитъ съдии отъ много окръжни съдилища въ провинцията се командироваха по 45 дена въ този или онзи апелативенъ съдъ, за да подпомогнатъ съда, защото бързото правосъдие е една необходимост. При това, азъ държа смѣтка не само за количеството на разглежданитъ дѣла, г. г. народни представители, но и за качеството. Защото ако, искайки да имаме бързо правосъдие, не дадемъ възможностъ на съдията да се занимае съ единъ процесъ, да го проучи и правилно да го реши, ще се яви друга язва. Нуждата отъ истинско правосъдие е по-голяма, отколкото нуждата отъ бързо правосъдие. И затова при дѣла, където се изисква по-обстойно изучаване, азъ съмъ казвалъ на съдитѣ да не се боятъ, че ще имъ се направи бележка, че сж закѣнѣли или не сж проявили голѣма дейност, но да гледатъ правилно да решатъ процеса. Отъ характера на разгледаитъ дѣла се вижда дали е имало манкиране или не.

Това мога да кажа по този въпросъ.

Сега относително въпроса за новъ законъ за несъстоятелността. Имаме готовъ законопроектъ. Единъ добъръ софийски адвокатъ е предложилъ на министерството безвъзмездно единъ свой трудъ и въпросътъ се изучава. Обаче знаете съ колко време още разполагаме презъ тази сесия, за да можемъ да се занимаемъ съ единъ такъвъ важенъ законопроектъ. Още единъ пътъ подчертавамъ, че както азъ, така и г. Ради Василевъ, г. Кънчо Кънчевъ и г. Орешаковъ бѣхме противъ ония реформи, които се прокараха тукъ съ измѣнението на закона за мораториума. Защото то значи да ошетишъ кредита, вмѣсто да го насърдишъ. Както знаете, преди нѣколко дена се прие единъ законопроектъ, съ който увеличихме мораторното време и за новитъ мораторни процеси сж още 6 месеца, съ което се поправи една гръшка, допустната въ миналото.

Така че прави се всичко възможно въ кръга на осъждитъ сръдства, съ които разполагаме. Не можете да искате отъ министерството да направи нѣщо, особено съ сегашния бюджетъ, понеже не разполагаме съ сръдства, а и азъ нѣмамъ куража да искамъ повече кредити за веществени разходи поради туй, че въ сжщия размѣръ такива кредити сж дадени и на другитъ министерства.

По въпроса за собствеността на недвижимитъ имоти въ новитъ земи. Мече ми е крайно неудобно да говоря по този въпросъ. Въ бюджетарната комисиия азъ дадохъ своитъ обяснения и считамъ, че тѣ сж достатъчни. Този въпросъ има международенъ характеръ и, както казахъ, мене ми е крайно неудобно да говоря. Но законъ за собствеността на недвижимитъ имоти въ новитъ земи сжществувалъ и за оны срокъ, който той обгръщаше, се оказа доста ефикасенъ. Въ настоящия моментъ се явяватъ две противоположни течения, два противоположни интереса, две противоположни искания — на трайници и македонци; на хора, които искатъ новъ законъ за собственост на недвижимитъ имоти въ новитъ земи и на хора, които не искатъ новъ законъ. Нѣмамъ време да ви излагамъ съображенията на еднитъ и на другитъ. Въ всѣки случай давамъ тѣзи обяснения на г. Павловъ и на други депутати, които се интересуватъ. И въ туй отношение не само азъ, не само Министерството на правосъдието, но и правителството — защото въпросътъ не е само на Министерството на правосъдието, въпросътъ е отъ по-голямо значение, той е на Министерския съветъ — се занимава съ него, изучава го и търси случай, подходящи условия за прокарането на една таква реформа. Защото, какво по-здраво има въ една държава отъ установено право на собственост и какво по-гнило има въ държавата отъ едно неустановено право на собственост! Естествено, това ще бѣде наша целъ и задача, обаче, както казахъ, не зависи отъ нашитъ вътрешни условия.

Г. г. народни представители! Ще кажа нѣколко думи и по въпроса, повдигнатъ отъ г. Кусевъ. Нѣмамъ възможностъ, не мога да искамъ сръдства отъ г. министъра на финанситъ, за да увеличи състава на Горноджумайския

окръжен съдъ. Не остава, освенъ съ единъ членъ или забележка въ закона за бюджета на държавата да се даде право на министъра на правосъдието да усилва съставитъ на нѣкои окръжни съдилища, кждето има натрупана и недовършена работа, съ членове отъ окръжни съдилища, кждето работата е по-привършена. Тѣй че азъ нѣмамъ нищо противъ да може по този начинъ въ Горноджумайския съдъ да се командирова единъ съдия, за да може да се усилва неговия съставъ. Но знаете много добре, че за по-отдалеченитъ отъ съда мѣста е наречено съдътъ да отива на самото мѣсто. Новиятъ бюджетъ прави известно размѣстване на съдиитъ-изпълнители и поставя такива на нѣкои мѣста, кждето досега нѣмаше, напр., въ Разлога. Обаче нѣмаме срѣдства да увеличимъ състава на Горноджумайския съдъ. Въ Ломския окръженъ съдъ има повече дѣла. Ако съ закона за бюджета се даде право на министъра да усилва съставитъ и на окръжнитъ съдилища, тогава азъ ще мога да усилювамъ не само състава на Горноджумайския окръженъ съдъ, но и на други окръжни съдилища, за да се ускори разглеждането на дѣлата. Напр., сега въ Плевенъ едното отдѣление почти привършва работата си. Но характерното тамъ е, че къмъ пролѣтътъ ще постѣпятъ други процеси.

Групитъ на мировитъ съдилища ги прегрупираме. Досега мировитъ съдилища, които бѣха въ втора и трета група, показваха по-голяма дейностъ, защото измѣнихме подсѣдността. Колкото единъ населенъ пунктъ е по-издигнатъ стопански, културно, толкова повече процеси до 30.000 л. се завеждатъ, и мирови съдилища, които бѣха къмъ четвърта група, отидоха къмъ първа група. Разбира се, тукъ правимъ едно прегрупиране, безъ да искаме новъ кредитъ. Така че налага се, ако искаме да се ускори въ даденъ населенъ пунктъ правораздаването, министърътъ на правосъдието да има тази свобода — да командирова съдия.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Г. министре! Всѣка година все такива обещания и декларации чуваме, а въ сѣщностъ нищо не се изпълнява и страда не само правосъдието, но и други служби. Има маса закони, които не могатъ да се приложатъ безъ участието на съдия. Напр., законътъ за горитъ въ новитъ земи не е влѣзълъ въ сила само затова, защото не могатъ да се съставятъ комисии, които да шровѣрятъ яйлѣцитъ и балталѣцитъ въ Петричкия окръгъ, защото въ тия комисии трѣбва да участвува единъ съдия, и да участвува единъ месецъ непрекъснато, а презъ това време съдътъ не може да се затвори. Ето защо азъ ви моля да се съгласите — не е голѣма работа — да се предвиди още единъ членъ-съдия въ Горноджумайския окръженъ съдъ. Съ това ще се поправи грѣшката, която стана миналата година съ закриването на Неврокопския окръженъ съдъ. За този съдия ще се намѣрятъ срѣдства; това сѣ 50—60.000 л. не сѣ много. Вие имате на разположение 2 милиона лева да разпредѣляте по бюджета за увеличение на заплатитъ. Ще можете да намѣрите, следователно, нужната сума за заплатата и на този членъ-съдия при Горноджумайския съдъ.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Увеличение на служби азъ не мога да правя, защото то ще стане за смѣтка на заплатитъ на другитъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Но Вие имате на разположение една сума.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Азъ казахъ, достатъчно е въ закона за бюджета да се впише следното: „Министърътъ на правосъдието има право да изпраща съдии отъ единъ окръженъ съдъ въ другъ за усилюване състава“.

Т. Стоилковъ (д. сг): Г. министре! Миналата година, когато се закри Неврокопскиятъ окръженъ съдъ, каза се, че ще се засили Горноджумайскиятъ съ единъ членъ-съдия. Това трѣбва да се направи поне тази година, защото, ако се впише такава бележка къмъ закона за бюджета, може да пратите за усилюване състава на другъ съдъ, а не тамъ, кждето се чувствува нужда.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ, но да ми дадатъ кредитъ, защото 5 л. да предвидя за нѣкоя нова длъжностъ и да ги взема отъ общия кредитъ, това значи да намаля заплатитъ на другитъ. Нѣма кредитъ, г-да.

Т. Стоилковъ (д. сг): Тази забележка, която искате да се впише въ закона за бюджета, е обща и обхваща всички окръжни съдилища.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Дали ще се приеме?

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Нѣма защо да не се приеме, защото не уврежда нито стабилността на даденъ окръженъ съдъ, нито пъкъ ще измѣстимъ седалището му. Просто ще се даде право на министъра да може да засилва състава на единъ окръженъ съдъ, когато има нужда.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Да пратите нѣкого въ новитъ земи, това значи да го пратите на заточение. Никой нѣма да отиде. Ще бждатъ само принудени хората да си даватъ оставкитъ.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Ще се намѣри кой да отиде. Г. г. народни представители! По този въпросъ толкова.

Г. Януловъ и г. Павловъ зачекнаха въпроса за бавността въ нашитъ апелативни съдилища, зачекнаха въпроса и за стабилитета на съдийството, като пакъ се повдигна въпросътъ за покойния Никола Георгиевъ.

Б. Павловъ (д): Този въпросъ, г. министре на правосъдието, азъ не съмъ зачеквалъ. Азъ смѣтамъ, че трѣбва да се престане най-сетне съ повдигането на този въпросъ въ Народното събрание.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Азъ искахъ да кажа, че съ г. Януловъ зачекнахте въпроса за бавността, за претрупаността на съдилищата и че въ свѣзка съ това г. Януловъ, макаръ да каза, че обективно ще говори, накрая каза, че съмъ подчинявалъ прокуроритъ на околийскитъ началници. Г. г. народни представители! Азъ имахъ случая наскоро да се обяснявамъ по този въпросъ и да защита прокурора, когото обвинявахъ, че той трѣбвало да отиде при окръжния управител. Азъ никога нѣма да подчина прокурора на окръжния управител, но нужно е зачитане между дзетъ власти въ окръга. Въ името на приличието и интереситъ на страната, тѣ сѣ длъжни да бждатъ коректни единъ къмъ другъ. Щомъ окръжниятъ управител покани прокурора...

Т. Стоилковъ (д. сг): Окръжниятъ управител е политическо лице, представител на правителството, а прокурорътъ е представител на съдебната властъ.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Да, единиятъ е представител на правителството, другиятъ е представител на съдебната властъ. И дзетъ власти иматъ отдѣлни райони, но въ всѣки случай се допиратъ въ много точки, относително запазванетоъ реда, сигурността и спокойствието на страната. Не бива, разбира се, да се счита, че прокурорътъ е по-голѣмъ отъ другия, за да не иска да отиде, когато последниятъ го покани, както и другиятъ, окръжниятъ управител, който по разгъ и по заплата е по-високъ, да не отиде при прокурора, когато последниятъ го покани.

Най-сетне, г. г. народни представители, азъ ви моля да престанете съ този нещастникъ, защото не искамъ повече да се ровя отново въ тази стара история. Не мога азъ, като министъръ, да отивамъ при всѣки прокуроръ или съдия, когото мѣста, да изучавамъ неговата история отъ детинство и да държа смѣтка дали ще се убие, или нѣма да се убие, не мога да питамъ д-ръ Стефановъ, който го е лѣкувалъ — мота да дамъ нумера на телефона, за да се справите — отъ 1901 г. какъвъ е билъ и отъ 1913 г. какъвъ е билъ, та тогава да премѣстятъ Георгиевъ и да държа смѣтка за неговото психическо състояние. Азъ мисля, че това не може да се иска отъ единъ министъръ, нито пъкъ той е длъженъ да държи смѣтка за това, че нѣкой-си ще се самоубие. Ако осъждаме убийцитъ, еднакво осъждаме и самоубийцитъ. Вие възвеличихте този човѣкъ и казахте, че бащата е толкова беденъ, че е трѣбвало да спи въ коридора, когато баща му е доста състоятеленъ човѣкъ, съ доста добри приходи отъ имотитъ си. Както забелязахъ по-рано на представителя на Земледѣлския съюзъ, именно Георгиевъ е, който е отмѣнилъ нареждането на Държански за задържането на Антоновъ. Ако азъ съмъ действувалъ партизански при премѣстването на Георгиева, нѣмаше защо да правя това, защото въ случая той е услужвалъ на мои приятели. Но неговото премѣстване се налагаше отъ службата, налагаше се за да не попаднатъ въ конфликтъ дветъ власти, да нѣма раздори и безпорядѣци, защото отъ едно неетактично държане на единъ прокуроръ се роди нещастieto, полицията да бие гражданитъ, а гражданитъ да биятъ кмета и да има даже опитъ за убийство. Който и да бжде министъръ, не би допускалъ г. г. съдиитъ въ „Съдийски вестникъ“ да търсятъ смѣтка на министъра на правосъдието зашто той, по своитъ разбирания, да премѣства единъ прокуроръ и да искатъ отъ него да имъ каже подробности,

за да съдятъ тѣ дали трѣбва да бѣде примѣстенъ или не. Г-да! Пазете се отъ такова разбиране. Въ такава държава не може да има управление. Съднитѣ и безъ туй сѣ свободни. Азъ не смѣя да имъ кажа: направете това и това; но азъ съмъ длъженъ, като тѣхенъ началникъ, да искамъ отъ тѣхъ работа, да си изпълняватъ службата, да се подчиняватъ на началството така, както законътъ предписва. Да ви кажа нѣщо повече. По дѣлото на Тимеви единъ професоръ отъ Виена си позволи, възъ основа на това, което челя въ пресата многократно — челя в „Утро“ и други вестници — да ми пише, че българскитѣ съдилища осъдили Тимеви само по признанието имъ предъ полицията и пита: „Какъ сте допуснали, г. министри, съдитѣ да осъдятъ тия жени; защо не запоздахте на съдитѣ да ги оправдаятъ?“ На г. професора юристъ отъ Виена отговорихъ, че нашето правосъдие стои много високо, отколкото той си мисли, че у насъ министърътъ на правосъдието не може да се мѣси въ раздаването на правосъдие, че той е само административенъ началникъ — че той, като главенъ прокуроръ, бди за изпълнението на законитѣ и го успокоихъ.

Т. Стоилковъ (д. сг): Да не е той любовникъ на Ана Ривова?

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Г. г. народни представители! Искамъ да подчертая какъ високо и отъ моето мѣсто, и отъ всѣкъде, се цени съдийството и че никой не е посмѣлъ да заповѣда на съдитѣ така или иначе да решаватъ процеситѣ.

Азъ искамъ съдитѣ да работятъ, искамъ председателятъ на съда да бѣде презъ всичкото време въ приемнитѣ часове тамъ и да приема, защото хората сѣ дошли отъ десетки километри. Азъ съмъ изпитвалъ това, да сѣда предъ вратитѣ на кабинета на председателя и да чакамъ. Много пѣти по телефона само запитвамъ, за да знамъ дали той е тамъ. Съдитѣ може да си отиватъ, но прокуроритѣ и председателътъ, шефовеътъ, трѣбва да бѣдатъ тамъ. Тѣ сѣ административни началници и сѣ длъжни да се отзоваватъ на всички искания на гражданството. Съдията може да си пише решенията и въ къщи.

Но, г-да, по никой начинъ азъ нѣма да изпадна до положение да давамъ отчетъ и на съдитѣ отъ Съдийския съюзъ защо съмъ премѣстилъ известенъ прокуроръ. Дълга да потвърдя едно нѣщо, което може всѣки отъ васъ да констатира, че въпрѣки правото ми да назначавамъ отъ първитѣ трима, винаги съмъ питалъ съдитѣ, желаятъ ли да отидатъ на дадено мѣсто и много отъ тѣхъ задоволихъ, макаръ че сѣ сѣ политически разбираня различни отъ моитѣ, но пакъ отъ партиитѣ на реда. Разбира се, ако сѣ отъ крайнитѣ елементи, нѣма да ги оставя — ще понеса този грѣхъ. Нѣма да оставя комунистъ съдия въ България. Винаги съмъ държалъ смѣтка и съмъ увещавалъ съдитѣ да си заематъ мѣстата и да продължатъ да работятъ.

А въпроса за Манчо Димитровъ недейте го закача. Ако четете сръбската преса, ще видите какъвъ капиталъ правятъ отъ този въпросъ. Азъ мълквамъ по него. Азъ можехъ да дамъ подъ съдъ нѣкои вестници, но не го направихъ въ името на това свободно правораздаване, което вие желаете. Съдията трѣбва да бѣде съдия, безразлично какви политически убеждения има. За него всички трѣбва да бѣдатъ еднакви. Не иска ли да има това разбиране, да напусне и да отиде да стане адвокатъ; той нѣма право да се явява на страната на тогוזъ или оногוזъ въ процеса. Това е моето разбиране и считамъ, че не може да има друго разбиране.

Ще кажа нѣколко думи за затворитѣ.

Т. Стоилковъ (д. сг): Сърбитѣ извършиха провокация, г. министри. Не е така работата.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Г. г. народни представители! Следъ като нашитѣ делегати на последната конференция по наказателно право ми донесоха решенията ѝ, азъ видѣхъ, че въ Западна Европа сѣ останали по-назадъ. Ние имаме много по-свободолюбивъ наказателенъ институтъ, отколкото у тѣхъ. Тамъ се взематъ решения да се въведе предсрочното освобождение, институтътъ за помилване и пр. и пр. Всичко това го имаме и у насъ. Тамъ се стремятъ да ги въведатъ, а у насъ имаме тѣзи институти и тѣ даватъ своитѣ резултати. Моля ви, недейте тѣ просташки да разсѣждаваме за затворитѣ. Азъ съмъ принуденъ тая година и въ Ломъ да построя затворъ, защото досега затворътъ се помѣщаваше въ казармата. Казва се, че нѣмаме здание за щаба на гарнизона, а строимъ затворъ. Ще го построимъ, защото той е отъ ржцетѣ на затворницитѣ. Когато четехме писаното отъ Власковъ въ

„Бележки на деня“ въ в. „Миръ“, всички се възмуствахме. Азъ, като министъръ, съмъ длъженъ да се погрижа за всѣки, който, макаръ и направилъ престѣпление, както е дошълъ въ затвора здравъ и читавъ, така да си отиде здравъ и читавъ при своитѣ дѣца. Затворътъ не е мѣчилище, той е изправително заведение и служи само за наказание; той не е мѣсто за унищожаване на хората психологически и физически. Азъ съмъ длъженъ да дамъ възможност, колкото срѣдствата ми позволяватъ, на всички затворници да преживѣятъ сносно. И тази година ние имъ даваме чисто облѣкло и мебели. Ако погледнете на „Дома на човѣщината“, ще видите, че досега е билъ много занемаренъ; сега тамъ децата сѣ облѣчени добре. И къмъ едно нещастно дете 10—14 годишно, което се е провинило, не можемъ да имаме тази просташка политика, че който е въ затвора, трѣбва да бѣде подложенъ да физически мъчения. Това не мога да го направя. Който има такива разбираня, да заповѣда да седне тукъ.

Г-да! Азъ отмѣнихъ и воденето съ вериги. Тази година съмъ предвидилъ още нѣколко камиионетки, защото прави тежко впечатление развеждането на хора, още неосъдени, съ вериги. Може и нѣкой почтенъ човѣкъ, невиненъ, да попадне въ затвора и предварително да му турятъ вериги на ржцетѣ и краката.

Едно ново нѣщо въвеждамъ. Забелязали сте, че въ бюджета съмъ предвидилъ единъ малък кредитъ, 30.000 л., за да се дава по известна сума на арестантитѣ като излѣзатъ отъ затвора, за да иматъ срѣдства поне да се върнатъ у дома си, защото, излизайки безъ срѣдства на улицата, оставяйки гладни, ще бѣдатъ принудени пакъ да крадатъ. Смѣтамъ, че България въ хуманно отношение не бива да остава назадъ. Ще успокоя господата, че нито единъ лѣвичаръ — лѣвичаръ разбирамъ комунистъ — който е пожелалъ помилване, не му е отказано. Но длъженъ съмъ да заявя, въ връзка съ амнистията, която желаете, че докато болшевицитѣ продължаватъ да правятъ своя политика, както въ Плѣвенъ и въ Враца, не ще се намѣри лудъ, безумникъ на това мѣсто, който да даде тази амнистия. Има много амнистирани, които не се връщатъ. Има ли, прочее, резонъ да даваме амнистия, когато продължаватъ престѣпленията срещу държавния строй? Има ли смисълъ да се отмѣнява този изключителенъ законъ? Вземете, напр., сръбския законъ или австрийския законъ за печата. Ако го предложехъ въ нашата Камара, щѣхте да ми издерете очитѣ. Тамъ не могатъ да се гаврятъ съ никой чиновникъ, съ никой министъръ, а у насъ всѣки вестникарь се гаври и никой не го закача. Съ окръжно азъ съмъ наредилъ да не се позволява да се изнасятъ отъ следственитѣ дѣла известни факти и да ставатъ известни на свидетелитѣ. Не можемъ, обаче, да знаемъ откъде вестникарьтъ се научава. Напр., даде на свидетеля 100 л. и му каже: „Какво те питаха?“ Австрийскиятъ законъ забранява това, наказва, когато нѣкой си е позволилъ да се гаври съ частния животъ на дадено лице.

Повтарямъ, нито единъ отъ осъденитѣ по закона за защита на държавата, който е поискалъ милостъ, не му е отказано. Но когато нѣкой продължаватъ да смущаватъ духоветѣ на арестантитѣ, както става въ Шуменъ и Плѣвенъ, когато свалятъ панталонитѣ и обувката на другаритѣ си, за да отидатъ по бѣли гащи и налѣми на гарата и викатъ: „Вижте тѣзи фашисти какво вършатъ“, разбира се, че прокуроритѣ ще ги наказватъ — не да ги биятъ, както се предвиждаше въ правилника отъ тѣхно (Сочи земледѣлцитѣ) време. Трѣбва да има редъ въ затворитѣ. Не може да позволимъ на едно лице да разпаше пояс си и да прави пропаганда и агитация въ затвора, да насажда своитѣ политически убеждения. Никой, който дойде на туй мѣсто, нѣма да допусне да се разпространява една литература, която всички осъждаме. Всѣки обикновенъ политически затворникъ има възможността да следи пресата и политиката въ България и къмъ всѣки, който се държи добре, властта е снизходителна. Ще ви посоча за примѣръ единъ инженеръ отъ Плѣвенъ, когото пуснахме да работи навън; бързахме да го помилваме, макаръ че имаше още да лежи, защото човѣкътъ се разкайва — виждаме пълно разкаяние. Но такива, като Аврамъ Стояновъ, които отидоха да събличатъ хората и да ги каратъ, да отиватъ на гарата голи и боси, или както бѣше случалъ сѣ единъ турчинъ, който за болшевизма има, както казва Карлъ Кауцки, азиатски разбираня, да накаратъ тоя дельормански турчинъ да прави гладна стачка, да дава заявление до управлението на затвора — такива не можемъ да ги оставимъ, такива ги изпращаме въ Кърджали. Тамъ има новъ затворъ, съ отдѣлни килии, никой не ги закача; сѣдатъ си и, ако искатъ, могатъ да проповѣдватъ на стѣнитѣ. Но азъ не мога да ги пускамъ между криминалнитѣ арестанти, за да насаждатъ между тѣхъ своитѣ политически убеждения.

Смѣтамъ съ тѣзи бележки да завърша отговора на критикитѣ, които се направиха, въпрѣки че имахъ да направя и други бележки. Ще ви моля да приемете бюджета тъй, както е представенъ. Макарь и да съмъ министъръ, предъ видъ общото съзнание, че заплатитѣ на сѣдитѣ сѣ ниски, отправямъ къмъ васъ молба, ако г. министърътъ на финанситѣ може да намѣри отиѣкжде срѣдства, да се увеличатъ съ нѣщо заплатитѣ на сѣдитѣ, защото тѣ го заслужаватъ. Всички, и отъ тукъ (Сочи лѣвицата), и отъ тамъ (Сочи дѣсницата), отиваме да перемъ кърливитѣ си ризи при тѣхъ. И азъ вѣрвамъ, че никой нѣма да има нищо противъ това, защото, ако имаме свободно и независимо правосѣдие, съ това ще гарантираме не само суверенитета на държавата, но и спокойствието на всѣкого.

Дълженъ съмъ да заявя още единъ пѣтъ, че никѣде не съмъ позволилъ, нито е имало случай да се злоупотрѣби съ закона за защита на държавата. Дори има такъвъ случай. Въ с. Грамада, Видинско, хора отъ земеделската организация си позволили да говорятъ, че сме купували житото и царевичата по 2-70 л., а министритѣ Ляпчевъ и Молдовъ ги продавали по 7 л., като туряли разликата въ джоба си! И единъ отъ тѣхъ държалъ речъ, която напълно подпада подъ ударитѣ на закона за защита на държавата. Тѣзи хора били арестувани и прокурорътъ още до вечерята ги освободилъ, но сега следователътъ ще ги подведе по чл. чл. 6 и 7 отъ закона. Кѣде е злоупотрѣблението съ този законъ? Особено не се позволява това на органиитѣ на полицията. Прокурорътъ намира, че тѣзи хора не подпадатъ подъ отговорностъ, но сѣдитя-следователъ намира, че действително сѣ извършили престѣпление и по чл. 6, а не само по чл. 7.

Така че, г-да, недейте само съ общи фрази да хвърлятъ обвинения. Не му е сега времето да говоримъ подробно за този законъ, но бихъ ви казалъ: пазете се, защото тая напасть расте въ България и не бива да ѝ се предоставятъ свободитѣ и правата на буржоазния строй, когато тя утре ще отнеме всички права, както е въ болшевишка Русия. Тѣзи крайни елементи иматъ най-малко морално право да претендиратъ за права и да критикуватъ управлението на кой да било политическа партия въ България, защото въ тѣхното царство не сѣ дали нито стотна частъ отъ човѣшки права даже. Затуй азъ смѣтамъ, че законътъ за защита на държавата е на мѣстото си. Докато продължаватъ да се вършатъ държавни престѣпления, не бива да се прокарва новъ законъ за амнистия, защото това не ще бѣде въ интереса на омиротворяването на страната. Амнистия има, и както се каза, близо 130 амнистирани стоятъ вънъ отъ границитѣ на България. Кой отъ амнистиранитѣ отъ нѣколко години, като се е върналъ тукъ, нѣкой го е закарчилъ съ прѣстъ? Дойде г. Стефанъ Цановъ, държа речъ навсѣкѣ изъ България, никой не го е закарчилъ. Кой прѣчи на тѣзи господа, които сѣ амнистирани, да се върнатъ? Никой не имъ прѣчи. Може би ги задържатъ тамъ други интереси, чужди пари, но докато не видимъ, че сѣ се разкайли и действително искатъ да използватъ амнистията, нѣмаме право да даваме нова амнистия.

По отношение амнистията на г. Турлакова, нито г. министъръ-председателътъ, нито азъ сме се противопоставяли. Ще дойде време, Парламентътъ ще я разгледа. Касае се за бившъ министъръ, за лице, което е заемало отговорно мѣсто и Парламентътъ е длъженъ да пожертвува малко време, за да се занимае съ неговата амнистия. Но заявявамъ, че за друга амнистия не мислимъ нито азъ, нито колежитѣ ми въ тѣзи времена, докато разрушителнитѣ елементи продължаватъ своето разрушително дѣло въ България. (Рѣжкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 1 отъ бюджетопоекта на Министерството на правосѣдието, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ (д. сг): Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Глава III.

Апелативни сѣдилища“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ за главieto на глава III, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 9.622.720 л. на 9.669.760 лева.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 11, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 14, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Глава IV.

Окрѣжни сѣдилища и подведомственитѣ имъ канцеларии“.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ за главieto на глава IV, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 44.778.090 л. на 45.133.600 лева.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 16, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 17 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 17, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 18 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 19 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Глава V.

Мирови сѣдилища и извъншатни служащи“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ заглавието на глава V, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 20 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 41.042.720 л. на 41.634.000 л.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 20, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 21 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 4.091.600 л. на 4.585.280 л.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народния представителъ г. Георги Поповъ.

Г. Т. Поповъ (нез): Г. г. народни представители! § 21 урежда заплатитъ на кандидатитъ за сѣдебни длѣжности. Сумата по него се намалява отъ 5.714.600 л., колкото е била миналата година, на 4.091.600 л. — едно намаление отъ 1.623.000 л. Числото на кандидатитъ отъ 208 се намалява на 175, а заплатитъ имъ се намаляватъ на 1.870 л. — толкова, колкото получаватъ и раздавачитъ на призовки. Сѣдебнитъ кандидати заематъ доста важни длѣжности въ окръжнитъ, пѣкъ и въ мировитъ сѣдилища; често пѣкти тѣ влизатъ въ състава на сѣда, замѣстватъ замѣстницитъ-прокурори или сѣдитъ. Ето защо да ги оставимъ съ заплатата по-малка отъ оная на писаритъ-призовкари, ще бѣде голѣма несправедливостъ. Ще се възрази, че нѣма срѣдства. Затова азъ искамъ да предложа нѣщо, съ което, безъ да сѣ нуждни нови срѣдства, ще можемъ да изправимъ тази несправедливостъ. А именно: писаритъ, за които сега се предвижда въ бюджета по-голѣма заплата отъ тая на сѣдебнитъ кандидати, да получаватъ по 2.000 л., колкото да получаватъ и сѣдебнитъ кандидати.

С. Савовъ (д. сг): Да се вземе отъ писаритъ, за да се даде на сѣдебнитъ кандидати — ей че го намѣри!

Г. Т. Поповъ (нез): Писаритъ въ мировитъ сѣдилища получаватъ по 2.070 л., а сѣ на брой всичко 432 души. За тѣхъ и за 175 сѣдебни кандидати се предвижда общъ кредитъ отъ 14.194.200 л. Ако се предвиди заплата по 2.000 л. и за единитъ и за другитъ, ще е нуженъ общъ кредитъ отъ 14.568.070 л., съ една разлика въ повече отъ 373.870 л. Тая разлика би могла да се вземе отъ писаритъ-призовкари, като заплатата имъ отъ 2.185 л. се намали на 2.080 л. Съ това точно ще се покрие сумата, която е нужна. Не само несправедливо, но и неморално е да се оставятъ хора съ висше образование, следвали 8 семестра, държали университетски изпити, поставени на отговорни мѣста, да получатъ заплата по-ниска отъ тая на призовкаритъ.

Г. Ангеловъ (д. сг): Тѣ влизатъ въ заседание за две минути и излизатъ следъ това, а писаритъ сѣ заровили въ праха по цѣль день.

Г. Т. Поповъ (нез): Кандидатитъ сѣдии цѣли 2 години стоятъ въ сѣдилищата и се занимаватъ съ работи, въ които има интереси за милиони. Влизатъ въ състава на сѣда. Нѣкъде изпълняватъ длѣжността на мирови сѣдии. Можете ли да оставите единъ кандидатъ сѣдия съ 1.300 л. заплата? Наистина, предвиждатъ се 1.800 л., но като се удържатъ 10% за пенсия, 4% данѣкъ занятие, като му се удържатъ и 100 л., защото нѣма шестъ прослужени го-

дини съгласно закона за бюджета на държавата на ония, които иматъ по-малко отъ 6 прослужени години, отъ заплатата имъ се удържа 100 л. — като имъ се удържатъ 180 л. ергенски данѣкъ — всичко това прави 580 л., извадена тая сума отъ 1.800 л., оставатъ 1.280 л. А често пѣкти той ще бѣде прашанъ изъ провинцията въ нѣкой окръженъ сѣдъ и съ тия 1.280 л. той ще трѣба да се храни, да се облича, да плаща наемъ и пр., за да поддържа своето достойнство като сѣдия. Съгласете се, че това е съвсемъ несправедливо.

С. Савовъ (д. сг): Бащата да е живъ. Стажътъ е продължение на науката.

Г. Ангеловъ (д. сг): Въ други министерства има стажанти, на които не се плаща.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ д-ръ К. Милановъ: Г. г. народни представители! Азъ не мога да се съглася съ това предложение. Увеличихме числото на стажантитъ отъ 100 на 175. Това е достатъчно. Най-тежката работа е на книговодителитъ и писаритъ. Единъ нотариаленъ книговодителъ получава 2.170 л. Какъ ще отнемемъ отъ заплатата на тия служители, за да дадемъ на други? На тия момци, които стажуватъ, е достатъчно да се намѣри мѣсто, за да могатъ по-беднитъ да получаватъ заплата 1.800 л., съ която да преживѣятъ. Недейте посѣга на заплатитъ на дребнитъ служители. Ако имаме срѣдства, нѣмамъ нищо противъ да повишимъ заплатитъ на стажантитъ, но да вземемъ отъ заплатитъ на писаритъ и книговодителитъ, които вършатъ най-тежката работа, това не може.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 22 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 23 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Глава VI.

Сѣдии изпълнители“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ заглавието на глава VI, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 25 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 12.538.110 л. на 12.503.200 л.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 25, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 27 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 70 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 500.000 на 700.000 л.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 70, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 71 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 300.000 л. на 250.000 л.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 71, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 72 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 72, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 73 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 73, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 74 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 400.000 л. на 200.000 л.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 74, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 75 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 75, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 76 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 76, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 77 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 77, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 78 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 78, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 79 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 79, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 80 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 80, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 81 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 81, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 82 — вж. прил. Т. I, № 82)

Въ текста на тоя параграфъ комисията прибави следната нова забележка III: „Министърътъ на правосъдието може да поема ангажменти въ по-голямъ размѣръ отъ разрешенитъ по фонда кредити и въ такъвъ случай Министерскиятъ съветъ му разрешава да вземе нуждитъ суми отъ наличността на фонда. Съ тѣзи суми се усилятъ разходнитъ параграфи, за които се искатъ“.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 82, заедно съ новоприетата забележка III, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете)

„Глава X.

За построяване сгради за сѣдебнитъ мѣста въ Царството.“

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ заглавието на глава X, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 83 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 83, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 84 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 84, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 85 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 85, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 86 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 86, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 87 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 87, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 88 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ § 88, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 89 — вж. прил. Т. I, № 82)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат § 89, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 90 — вж. прил. Т. I, № 82)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат § 90, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 91 — вж. прил. Т. I, № 82)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат § 91, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 92 — вж. прил. Т. I, № 82)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат § 92, заедно съ бележитѣ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): (Чете § 93 — вж. прил. Т. I, № 82)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ В. Димчевъ: Които приемат § 93, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Пупешковъ (д. сг): Въ обяснителната таблица за разходитѣ за личния съставъ на Министерството на правосъдието за 1931/1932 финансова година бюджетарната комисия направи следнитѣ измѣнения:

На стр. 11 въ „Инспекторатъ“ месечната заплата на съдебнитѣ инспектори отъ 11.900 л. става 12.200 л., годишната отъ 142.800 л. — 146.400 л., а общиятъ кредитъ отъ 379.440 л. — 383.040 л. Въ „Отдѣлението бюджетоконтролно“ общиятъ кредитъ за заплата на 1 контролоръ по отчетността отъ 51.000 л. става 53.040 л.; „2 книговодители, отъ които единиятъ — домакинъ-касиеръ“ става „1 книговодител“, като общиятъ кредитъ за заплата на сѣщия става 31.920 л.; предвижда се нова длъжностъ 1 домакинъ-касиеръ съ месечна заплата 2.660 л., а годишно — 31.920 л.

На стр. 12 въ „Върховенъ касационенъ съдъ“ месечната заплата на 5 председатели на отдѣления отъ 11.900 л. става 12.200 л., годишната отъ 142.800 л. — 146.400 л., а общиятъ кредитъ отъ 714.000 л. — 732.000 л.; месечната заплата на секретаря на съда отъ 4.680 л. става 4.420 л., а годишната отъ 56.160 л. става 53.040 л.; месечната заплата на 6 секретари на отдѣления отъ 2.530 л. става 3.570 л., годишната отъ 30.360 л. — 42.840 л., а общиятъ кредитъ отъ 205.200 л. — 257.040 л. месечната заплата на главния прокуроръ отъ 11.900 л. става 12.200 л., годишната отъ 142.800 л. — 146.400 л.; въ „1 писаръ на прокуратурата“ думитѣ „на прокуратурата“ се зачеркватъ; въ „1 прислужникъ при сѣщото“ думитѣ „при сѣщото“ се зачеркватъ.

Въ „Апелативни сѣдилища — Софийско (5 отдѣления)“ — месечната заплата на председателя отъ 11.900 л. става 12.200 л., а годишната отъ 142.800 л. на 146.400 л.; месечната заплата на секретаря на съда отъ 4.680 л. става 4.420 л., а годишната отъ 56.160 л. — 53.040 л.; месечната заплата на 9 секретари при съда отъ 2.850 л. става 3.040 л., годишната отъ 34.200 л. — 36.480 л., а общиятъ кредитъ отъ 307.800 л. — 328.320 л. Въ „Пловдивско (4 отдѣления)“ — месечната заплата на председателя отъ 11.900 л. става 12.200 л., годишната отъ 142.800 л. — 146.400 л.; месечната заплата на секретаря на съда отъ 4.680 л. става 4.420 л., годишната отъ 56.160 л. става 53.040 л.; месечната заплата на 7 секретари при съда отъ 2.850 л. става 3.040 л., годишната отъ 34.200 л. — 36.480 л., а общиятъ кредитъ отъ 239.400 л. — 253.360 л.; 3 писари-призовкари ставатъ 3 дѣловодители-призовкари.

На стр. 13. Годишниятъ кредитъ за заплата на секретаря на прокурора при Пловдивския апелативенъ съдъ отъ 23.500 става 28.500 л.; въ „1 прислужникъ за сѣщото“ думитѣ „за сѣщото“ се зачеркватъ.

Въ „Русенско (съ 3 отдѣления)“ месечната заплата на председателя отъ 11.900 л. става 12.200 л., а годишната отъ 142.800 л. — 146.400 л.; месечната заплата на 1 секретаръ на съда отъ 4.680 л. става 4.420 л., а годишната отъ 56.160 л. — 53.040 л.; месечната заплата на 4 секретари при съда

отъ 2.850 л. става 3.040 л., годишната отъ 34.200 л. — 36.480 л., а общиятъ кредитъ отъ 136.800 л. — 145.920 л.; „2 писари-призовкари“ ставатъ „2 дѣловодители-призовкари; въ „1 прислужникъ за сѣщото“ думитѣ „за сѣщото“ се зачеркватъ.

Въ глава IV, „Окръжни сѣдилища, 1. Бургаско (съ 3 отдѣления)“ месечната заплата на 5 секретари при съда отъ 2.470 л. става 2.660 л., годишната отъ 29.640 л. — 31.920 л., а общиятъ кредитъ отъ 148.200 л. — 159.600 л.; общиятъ кредитъ за заплата на 3 регистратори отъ 74.220 л. става 74.520 л.; „3 писари-призовкари“ ставатъ „3 дѣловодители-призовкари“; общиятъ кредитъ за заплата на 3 прислужници отъ 57.260 л. става 57.960 л.; въ „1 писаръ на прокурора“ думитѣ „на прокурора“ се зачеркватъ; въ „1 прислужникъ на прокурора“ думитѣ „на прокурора“ се зачеркватъ; въ „2 секретари при тѣхъ“ думитѣ „при тѣхъ“ се зачеркватъ и вмѣсто тѣхъ се поставятъ думитѣ „на сѣщитѣ“.

На стр. 14. Въ „2. Варненско (съ 2 отдѣления)“ месечната заплата на 4 секретари при съда отъ 2.470 л. става 2.660 л., годишната отъ 29.640 л. — 31.920 л., а общиятъ кредитъ отъ 118.560 л. — 127.680 л.; „2 писари-призовкари“ ставатъ „2 дѣловодители-призовкари“; „1 секретаръ при прокурора“ става „1 секретаръ на прокурора“; „3 секретари при тѣхъ“ става „3 секретари на сѣщитѣ“; годишната заплата на единъ книговодителъ по нотариалната частъ отъ 24.600 л. става 24.840 л.; годишната заплата на 1 прислужникъ отъ 19.220 л. става 19.320 л.

Въ „3. Видинско (съ 2 отдѣления)“ месечната заплата на 4 секретари при съда отъ 2.470 л. става 2.660 л., годишната отъ 29.640 л. — 31.920 л., а общиятъ кредитъ отъ 118.560 л. — 127.680 л.; „2 писари-призовкари“ ставатъ „2 дѣловодители-призовкари“; „1 писаръ при прокурора“ става „1 писаръ на прокурора“; „2 секретари при тѣхъ“ става „2 секретари на сѣщитѣ“; въ „2 прислужници при тѣхъ“ думитѣ „при тѣхъ“ се зачеркватъ.

Въ „4. Врачанско (съ 2 отдѣления)“ месечната заплата на 4 секретари при съда отъ 2.470 л. става 2.660 л., годишната отъ 29.640 л. — 31.920 л., а общиятъ кредитъ отъ 118.560 л. — 127.680 л.

На стр. 15. „2 писари-призовкари“ ставатъ „2 дѣловодители-призовкари“; думитѣ „при прокурора“, които следватъ следъ „1 писаръ“ и „1 прислужникъ“, се зачеркватъ; „2 секретари при тѣхъ“ става „2 секретари на сѣщитѣ“; въ „2 прислужници при тѣхъ“ думитѣ „при тѣхъ“ се зачеркватъ.

Въ всички окръжни сѣдилища месечната заплата на секретаритѣ при съда се увеличава отъ 2.470 л. на 2.660 л.; „писари-призовкари“ ставатъ „дѣловодители-призовкари“; „секретари при прокурора“ ставатъ „секретари на прокурора“; навсѣкжде, кѣдето се споменава за секретаритѣ на сѣдими-следователи, вмѣсто „секретари при тѣхъ“ става „секретари на сѣщитѣ“; следъ „прислужници“ се зачеркватъ думитѣ „при тѣхъ“.

На стр. 16 месечната заплата на дѣловодителъ-призовкаря при Ломския окръженъ съдъ отъ 2.182 л. става 2.185 л.

На стр. 17 въ „10. Орѣховско (съ 1 отдѣление)“ месечната заплата на книговодителя по нотариалната частъ отъ 2.670 л. става 2.070 л.; въ „11. Пловдивско (съ 4 отдѣления)“ общиятъ кредитъ за заплата на 2 архиваръ-регистратори отъ 26.220 л. става 52.440 л.

На стр. 18, въ „12. Плевенско (съ 3 отдѣления)“ следъ „3 прислужници“ се прибавятъ думитѣ „единиятъ отъ тѣхъ огнярь“.

На стр. 19, въ „16. Софийско (съ 8 отдѣления)“ месечната заплата на 21 членове на съда отъ 5.440 л. става 5.950 л., годишната отъ 65.280 л. става 71.400 л., а общиятъ кредитъ отъ 1.370.880 л. става 1.499.400 л.; длъжността 1 книговодителъ при контролора по отчетността се зачерква; секретаритѣ при съда отъ 18 ставатъ 19, поради което и общиятъ кредитъ за заплата на сѣщитѣ отъ 533.520 л. става 606.480 л.; месечната заплата на библиотекаря при съда отъ 2.660 л. става 2.470 л., а годишната — отъ 31.920 л. става 29.640 л.

На стр. 20, въ „17. Старозагорско (съ 2 отдѣления)“ месечната заплата на 1 писаръ отъ 7.070 л. става 2.070 л.; въ „18. Сливенско (съ 1 отдѣление)“ годишната заплата на 1 раздавачъ на призовки отъ 29.080 л. става 22.080 л.

На стр. 21, въ „19. Свишовско (съ 1 отдѣление)“ месечната заплата на 1 архиваръ-регистраторъ отъ 2.135 л. става 2.185 л.

На стр. 23, въ „25. Шуменско (съ 2 отдѣления)“ предвижда се нова длъжностъ „1 преводачъ“ съ месечна заплата 2.470 л., или годишно 29.640 л.; месечната заплата на машинистъ-домакина отъ 2.075 л. става 2.070 л.; въ „26. Ямболско (съ 2 отдѣления)“ месечната заплата на 1 прислужникъ отъ 1.605 л. става 1.610 л.; кредитътъ за

повишение на персонала при окръжните съдилища от 900.000 л. става 800.000 л.

На стр. 24, въ „Глава V. Мирови съдилища“, става следното прегрупирване на мировите съдилища:

„I група. Айтоско, I и II Видинско, Габровско, Горноорѣховско, I и II Ломско, Пернишко, Провадийско, I Русенско, II и III Софийско, Самоковско, Шуменско“.

„II група. Бѣлоградчишко, I и II Варненско, II Врачанско, I и II Дупнишко, Ескиджумайско, Еленско, Мездренско, Никополско, I, II и III Плевенско, I и II Пловдивско, Поповско, II Русенско, I, IV, VI и VII Софийско, Севлиевско, I Старозагорско, I Ямболско“. За I Софийско мирово съдилище се предвиждат двама секретари. Общият кредит за заплатата на 7 прислужници, вмѣсто от 134.240 л., става 135.240 л.

„III група. Берковско, I и II Бургаско, Карловско, II Карнобатско, Кулско, II Ловчанско, Луковитско, III Пловдивско, I Радомирско, V Софийско, I и II Сливенско, II Старозагорско, Троянско, II Татарпазарджишко, II Ямболско“.

„IV група. Анхиялско, Бѣлослатинско, Борисовградско, Бѣленско, Брѣзовско, Брѣзничко, I Врачанско, Горноджумайско, Елховско, I и II Кюстендилско, I и II Казанлъшко, I Карнобатско, I Ловчанско, I Новоагорско, Новопазарско, I и II Орѣховско, Орханйско, Османпазарско, Павликенско, Пещерско, Панагюрско, Пирдопско, I Разградско, II Радомирско, I и II Станимашко, Сливнишко, Свиленградско, I Чирпанско, I Татарпазарджишко, I Търновско, Тетевенско, Трънско, I Фердинандско, I и II Хасковско, Червенобръжко“.

На стр. 25 — „V група. Бобошевско, Гълѣбовско, Бабунарско, Кърджалийско, Кеманларско, Койнарско, Кавалийско, Кнежанско, Новоселско (Варненско), II Новоагорско, I и II Новоселско (Софийско), Преславско, II Разградско, I и II Свищовско, Свогенско, II Търновско, Тръвненско, II Фердинандско, Харманлийско, Симеоновградско, II Чирпанско“.

„VI група. Вѣтренско, Голѣмоконарско, Брациговско, Габарско, Годечко, Дарждеренско, Двемогило, Долнобанско, Довленско, Дрѣновско, Егидеренско, Етрополско, Ихтиманско, Кушукавашко, Козлуджанско, Карабунарско, Котленско, Лѣджанско, Малкотърновско, Разложко, Неврокопско, Ортакойско, Петричко, Пашмаклийско, Стражичко, Сухиндолско, Светиврачко, Староновоелско, Чепеларско, Князь Борисовско, Пашакойско, Перущенско, Созополско, Треклянско“. Въ всички мирови съдилища „писари-призовари“ става „дѣловодител-призовари“.

На стр. 25 преди „Извънпатни служаци“ се прибавя следната забележка: „Книгководителът по нотариалната част се разпредѣлять съ заповѣдъ отъ министра на правосъдието между мировите съдилища, които изпълняватъ нотариална служба“.

Въ „Извънпатни служаци“, кандидатитъ за съдебни длѣжности при окръжните и мирови съдилища и при съднитѣ-следователи отъ 153 ставатъ 175, а общият кредит за заплатата на съжитѣ отъ 3.433.320 л. става 3.927.000 л.

На стр. 26, въ „Съднитѣ-изпълнители“ въ „Глава VI. Съднитѣ-изпълнители“, вмѣсто „Ломъ 3“, става „Ломъ 2“, следъ „Разградъ“ се прибавя „Разлогъ“, вмѣсто „1 за Българската централна кооперативна банка“, става „2 за Българската централна кооперативна банка“, като числото на съднитѣ-изпълнители отъ 134 става 135; кредитътъ за повишение на съжитѣ отъ 234.910 л. става 200.000 л.

На стр. 27, въ I група затвори, вмѣсто „6 главни надзиратели“, става „8 главни надзиратели (1 за 8 месеца и 1 за 4 месеца), като общият кредитъ за заплатата на съжитѣ отъ 157.320 л. става 183.540 л.; вмѣсто „30 надзиратели“, става „40 надзиратели (5 за 8 месеца и 5 за 4 месеца)“, като общият кредитъ за заплатата на съжитѣ отъ 621.000 л. става 724.500 л.; въ „III група“, общият кредитъ за заплатата на 42 надзиратели отъ 909.400 л. става 869.400 л.; въ „V група“, месечната заплатата на 9 надзиратели отъ 1.785 л. става 1.725 л.; въ „Допълнителен (резервен) персоналъ“ за надници за управител-майстори специалисти за занаятчийските работилници при Софийския централен затворъ се предвижда кредитъ 121.360 л.; кредитътъ за повишение на допълнителния персоналъ отъ 162.120 л. става 158.770 л.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ обяснителната таблица съ докладванитѣ измѣнения, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще опредѣлимъ дневния редъ за утрешното заседание.

Председателството предлага следния дневенъ редъ:

1. Трето четене законопроекта за разрешаване на Варненската градска община да сключи заемъ.

Одобрене предложението:

2. За разрешаване новоизноса на бракувани вагонни стѣклени плочи и пр.

3. За освобождаване отъ мито и пр. машини на Държавната печатница.

4. За одобрение на нѣкои измѣнения и допълнение на договора за правоотношения между държавата и Българското параходно дружество въ Варна.

5. За одобрение всемирната пощенска конвенция и пр.

6. За отмѣняване решението на Народното събрание относно класирането на пенсионера Витанъ Д. Райновъ отъ София.

7. За задържане на държавна служба по ведомството на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството чужди подданици.

8. За окончателно уреждане рекламацията на Елизавета Милеско.

9. Докладъ на бюджетарната комисиия по бюджета проектътъ за разходитѣ на: а) Министерството на народното просвѣщение; б) Министерството на външнитѣ работи (Българска православна църква); в) Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството (Главна дирекция на трудовата повинность); г) Министерството на финанситѣ.

Първо четене законопроектитѣ:

10. За измѣнение и допълнение данѣка върху наследствата.

11. За построяване институтъ за народно здраве въ София.

Второ четене законопроектитѣ:

12. За тѣлжуване на членъ единственъ отъ закона за измѣнение чл. 18 отъ закона за земледѣлскитѣ опитни и контролни институти.

13. За тѣлжуване на чл. 289 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство.

14. За измѣнение нѣкои членове отъ закона за адвокатитѣ и пр.

Първо четене законопроектитѣ:

15. За измѣнение чл. 138 отъ закона за тютюна.

16. За отстъпване отъ държавата на нѣкои общини минерални извори.

Второ четене законопроектитѣ:

17. За измѣнение и допълнение на закона за митницитѣ.

18. За института на заклетитѣ експертъ-счетоводители.

19. За увеличение вносното мито на дървения материалъ.

Първо четене законопроектитѣ:

20. За допълнение буква „г“ на чл. 5 отъ закона за пенситѣ за изслужено време.

21. За възнаграждаване съ народни пенсии Тодоръ Влайковъ и др.

22. Одобрене предложението за одобряване свидетелството за дългъ на българското поавителство, на приложения къмъ него договоръ по репарационната комисиия и пр.

23. Второ четене законопроекта за ревизиране договоритѣ за наемъ на фондови земи—зеленчукови градини и пр.

24. Одобрене предложението за одобрение XVII-то постановление на Министерския съветъ, отъ 16 февруарий 1931 г., протоколъ № 12.

Първо четене законопроектитѣ:

25. За допълнение закона за заселване бѣжанцитѣ и обезпечаване поминѣка имъ.

26. За отмѣняване на всички начети и постановления, издадени по поводъ писмата на Министерството на търговията и пр. до Министерството на финанситѣ.

27. Одобрене предложението за одобрение VIII-то постановление на Министерския съветъ, отъ 18 августъ 1930 г., протоколъ № 48.

28. Първо четене законопроектитѣ за допълнение чл. 171 т. 3 съгъ закона за гражданското сѣдопроизводство и пр.

29. Докладъ на прошетарната комисия по списъцитѣ: III, VII, X, XI XII, XIII, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI и XXII.

Първо четене законопроектитѣ:

30. За измѣнение и допълнение на закона за подпомагане пострадалитѣ отъ обществени бедствия.

31. За амнистия (Предложение на Ат. Малиновъ).

32. За отмѣнение ал. ал. II и III на чл. 72 отъ закона за администрацията и полицията.

33. За измѣнение и допълнение на закона за издаване на нотариални актове за собственост върху общински мѣста и пр.

Които приематъ тоя дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Съборието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 21 ч. и 20 м.)

Председателъ: **Н. НАЙДЕНОВЪ**

Подпредседателъ: **В. ДИМЧЕВЪ**

Замѣстникъ-секретаръ: **К. НОЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Стр.
Отпуски , разрешени на народнитѣ представители: Георги Пъчевъ, Георги Пенчевъ, Таско Стоилковъ, Кузманъ Куневъ, Иванъ Ангеловъ, Ставри Андреевъ, Рашко Маджаровъ, Недѣлчо Топаловъ, Иванъ Казанджиевъ, Теодоси Кънчевъ, Йорданъ Ганчевъ, Димитъръ Гайдаджиевъ, Славейко Василевъ, Никола Владовъ, д-ръ Владимиръ Бурилковъ, Еминъ Агушевъ, Добри Даskalовъ, Желю Тончевъ и Димитъръ Икономовъ	1389	3. За разрешаване на Боянската селска община да отдаде на концесия електроснабдяването на селото. (Едно четене — приемане) 1390
Предложения:		Законопроекти:
1. За окончателно уреждане на рекламацията на Елизавета Милеско, предвидена въ чл. 3 отъ ромъно-българската спогодба, сключена въ Хага на 20 януарий 1930 г. (Съобщение) 1389		1. За разрешаване на Варненската градска община да сключи заемъ. (Първо и второ четене — приемане) 1389
2. За отдаване на концесия на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата дървесната букова маса отъ 10 годишнитѣ етати на Берковската градска общинска гора, за добиване на траверси, нуждни на Българскитѣ държавни желѣзници. (Едно четене — приемане) 1389		2. За допълнение закона за водоснабдяването на безводния Дели-Орманъ. (Първо четене — приемане) , , 1390
		Бюджетопроекти за разходите презъ 1931/1932 финансова година на:
		1. Министерството на войната. (Второ четене — приемане) , , 1390
		2. Министерството на правосъдието. (Второ четене — приемане) 1397
		Дневенъ редъ за следващото заседание 1421